

Mormon Könyve és a Biblia

(szakdolgozat)

Készítette: Brátán János, 1997. (Kézirat lezárva: 1997. február 25.)

Eredeti: „Sola Scriptura” Lelkészképző és Teológiai Főiskola, Bibliaoktatói Kar, Budapest, 1997.

Elektronikus, újragépelte változat: 2020. július 15.

Tartalomjegyzék

Előszó.....	4
1. Bevezetés.....	6
2. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza.....	10
2.1. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza történelme.....	10
2.2. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza teológiája.....	18
3. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza szent iratai.....	29
3.1. Hogyan tekintenek a Bibliára?.....	29
3.2. Mormon könyve.....	31
3.3. Tanok és szövetségek.....	47
3.4. Igazgyöngy.....	48
3.5. Az élő próféták szavai.....	53
4. Az ihlettség kérdése a Bibliában.....	54
4.1. Az ihlettség bibliai fogalma.....	54
4.2. Az ihlettség kritériumai.....	56
4.2.1. A próféciák beteljesedése.....	58
4.2.2. Jézus Krisztus „testtélételének” megvallása.....	60
4.2.3. Összhang Isten Törvényével.....	63
4.2.4. A próféták életvitele.....	67
5. Az ihlettség kérdése Mormon Könyvére.....	68
5.1. Mormon Könyve megírásának indítékai.....	68
5.2. Mormon Könyve próféciái.....	74
5.3. Mormon Könyve Jézus Krisztus „testtélételéről”.....	79
5.4. Mormon Könyve összhangja Isten Törvényével.....	79
5.5. Mormon Könyve prófétáinak életvitele.....	88
6. Összegzés.....	90
Irodalomjegyzék.....	93
Mellékletek.....	98
I. A szakdolgozatban használt rövidítések a Szentírásokhoz.....	98
II. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza elnökei.....	99
III. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza szervezete és missziója.....	102

IV. Jézus földi élete és tanításai új megvilágításban.....	103
V. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza Hittételei.....	112
VI. A Mormon Könyve és a Biblia közös részei.....	113
VII. Charles Anthon levele.....	114

Előszó

A kézirat tanúsága szerint 1997. február 25-én zártam le a szakdolgozat kéziratát. Az azóta eltelt évtizedekben – ha ismerősökkel szóba került – többször felmerült az igény, hogy elolvassák. Maga a mű főiskolai példányát a Sola Scriptura Teológiai Főiskola könyvtárkatalógusa szerint megtalálhatjuk ott, Herceghalmon.

Azonban pont az igény megléte miatt ezt az elektronikus változatot is – lényegében újra gépelésével – elkészítettem. Az újra gépelésre két szempontból is szükség volt: maga a mű akkor még WinWord 2.0-val készült, ami fájlformátumának kompatibilitása az idővel megszűnt. Ráadásul – ami talán sokkal fontosabb – valahol el is vesztettem az eredeti fájlt is.

Reményeim szerint az újragépelés során nem vittem több elgépelést a műbe, mint abban eredetileg volt. Az automatizált lábjegyzetek használata miatt (akkor végjegyzetek voltak) annak számozása módosult. A korábban csak függelékben szereplő ábrákat, térképet és táblázatot is a jelen elektronikus verzióban a főszövegbe emeltem be, s ezzel talán a jobb megértést szolgáltam.

Teológiai szempontból – ahogy most látom – bizonyos kijelentéseim nem vállalhatóak.

1.) Maga a mű egy adventista háttérű közösség által fenntartott Főiskolán készült. Ennek megfelelően a műben vannak tipikusan adventista, s mint olyan, kétséges kijelentések. Önmagában az, hogy egy adott vallás teológiai kifejezésrendszere nem feltétlenül összeegyeztethető egy másikkal, ez az adott vallást nem diszkvalifikálja. (A szükségszerű helyzeten túl ennek más oka is volt, de erről egy kicsit később.)

2.) Azt gondolom, hogy Mormon Könyve isteni voltának vizsgálata során a Jézus Krisztus testtlételéről vallottak tekintetében az állításom nem megalapozott, illetve kellően nem kidolgozott volt. Ez mindenképpen inkorrekt.

3.) A Főiskolán tanultak sokszor automatikusan, kritika nélkül kerültek be a dolgozatba. Így például az Ésa 34:16-ra való hivatkozás „out of context”, hiszen ott nem szentírási könyvekről van szó, hanem egészen másról...stb.

4.) A használt bibliai és egyéb szentírási helyek hivatkozási rendszere nem egységes, sőt, mondhatni: pocsék. Ha lesz időm, talán egy revízióval újra átgondolom és kijavítom ezeket. (Elvileg a függelékben előkészítettem egy ilyen hivatkozási rendszert, de azt nem konzisztensen alkalmaztam a szövegben. Szerintem ez nem annyira zavaró, de mégis „amatőr”.)

A szakdolgozatom célja – ti., hogy a Mormon Könyvét összehasonlítom a Bibliával – lényegében csak szűk értelemben volt az, amit ott leírtam. Számomra sokkal fontosabb volt valami más. Ennek azonban története van.

A Sola Scriptura Teológiai Főiskolát fenntartó Keresztény Advent Közösség a Főiskolán gondolkodó és konzekvenciákat levonó hallgatók számára úgy jelent/jelenhet meg, mint egy utóreformációs közösség. A Kerak a szocializmusban a Hetednapi Adventista Egyházból kényszerűségből is kiszakadt lelkesek által szervezett kisközösség. Ez a közösség úgy tekint magára, mint „a végidő maradéka”. (A HNA pedig, mint a „végidő maradék egyháza”.) Lelkes és lelkiismeretes hallgatóként lényegében ennek a kérdésnek próbáltam utána járni, de közvetlenül nem álltam bele a kérdés megfontolásába egy főiskolai dolgozat keretén belül. E helyett egy kutatási módszertant kívántam kidolgozni és kipróbálni, amit az adventisták is elfogadnak, és ami alapján később használható lesz arra, hogy magát az adventista tanokat, s azon belül E. G. White szolgálatát megítéljem.

Személyesen egzisztenciális kérdést csináltam abból, hogy újra kell-e merítkeznem ahhoz, hogy ha ehhez a maradékhoz szeretnék tartozni. A kérdés komolyságát az adta, hogy felnőtt fejjel keresztelkedtem meg, és egy újra keresztelkedést – ráadásul kényes hitvallási pontok miatt – akkor és csak akkor vállaltam volna, ha tökéletesen meggyőződöm az adventista tanítás helyességéről.

A dolgozat pozitív fogadtatása alapján úgy gondoltam, hogy a módszer jó és működik. Néhány évnyi olvasás, gondolkodás, imádság, személyes beszélgetés, további kutatás után kiderült: az itt leírt módszertan szigorú alkalmazása diszkvalifikálja a szombat-tartó adventizmust is.

Jelen dolgozatot abban a reményben bocsátom tehát közre, hogy mások számára is hasznos lesz elolvasása.

1. Bevezetés

Magyarországon az 1989-90-es év politikai fordulata az ország vallási életét is megváltoztatta. Az eddig három kategóriába sorolt – támogatott, tűrt és tiltott – vallások, egyházak, felekezetek az új alkotmány értelmében teljes szabadságban folytathatták tevékenységüket. Az így kirajzolódott vallási tarkaság készületlenül érte az egyházak jó részét és a vallási kérdésekben kiskorúságban tartott magyar társadalmat.

Az ellenhatásként kirobbant tiltakozás az ún. „szekta kérdés” lett,¹ amely kis híján a vallásszabadságról szóló törvény módosítását s a vallásszabadság korlátozását vonta maga után.² Egyet értek Szigeti Jenő megállapításával, hogy „divatba jött ma a szekta elleni harc.”³ Nagyon óvatosnak kellene lenni mindenkinek, aki e témához nyúl, nehogy a biblikus alapelvek helyett a divat határozza meg mind céljait, mind módszereit! Ezért *dolgozatom célja egy olyan vizsgálati módszer leírása, amely segítségével bármely szent iratnak vélt írásmű Istentől ihletettségét objektív módon meg lehet ítélni a Biblia alapján. Az így leírt vizsgálati módszer gyakorlati alkalmazását egy konkrét műnél – a Mormon Könyvének mutatnom be.*

A „szekta”-fogalom értelmezésének sokféleségét legteljesebb módon Fekete Péter járta körül teológiai doktori értekezésében.⁴ Úgy látom, e fogalom – pejoratív értelme és önkényes használata miatt – kerülendő. Különösen méltatlan lenne ez az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyházára, a mormonokra nézve. Konzervatív értékrendjük, erkölcsi tőkéjük, kulturális fölényük inkább követendő példává teszi őket! Nem is kerültek szóba a „szekta-kérdés” kapcsán.⁵

Miért esett a választásom Mormon Könyvére? Az egyik szempont a praktikusság volt: a Mormon Könyvében használt fogalmak, kifejezések legtöbbje a Bibliában is megtalálható, ezek

1 A „szekta-kérdés” a társadalom egészét megmozgató, a sajtó által is támogatott „szülői felháborodási mozgalomból” nőtt ki. A nagykorúságot elérő fiatalok szűk csoportja szüleit elhagyva bizonyos vallási csoportokhoz csatlakozott, amit a magukra maradt szülők elkeseredett harcukkal próbáltak megakadályozni.

2 Az 1990. IV. tv. *A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról* szóló törvényhez négy országgyűlési képviselő – Dr. Lukács Tamás, Dr. Salamon László, Kovács László valamint Dr. Czoma László – nyújtott be javaslatot a törvény módosítására. A javaslat szerint csak azok az egyházak működhetnének, amelyek **általánosan elfogadott erkölcsöket** nem sértenek, 10.000 tagjuk van, vagy száz éve működnek; megkövetelik a hitvallást az egyházaktól, **s visszamenőleges hatállyal** újra nyilvántartásba vennék az összes egyházat.

3 Szigeti Jenő: A szektákról – másképpen. In Fekete Péter: *Az egyház és a szekta*, 167. o. (utószó gyanánt).

4 Fekete Péter: *Az egyház és a szekta*, A doktori értekezés eredeti címe: *Az egyház kérdezi a szektát, és a szekta kérdezi az egyházat* (1967). A méltatlanul elutasított dolgozatában összesen nyolc szektaszemléletet ír le a szerző: (1) szociológiai, társadalomtudományi, (2) állam- és egyházjogi, (3) népegyházi, (4) nagyságrendi (számbeli), (5) etimológikus („szóelemző”), (6) pszichológiai, (7) tanításbeli, hitvallásos, (8) bibliai kijelentés- és üdvtani (krisztológiai) alapon álló reformatori szektaszemlélet.

5 Szóba kerültek: Jehova Tanúi, Hit Gyülekezete, Hare Krsna-mozgalom, S.Y. Moon követői, A Család (The Family), Bahá’i hit, valamint a dunaföldvári névtelen keresztény kommuna.

jelentéstartalmának összehasonlítása lényegesen egyszerűbb feladat, mint pl. a Bhagavad Gíta⁶ indiai fogalmi és gondolati rendszerét összehasonlítani a Bibliával. A másik lényegesebb szempont az volt, hogy széles körben magyar nyelven még nem publikáltak olyan dolgozatot, amely elfogulatlanul, precízen és kielégítően foglalkozott volna a tárggyal.

Mire alapozom az állításomat? Az elmúlt években csak egy füzet jelent meg ami Mormon Könyvével foglalkozik; szerzője Benkő Antal jezsuita szerzetes.⁷ Tanulmányának mindössze egy fejezete foglalkozik a Mormon Könyvével. A szerző szerint Mormon Könyve azért nem Isten szava, mert nem támasztják alá archeológiai, történeti, grafológiai, pszichológiai stb. érvek.⁸ Ez az érvrendszer azért elfogadhatatlan, mert a Szentírás helyett az ember tudományos ismereteit használja bizonyítéknak. Egy ilyen rosszul sikerült megjegyzése a többnejűséget célozza meg:

„[A mormonok Utah Állammal] Amerikai állammá azonban csak akkor alakulhattak (1896-ban), amikor „hatályon kívül” helyezték (vagyis nem törölték el, nem is vonták vissza) a többnejűségre vonatkozó tanításukat.”⁹

A jogi szaknyelvben két kulcsfontosságú alapfogalom az *érvényesség* és a *hatályosság*. Egy adott jogszabály, törvény akkor érvényes, ha egy arra felhatalmazott testület (pl. Országgyűlés) alkotta meg. Ez akkor válik hatályossá, amikor azt kihirdetik, ettől a pillanattól „él” a törvény. A hatályos törvényt pedig hatályon kívül helyezéssel törlik el, illetve vonják vissza. Utah államban a fent említett problémával kapcsolatban teljesen jogszerűen jártak el.

A mormonokról megjelent irodalom sem bőséges. Nagy vallástörténeti munkákban találunk róluk többé-kevésbé elfogulatlan, de rövid összefoglalókat.¹⁰ Más hasonló gyűjteményes munkák is jelentek meg, amelyek a „szekták” kritikai bemutatásával próbálkoztak. Tarnay Brúnó könyvének zsinórmértéke a katolicizmus, az Utolsó Napok Szentjeiről alig néhány mondatot ír.¹¹

6 A Bhagavad Gíta egy hindu szent irat, műfaját tekintve eposz.

7 Benkő Antal: Igaz-e, hogy ... a Mormon könyv Isten szava?

8 Benkő Antal ismérvei a Mormon Könyve ellen:

- nincs semmiféle tudományos, pl. archeológiai alapja,
- nincs történeti alapja vagy tárgyi bizonyítéka,
- a kérdés az, hogy lehet-e hinni a 3 illetve a 8 tanúnak,
- Mormon Könyve eredeti kézírata – legalábbis részben – megegyezik Solomon Spaulding kéziratával,
- ifj. Joseph Smithre erős befolyást gyakorolt a népi babona,
- ifj. Joseph Smith pszichopata, az állítólagos kinyilatkoztatások merő hazudozások vagy beteges képzelgések,
- félremagyarázva önmagukra értik Jézus azon kijelentését, hogy „más juhaim is vannak”. Benkő Antal: i.m., 15-20. o.

9 Benkő Antal: i.m. 13. o., kiemelés tőlem.

10 Lásd:

- Szimonidesz Lajo: A világ vallásai, 675-682. o.
- Glasenapp, von Helmuth: Az öt világvallás, 359-361. o.
- Hunyadi László: A világ vallásföldrajza, 232-234. o.
- Bellinger, Gerhard J.: Nagy valláskalauz, 308-310. o.

11 Tarnay Brúnó: Katolicizmus és kultuszok, 52-55. o.

Bővebb és felkészültebb Fritz Ridenour könyve¹². Munkája a mormon tanítások kritikájának és a mormon történet botránykrónikájának sajátos keveréke. Mormon Könyvéről csak történelmi és tartalmi leírást ad, azt nem vizsgálja meg. Hasonlóképpen elhatárolódik a mormonoktól az Ökumenikus Tanulmányi Központ két tanulmányi füzeté,¹³ de rövidségük miatt ezek is inkább a leírások szintjén maradnak.

Kuriózumnak számít J. Edward Decker: Szeretettel Moróninak c. füzeté¹⁴. Decker 20 éven keresztül maga is tagja volt a mormon egyháznak, de elhagyta azt. Írásának célja, hogy a mormon misszionáriusokat, a fiatal mormonokat szólítsa meg, s rávegye őket Joseph Smith prófétái voltának hamisságára; e miatt az ő személyével foglalkozik elsősorban, s nem Mormon Könyvével. Hasonlóképpen missziós szerepet vállal magára Öivind Benestad szórólapja,¹⁵ azzal a különbséggel, hogy nem a mormonokat célozza meg, hanem az emberi tájékozatlanságra alapozva hívja fel a figyelmet, hogy a mormon tanítás összeegyeztethetetlen a Bibliával. A Mormon Könyvével kapcsolatos érvei – Bendő Antaléhoz hasonlóan – nem biblikusak, ezért elégtelenek.¹⁶

Egyházi körökből a legtartalmasabb és legkorrektebb bírálatot Jehova Tanúi írták.¹⁷ Itt egyszerre találkozhatunk az egyház rövid, elfogulatlan ismertetésével és bírálatával. Érvei – néhány klasszikus Jehova Tanúi tanítás kivételével – biblikusak. Ez az írás azonban a Jehova Tanúival szemben meglévő előítéletek miatt nem terjedhetett el.

A mormonokról szóló írások fekete foltja a Hit Gyülekezete névtelenségébe burkolózó újságírójának a cikke.¹⁸ A cikk elfogultsága minden mértéket túlhalad: egy rágalmazó botránykrónika – másodlagos forrásokra támaszkodva!

Külön ki kell emelnem Zala Tamás mormonokról szóló könyvét,¹⁹ amely bár nem teológiai mű, sőt marxista nézőpontja vitatható, de az általam megismert művek közül mégis ezt tűnt a legelfogulatlanabbnak és a legteljesebbnek.

E rövid irodalmi összefoglaló után talán világosan látszik, hogy valóban szükség van egy összehasonlító tanulmányra Mormon Könyve és a Biblia vonatkozásában!

12 Ridenour, Fritz: Mi a különbség?, 173-191. o.

13 „Senki titeket meg ne tévesszen...” Szektajelenség Magyarországon napjainkban, 30-41. o. Protestánsok – Kisegyházak – Szekták, Ökumenikus Tanulmányi Központ 25. o.

14 Decker, J. Edward: Szeretettel Moróninak

15 Benestad, Öivind: Tényleg ezt hiszik? (Szórólap)

16 Benestad érvei:

- nem létezik egyetlen bizonyított régészeti lelet ami alátámasztaná,
- semmi sem igazolja a héber vagy a „reformált egyiptomi” írás használatát Amerikában,
- a modern antropológusok tagadják az amerikai indiánok és a zsidók vérségi kapcsolatát.

17 Egy fiatalember válaszok után kutat – A mormon egyház Minden dolog helyreállítása? 17-25. o.

18 Á.B.: Mormonizmus, Új Exodus, 8. sz., 1992/2, 63-65. o.

19 Zala Tamás: Az aranytáblák népe: a mormonok

A Bibliára és a Mormon Könyvére való hivatkozást a Függelékben található rövidítésjegyzék alapján teszem; az adott könyvön belüli fejezetet a rövidítés utáni első, a verset pedig a kettős pont utáni szám(ok) jelöli(k).

2. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza

2.1. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza történelme

Az Utolsó Napok Szentjeiről, a mormonokról az átlagpolgár keveset tud, és általában azt is rosszul. Az első, ami az emberek eszébe jut, a többnejűség. A sportban járatosak Salt Lake City hallatán az 1998-as téli olimpiát említik, míg a zenészek híres kórusukat dicsérik. A mormon történelem megértéséhez vissza kell tekintenünk a múlt század első éveire.

A ma embere számára szinte teljesen elképzelhetetlen ez a majd kétszáz évvel ezelőtti világ. A kor légkörét teljesen áthatotta a Nagy Francia Forradalom kirobbanása okozta megdöbbenés: az addig biztosnak hitt politikai-vallási elvek egyik pillanatról a másikra összedőltek. Amerika arculata is egészen más volt, inkább hasonlított az indián regényekből megismert vadnyugatra, mint egy kiegyensúlyozott polgári társadalomra. A vallási életre sem a kiegyensúlyozottság volt a jellemző, a történészek „felperzselt területnek” nevezték New York állam nyugati részét az ott lezajló, tiszavirág életű vallási megújulási mozgalmak miatt.²⁰

Ilyen körülmények között született meg ifj. Joseph Smith 1805. december 23-án, Joseph és Lucy Mack Smith gyermekeként a New England-i Sharonban. Gyermekkoráról egymásnak ellentmondó vélemények alakultak ki – a mormon történetírók a családjá nagyszerűségét, a nem mormonok pedig épp ellenkezőjét emelik ki. Zala Tamás így foglalja össze életének e korszakát:

„[Joseph Smith] szenzibilis alkat, gyermekkorá magányos, és meg nem értés veszi körül. Talán azért, mert a szülői ház és a családi környezet nélkülözötte a dédelgető melegséget, talán azért, mert ábrándozásait környezete különösnek, netán abnormálisnak találja. Szüleiről ellentmondásosak az értesüléseink, még az egyébként jóindulatúan elfogult Anderson sem hagyja említetlenül, hogy a rossz nyelvek szerint sem az apja, sem az anyja nem kiegyensúlyozott személyiség...

... tény, hogy szegények voltak, mint a templom egere, tíz éhes szájat kellett betömniök, és folyvást vándoroltak, nem találták a helyüket sehol, és a nélkülözések csapdájából sem tudtak kivergődni. A gyakori helyváltoztatást a mormon krónikák sem tagadták, a szegénységet sem, de a sok rosszat, amit róluk mondtak meg leírtak, rosszindulatú rágalomnak minősítik, s úgy ábrázolják a házaspárt, mint egyszerű, szorgalmas, istenfélő embereket, akiknek keményen meg kellett dolgozniuk és meg kellett küzdeniök, hogy meg tudjanak élni...

A felcseperedés mostoha körülményei a negyedik gyermeknek, Josephnek is életreszólóan meghatározták érzelmvilágát, sőt fizikumára is rányomták bélyegüket. Csenevész gyermek volt, rosszul táplált, s mivel sűrűn költöztek, iskolába sem igen járt. Idejét leginkább azzal töltötte, hogy barangol erdőkbe, mezőkön és – vizionált.”²¹

²⁰ Egy fiatalember válaszok után kutat, 17. o., lábjegyzet

²¹ Zala Tamás: Az aranytablák népe, 29-30. o.

Az egyik ilyen átköltözés 1816-ban játszódott le, amikor a Smith család nyolc gyermekével a New York állambeli Palmyrára költözött át. Ilyen körülmények között érte őket utol 1820-ban a környék vallási ébredése. Erről egy korabeli rochesteri újság így számolt be: „Több mint 200 lélek lett az inteni kegyelem hívévé Palmyrában, Macendonban, Manchesterben és Ontarióban, mióta a legutóbbi [vallási] ébredés elkezdődött.” A következő héten az újság megerősítette, „Palmyrában és Macedonban ... már több mint négyszáz lélek tett bizonyosságot, hogy jó az Úr.”²² E mozgalom nem hagyta érintetlenül a Smith családot sem:

„... lakóhelyünkön szokatlan vallási nyugalanság tört ki. A metodistáknál kezdődött, de hamarosan áterjedt a környék minden szektájára. Valóban úgy látszott, hogy az egész környéket magával ragadta, mivel nagy tömegek csatlakoztak a különböző vallásfelekezetekhez... Én akkor tizenötödik évemben voltam. Atyám családját a presbiteriánus hitre térítették, és négyen közülük, névszerint: anyám, Lucy, fivéreim, Hyrum és Samuel Harrison és nővérem, Sophronia, be is léptek abba az egyházba.

JST 1:4 és 7

Az ébredés hatására Joseph Smith is elgondolkozott:

„E nagy izgalmak komoly gondolkodásra készítettek és nyugtalan lettem; de annak ellenére, hogy érzéseim komolyak és sokszor kízóak voltak, mégis távol tartottam magamat mindezen felekezetektől, habár amikor alkalmam volt rá, néhány összejövetelükre elmentem. Később szívem valahogyan a metodista szektához húzott, és szerettem volna hozzájuk csatlakozni, de oly nagy volt a zűrzavar és az ellentét a különböző felekezetek között, hogy lehetetlen volt egy fiatal, és a világ dolgaiban annyira járatlan egyénnek, ailyen akkor én voltam, biztos elhatározásra jutni arra nézve, hogy kinek volt igaza és kinek nem.

JST 1:8

A kérdés hatására Joseph Smith bibliakutatásba kezdett. Így bukkant rá a Jak 1:15-re, amely gyökeresen megváltoztatta gondolkodásmódját:

„Ha pedig valakinek közületek nincs bölcsessége, kérje Istentől, aki mindenkinek készségesen és szemrehányás nélkül adja; és megadatik néki.”

Jak 1:5

Ezen igeveres hatására Joseph Smith kiment az erdőbe, és Istenhez imádkozott. Imája hatására két fényes alak jelent meg, amelyek a hivatalos beszámoló, a Joseph Smith Történet szerint az Atya és Jézus voltak. Az ifjút arra biztatták, hogy ne csatlakozzon egyik egyházhoz sem. (Vö.: JST 1:13-20) J. Edward Decker az első látomáshoz a következőket fűzi:

„... az első látomás »hivatalos« változata súlyos ellentmondásokba keveredik »a látomásról Joseph Smith sajátkező írásával készült egyetlen beszámolóval«, amely a »Nagy értékű gyöngy« adatai szerint hat évvel a hivatalos beszámoló után készült. Többek között azt írja: '... az Úr meghallgatta

²² Az újságot idézi: Hinckley, Gordon B.: Truth Restored, 1-2. o.

kiáltásomat a pusztában és miközben az Úrhoz kiáltottam életem 16. évében, egy fényoszlop ereszkedett le fentről, amely elhomályosította a déli nap ragyogását és megnyugodott rajtam és megteltem Isten lelkével és az Úr megnyitotta fölöttem az egeket és láttam az Urat és szólt hozzám és mondta Joseph én fiam, megbocsátottak a te bűneid, menj utadon, járj rendeléseimben és tartsd meg parancsolataimat és ímé én vagyok a dicsőség Ura; megfeszítettek a világért, hogy mindazoknak, akik hisznek az én nevemben, örök életük legyen, ímé most a világ bűnben van, és senki sem cselekszik jót, egyetlen egy sem, elfordultak az evangéliumtól és nem tartják meg parancsolataimat, szájukkal közelednek hozzám, de szívük távol van tőlem, és haragom felgerjed a föld lakói ellen, meglátogatom őket gonoszságuk szerint, és rájuk bocsátom, amit a próféták és apostolok szája által hirdettem, ímé eljövök hamar, ahogy megíratott róla, a felhőben, Atyám dicsőségében...«

Ezt a részt a Brigham Young University egyetemi jegyzetéből vettük (Spring, 1969, 28. o.)”²³

Egy másik érdekessége ennek az első látomásnak, hogy a látomás után Joseph Smith elájult, és „amikor ismét magamhoz tértem, **hanyatt fekve találtam magam**” (JST 1:20, kiemelés tőlem) Drs. Karel van Berghem tanulmányában egy ehhez hasonló jelenséget vizsgál, amelyet a mostani karizmatikus mozgalom produkál.²⁴ Ehhez összegzi, hogy létezik ilyen jelenség, fel is sorolja a bibliai példákat. Egy óriási különbséget azonban mutat: a Bibliában leborultak, s nem hanyatt estek a próféták Isten jelenlétében. Ezzel próbálja igazolni e karizmatikus jelenség – s így az első látomásban található jelenség – nem isteni eredetét!

Joseph Smith látomásai ezzel nem zárultak le, sőt egész életét végigkísérték.²⁵ Három évvel később, 1823. szeptember 21-22-én több alkalommal is megjelent neki Moróni angyal,²⁶ aki egy titokzatos aranykönyvről beszélt neki, amelyet át kell majd vennie és le kell fordítania. Ettől kezdve ezen a napon évente zárándoklatot tesz az aranylemezeket rejtő Kumora dombhoz.

23 Decker, J. Edward: Szeretettel Moróninak, 20. o.

24 Berghem, Drs. Karel von: Hanyettesés, Lélekben nyugalom – a Szentlélek munkája?

25 Joseph Smith látomásai

1. Az első látomás, 1820
2. Moróni angyal látogatása, 1823
3. Joseph Smith átveszi az aranylemezeket, 1827
4. Keresztelő János az ároni papságot adományozza, 1829
5. Péter, Jakab és János apostolok a melkisédeki papságot adományozzák, 1829
6. Isten hangja és egy angyal bizonyosságukat teszik a Mormon Könyvről, 1829
7. Látomás az Atyáról és a Fiúról, 1832
8. Látomás a celestiális birodalomról, 1836
9. Az Úr elfogadja a kirtlandi templomot, 1836
10. Mózes átadja Izrael összegyűjtésének kulcsait, 1836
11. Éliás Ábrahám evangéliumának kulcsait adja át, 1836
12. Illés átadja ennek az adományozási korszaknak a kulcsait, 1836

Az összeállítás alapja: Gardner, Marvin K.: Joseph Smith a helyreállítás prófétája, 36-42. o.

26 1851-ig az Igazgyöngyben a JST 1:33 eredetileg nem Moróniról, hanem Nefiről beszélt. Gordon, Kurt van: Mormonism, 23. o. lábjegyzet

Az időközben megházasodott fiatalember 1827. szeptember 22-én már átvehette az aranylemezeket, valamint azok lefordításához szükséges Urimot és Tumimot. Ekkor kezdett neki Mormon Könyve lefordításának, több írnoknak diktálva le azt.

Újabb kulcsfontosságú látomáson egy új barátjával és hittársával, Oliver Cowderyval együtt esnek át, 1829-ben. Először Keresztelő Jánostól kapják meg az ún. ároni felhatalmazást, majd Péter, János és Jakab apostoloktól az ún. melkisédeki felhatalmazást. Az első alkalommal mindketten alámerítkeznek. Még ebben az évben elkészül Mormon Könyve fordítása, amelyet 3, majd 8 tanú szava is hitelesített.²⁷

Az új látomások, az új kinyilatkoztatás, az új szentírás valamint az új papsági felhatalmazások alapját képezték egy új vallásnak. 1830. április 6-án Joseph Smith megszervezte „Krisztus Egyházát) Oliver Cowdery, Hyrum Smith, Peter Whitmer, David Whitmer és Samuel H. Smith társaságában. Év végére az új egyház 280 alámerített tagot számlált.²⁸

A protestáns Amerika korántsem fogadta kitörő lelkesedéssel az új vallást, s követőit. Megalakulásuktól az egyház többé-kevésbé folyamatos, több évtizedes zaklatásnak volt kitéve. Az üldöztetés nem volt visszatartó erő, inkább olaj a tűzre, hiszen ez sem tudta megakadályozni dinamikus növekedését és terjeszkedését. Ezzel párhuzamosan az egyház központja folyamatosan nyugatra húzódott: megalakuláskor még Joseph Smith szülőhelyéhez közel találjuk őket, 1833-ban már a kirtlandi templom építésére kaptak parancsot, amelyet 1836-ban Joseph Smith fel is szentelt. Alig két év múlva újabb helyváltotatásra kényszerülnek a mormonok, és 1839-től Nauvooban telepedtek le. A próféta, Joseph Smith itt lelte halálát 1844-ben. 1845-ben már Winter Quartersben, 1847-ben pedig az általuk alapított Salt Lake Cityben találjuk őket, amely azóta is az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza központja.

Joseph Smith életét folyamatos zaklatások és bebörtönzések kísérték. Lehetlen volna minden problémát és vádat felsorolni és tisztázni, de néhány jól körülírható krízisre szeretnék rámutatni. Kirtlandben az Utolsó Napok Szentjei bankot alapítottak, ami azonban sikkasztás miatt csődbe ment. Nehéz ebben a próféta szerepét tisztázni; sem vádolni, sem felmenteni nem lehet az egymásnak ellentmondó információk miatt. Ezért kellett Kirtlandet elhagyniuk. A másik jelentős krízis ennek folyamánya volt: 1838-ban bizalmi válság alakult ki a próféta közvetlen környezetében, amelynek hatására Joseph Smith kizárta az egyházból szinte minden régi munkatársát.²⁹ A bizalom Nauvooban helyre állt, annyira, hogy „1840 körül már több ezer ember követte ifj. Joseph Smith-t. 1841-ben velük akarja megalapítani az »Új Siont« a mai Illinois állam

27 A három és a nyolc tanú bizonyoságtétele azóta is ott szerepel minden Mormon Könyve elején.

28 Church Almanach, 418. o.

29 Érdeemes végignézni az egyház alamachját, amelyből az információimat szereztem. Feltűnően magas az 1838-as kizárások száma!

Commerce nevű helységében (amelynek nevét Nauvoora változtatta át). A város polgármestere lett, sőt jelölt az Egyesült Államok elnökségére. Amikor azonban szétzúzatta a feslett életét kitergető ellenzéki újságyomdáját, a kormányzó bebörtönöztette. 1844-ben a börtönben gyilkolták meg ellenlábasai, köztük egyházának több tagja.”³⁰

Joseph Smith halála újabb probléma elé állította az egyházat: ki legyen az új vezetőjük? A választás alatt két részre szakadtak a mormonok: az egyik a Smith családban akarván tartani a vezetést, ennek fiát jelölte ki e célra, míg a másik Brigham Youngot választotta vezetőjévé. Azóta az Utolsó Napok Szentjei több szakadáson mentek keresztül, jelenleg a Salt Lake City-i egyházon kívül tizenkét szakadár egyházzal van tudomásunk.³¹

Brigham Young vezetésével új szakasz kezdődött az egyház életében. Young államférfiúi tudással és lendülettel állt neki a fiatal egyház végleges letelepítésének. Keserves meneteléssel, félelmetes áldozatok árán több hónap alatt átvergődtek a Sziklás-hegységen, s Young a puszták között kijelentette nekik, hogy ez az a hely, amit az Úr nekik adott, ahol letelepedhetnek. Szívós munkával egy csodálatos kertet varázsoltak a pusztából, amelynek alapja egy jól megszervezett öntözőrendszer létrehozása volt. Young megszervezett egy teokratikus államot, amelyben gyakorlatilag minden döntést az egyház vezetése hozott. Néhány évig nyugodtan építkeztek, termelhettek a mormonok, hiszen ez a terület jogilag Mexikóhoz tartozott, gyakorlatilag a senki földje volt. Később azonban az Egyesült Államok megvásárolta az egész környéket Mexikótól, és ezen az alapon kormányzókat ültettek a mormonok nyakára. Amerikai nyomásra Young kénytelen volt az egyháztól független politikai-társadalmi szervezetet létrehozni, melyet gyakorlatilag az egyház szervezeteinek a megkettőzésével hívott életre, s amelyet haláláig ellenőrzése alatt tartott. Washington ezt nem nézte jó szemmel, és 1857-ben megtámadta a mormonokat. Young nem állította hadrendbe a híveket, sőt arra figyelmeztette őket, hogy embert ölni Isten ellen való véték. E helyett a passzív ellenállást választotta, s a kirobbant háború a napóleoni orosz hadjáratra emlékeztetett. (Ne feledjük, hogy a Sziklás-hegységben nem volt sem elegendő mennyiségű és minőségű ivóvíz és élelem, csak amit a mormonok állítottak elő. A partizán harcmódor mellett döntve a mormonok saját városaikat, élelmiszerraktáraikat stb. semmisítették meg, s elvágták az előre törő amerikai katonák utánpótlását.)

30 Benkő Antal: Igaz-e, hogy ... a Mormon könyv Isten szava?, 12. o.

31 Bellinger valláskalauzában az UNSZ mellett három egyházat nevez meg:

- Reorganized Church of Jesus Christ of Latter-day Saints
- The Church of Christ/Temple Lot
- The Church of Jesus Christ

Az Interneten a mormon homepage-eken való „szörfözés” közben nyolc egyházat sikerült találnom. A tizenkettes szám elder Hamilton személyes közlése alapján. - Érdekes, hogy a mormonok aposztáziával vádolják az összes keresztény egyházat, s magukban látják Isten Egyházát megtestesülni, majd ugyanolyan szakadások, aposztáziák szemtanúi lehetünk egyházukon belül!

A háború gyakorlati elvesztését követően Amerika taktikát változtatott. A katonai erőszakot gazdasági-politikai nyomás váltotta fel. Először a távíróvezeték, majd a vasút megjelenése integrálta Utah államot. A mormonok kezdetben egységes tömbként védekeztek a nem-mormon Amerika térhódítása ellen, de a vasút közelivé tette a helyet is, egyre több bevándorló telepedett le gazdasági megfontolásból, majd a választások folyamán megtörték az egységes mormon Néppárt uralmát. A mormon álom, hogy egyszer majd a „Nagy Babilon” Amerikát megtérítik, úgy látszott, szertefoszlott. Az utolsó kegyelemdöfést a többnejűség által okozott nézeteltérés robbantotta ki.

A többnejűségben élő mormonokat nem nézte jó szemmel a protestáns tradíciókon nevelkedett Amerika. A kérdés teológiai hátterét majd a következő pontban (2.2) érintem, néhány kérdést azonban itt szeretnék tisztázni. A mormonok többnejűsége nem szexuális kicsapongásból táplálkozik, hanem egy sajátos szükségszerűség. A XX. századi vallásszociológiai felmérésekből ismerjük, hogy a protestáns kisegyházakban, valamint a népegyházakban a vallásukat gyakorlóknál a nők-férfiak aránya a társadalomban a szokásostól eltér, az egyházakban több a női hívő. Feltételezésem szerint Joseph Smith is ezt látta saját egyházában, és a „jobb házasságban élni, mint égni”³² elvtől vezérelve vezette be a többnejűséget. Ezt teológiailag is alátámasztotta. A gyakorlat hozzásegítette az Utolsó Napok Szentjei asszonyait, hogy emberi környezetben, családban élhessék le az életüket. Nagyon fontos szem előtt tartanunk, hogy ez a gyakorlat nem valami szentesített prostitúció volt. Nem is merült fel ez a probléma össztársadalmi szinten, míg a pénzügyi érdekek a sajtó és az egyházak által fel nem erősítették azt. A tragikomikus az egészben az, hogy míg a „civilizált” Amerika fel akarta szabadítani a mormon nőket, addig ők sem akartak felszabadulni! (Különösen nem a több évtizedes családi kapcsolatok miatt!) Ráadásul a botrány az egyház megalakulása után majdnem hat évtizeddel később (1890 körül) robbant ki, amikor a következő generációban a fent említett női-férfi arány kiegyenlítődött – azaz a gyakorlat elébb-utóbb magától megszűnt volna. Washington és a háttérben álló tőkés körök a kérdést arra használták fel, hogy véglegesen integrálják a mormon államot – erőforrásaival és piacaival együtt – az USA-ba. A kérdés utóéletéről ír Fritz Ridenour:

„Sok mormon titokban gyakorolja a poligámiát, még akkor is, ha felekezetük hivatalosan helyteleníti azt. Annak ellenére, hogy tagadják, a poligámia gyakorlata ma egy magát Fundamentalista Mormonoknak valló szektában folytatódik.”³³

Az évek során a mormon álom és az amerikai álom lassan egymáshoz csiszolódott. Utah állam a legteljesebb módon beilleszkedett az USA szervezetébe. A régi kényszerű elzárkózás után

32 1Kor 7:9.

33 Fritz Ridenour: Mi a különbség?, i.m. 184. o.

az aktív közéleti tevékenység jellemzi őket, annyira, hogy az egyház egyik elnöke az USA kormányának mezőgazdasági minisztere is volt.

Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza elnökeit röviden a Mellékletben mutatom be.

Kevesen tudják, de az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza magyarországi történelme több, mint egy évszázados múltra tekint vissza. Az egyház első magyarországi tagja Markov Misa³⁴ – még az Osztrák-Magyar Monarchiában született. Az egyház törökországi missziójának elnöke, Jacob Spori merítette be a Fekete-tengerben, 1887. februárjában. Mivel az Osztrák-Magyar Monarchiában a különböző vallásfelekezetek nyilvános működése – bizonyos megszorításokkal – csak 1895 után volt lehetséges, a missziós tevékenység csak elvétve, s a lehető legnagyobb titokban folyt.

Bizonyos fokú áttörést az 1908-as esztendő hozott. A Utah államban levő Longanból származó John Ensign Hill³⁵ kezdett az UNSZ misszionáriusai közül elsőként Magyarországon szolgálni és ígét hirdetni. Az általa végzett szolgálat különlegessége, hogy magyar nyelven tartotta az összejöveleteket, sőt Mormon Könyve egyes fejezeteit le is fordította nyelvünkre. Az egyházat az 1895: XLIII tv.³⁶ alapján 1911. novemberében hivatalosan is elismerték. Ennek ellenére tanításuk nem tudott gyökeret verni, Hillt misszióelnöke arra kérte, hogy halassza el Mormon Könyvének magyarra fordítását egy alkalmasabb időre, s az I. világháború közeledtére 1914-ben az utolsó misszionárius is elhagyta Magyarországot.

A következő, több, mint hét évtizedben az egyház tagjai ismét csak szűk és baráti körben tehettek bizonyoságot hitükről. Hitéletük gyakorlását az is nehezítette, hogy templomaik kizárólag külföldön halálhatóak, azok felkeresése egyrészt nagy anyagi áldozatot jelentett, másrészt az útlevél birtoklásának kérdésében ki voltak szolgáltatva a mindenkori államhatalomnak.

Új fejezetet az egyház történetében Magyarország demokratizálódása hozott. A szocialista és kapitalista országok szembenállásának enyhülése lehetővé tette, hogy 1987-ben – száz évvel

34 Markov Misa szül. 1854-ben; anyja román, apja szerb volt. Életrajzi adataira vonatkozóan lásd Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza – Budapest.

35 John Ensign Hill magyarországi szolgálatáról ír McClellan, Jeffrey S.: Karácsonyi ajándék Magyarországnak, 17-21. o.

36 Az 1985:XLIII. tv *A vallás szabad gyakorlatáról* címet viseli, 1985. november 22-én I. Ferenc József király szentesítette. A törvény bizonyos kereteket szabva lehetővé teszi a szabad vallásgyakorlatot: többek között elismerte a felekezet-nélküliség állapotát; ugyanakkor gyakorlatilag három különböző csoportra osztotta a vallásokat. Az első csoport a támogatott egyházak csoportja, azon egyházaké, akiknek jogi státusza eddig is rendezett volt. (Lagin, görög és örmény katolikusok, reformátusok, evangélikusok, görög-keleti szerb és román egyház, unitáriusok, valamint az izraeliták.) A másik csoport a túrt vallásfelekezetek, akik működésüket törvényesen elismertethették a tv-ben meghatározott feltételek alapján. A többiek automatikusan törvényen kívüliek lettek, s tiltották működésüket. Vö.: Balogh Margit – Gergely Jenő: Egyházak az újkori Magyarországon, 1790-1992, 129. o.

Markov Misa bemerítkezése után – Russel M. Nelson,³⁷ az egyház egyik vezetője hazánkba utazhasson, s a mormon misszióra felszentelhesse azt. 1988. június 24-én az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke a vallás szabad gyakorlásáról szóló 1895:XLIII. tv. 7. paragrafusa, és az ezt hatályban tartó 1947: XXXIII. tv.³⁸ értelmében törvényesen elismert vallásfelekezetnek nyilvánította az akkor még Jézus Krisztus Mai Szentjei Egyháza³⁹ néven az egyházat.

A demokratikus átalakulás az egyházak jogi státuszát is megváltoztatta. Az Elnöki Tanács 1989:14. sz. törvényerejű rendelete jogutód nélkül felszámolta az Állami Egyházügyi Hivatalt. 1989. október 23-án kihirdették a Magyar Köztársaság Alkotmányát, amelynek 60. paragrafusa (2) bekezdése⁴⁰ meghatározta a lelkiismereti és vallásszabadság lényegét. Ennek szellemében alkotta meg az Országgyűlés az 1990:IV. tv.-t, *A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról*.⁴¹ Ezért újra szükségessé vált az egyházak – így Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza – újra bejegyzése, immár a területileg illetékes bíróságnál. Ennek az egyház 1990. július 3-án tett eleget.⁴²

37 Russel M Nelson a Tizenkét Apostol Kvóriumának tagja, amely az egyház második legnagyobb hatalmú szerve.

38 Az 1947:XXXIII. tv. *A bevett és elismert vallásfelekezetek között elismert vallásfelekezetek hátrányára fennálló különbségek megszüntetéséről* címet viseli, 1947. december 23-án hirdették ki. A törvény hatályban tartotta az 1895: XLIII. tv. 7., 8. és 18. paragrafusát, amely alapján minden egyházat és felekezetet különbségtétel nélkül be lehetett jegyeztetni. Az Állami Egyházügyi Hivatal felállításáról az 1951:I. tv. szövege. Feladata az állam és az egyházak közötti kapcsolat fenntartása lett. A hivatal közvetlenül a Minisztertanács felügyelete alá tartozott. Az állam azzal a lépéssel, hogy megszüntette a Művelődési Minisztérium vallási jogkörét, s felállította a hivatalt, az egyházak ellenőrzését centralizálta. A hatályos tv-ek értelmében ezért volt szükséges, hogy az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyházát is Miklós Imre, az ÁEH elnöke jegyezze be. Vö.: Balogh Margit – Gergely Jenő: i.m., 268. és 295. o.

39 Az egyház neve angolul: The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints. Ezt a kétszeres birtokos szerkezetet magyarul elég nehéz visszaadni. Először Újkori Szentek Jézus Krisztus Egyháza, majd a Jézus Krisztus Mai Szentjeinek Egyháza nevet használták. Jelenleg az egyház neve hivatalosan: Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza.

40 A Magyar Köztársaság Alkotmányának 60. paragrafusa: „(1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és vallás szabadságára. (2) Ez a jog magába foglalja a vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés szabad megválasztását vagy elfogadását, és azt a szabadságot, hogy vallását és meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolhassa vagy taníthassa. (3) A Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik. (4) A lelkiismereti és vallásszabadságról szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

41 Az Országgyűlés 1990. január 24-én megszavazta az 1990:IV. tv-t *A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról*. A törvény a lelkiismereti- és vallásszabadságot „mindenkit megillető alapvető emberi szabadságjog”-nak mondja, a meggyőződés miatti megkülönböztetést, állami nyilvántartásba vételt tiltja. Kimondja a felekezetek közötti egyenlőséget, az állam és az egyház elválasztását. 9. paragrafusa előírja, hogy az egyházakat a székhelye szerint illetékes megyei, illetve a Fővárosi Bíróság veszi nyilvántartásba. Feltétel: legalább 100 természetes alapító személy, alapszabály, ügyintéző és képvisleti szerv megválasztása. A tv-t 1990. február 12-én hirdették ki. Vö.: Balogh Margit – Gergely Jenő: i.m., 386-387. o.

42 Jézus Krisztus Mai Szentjei Egyháza, Budapest, törvényes képviselő Kereszti Gedeon. Vö.: Balogh Margit – Gergely Jenő: i.m., 391. o.

Az elismeréseket követően az egyház újult erővel folytatta félbeszakadt misszióját. 1989. novemberében Thomas S. Monson, az Egyház Elnökségének⁴³ tagja gyülekezeti házat szentelt fel Budapesten. 1990. június 1-én megalakult az egyház formális missziója. 1991-ben jelent meg a magyar nyelvű Mormon Könyve, 1993 óta folyamatosan kiadják az egyház magyar nyelven is megjelenő folyóiratát, a Liahónát, 1995-ben egy kötetben látott napvilágot két másik szentírásuk, a Tanok és Szövetségek, valamint az Igazgyöngy. Vallásos irodalmuk folyamatosan bővül. Az egyház almanachja szerint 18 gyülekezetben 1400 taggal működnek Magyarországon.⁴⁴

2.2. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza teológiája

Teológiák rövid összefoglalása mindig gondot okoz: gondolatrendszerek, hitelvek stb. rövidített formában való átadása sohasem torzításmentes. Ennek ellenére szükségesnek tartom, hogy röviden összefoglaljam az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza teológiáját, hiszen így könnyebb lesz megítélnünk Mormon Könyve tanításait. Hozzá kell tennem: a mormon teológia nem azonos a Mormon Könyve tanításával, ahogy a keresztény teológiák sem azonosak a Biblia tanításával. Az eltérés mormonoknál még könnyen okolható, hiszen tanításaikat nem csak Mormon Könyvéből, hanem az általuk teljes írásnak vett négy gyűjteményből,⁴⁵ valamint élő vezetőik tanításából származtatják; ezért elképzelhető, hogy vannak olyan kérdések, amelyekről Mormon Könyve nem rendelkezik, míg a többi igen.

A mormon teológia bemutatásánál négy kulcskérdésre keresem a választ: mit vallanak Istenről, az emberről, a bűn eredetéről, valamint a megváltási tervről. Mielőtt ezt tenném, fel kell vázolnom még egy – a mormon teológia egészét átszövő – elvet, amely felületes vizsgálat esetén nem tűnik elő. Ez az örök fejlődés vagy örök haladás törvénye. Joseph Smith beszédei között találjuk a következő kijelentést:

„... és meg kell tanulnotok, magatok is istenek és isten királyai és papjai legyetek, ugyanúgy, ahogy mind az istenek tették előttetek – nevezetesen az egyik lépcsőfokról a másikra haladva – kegyelemből kegyelembe, felmagasztalásból felmagasztalásba... és üljetek be minden dicsőségbe, mint azok, akik a trónon ülnek örökké tartó hatalommal.”⁴⁶

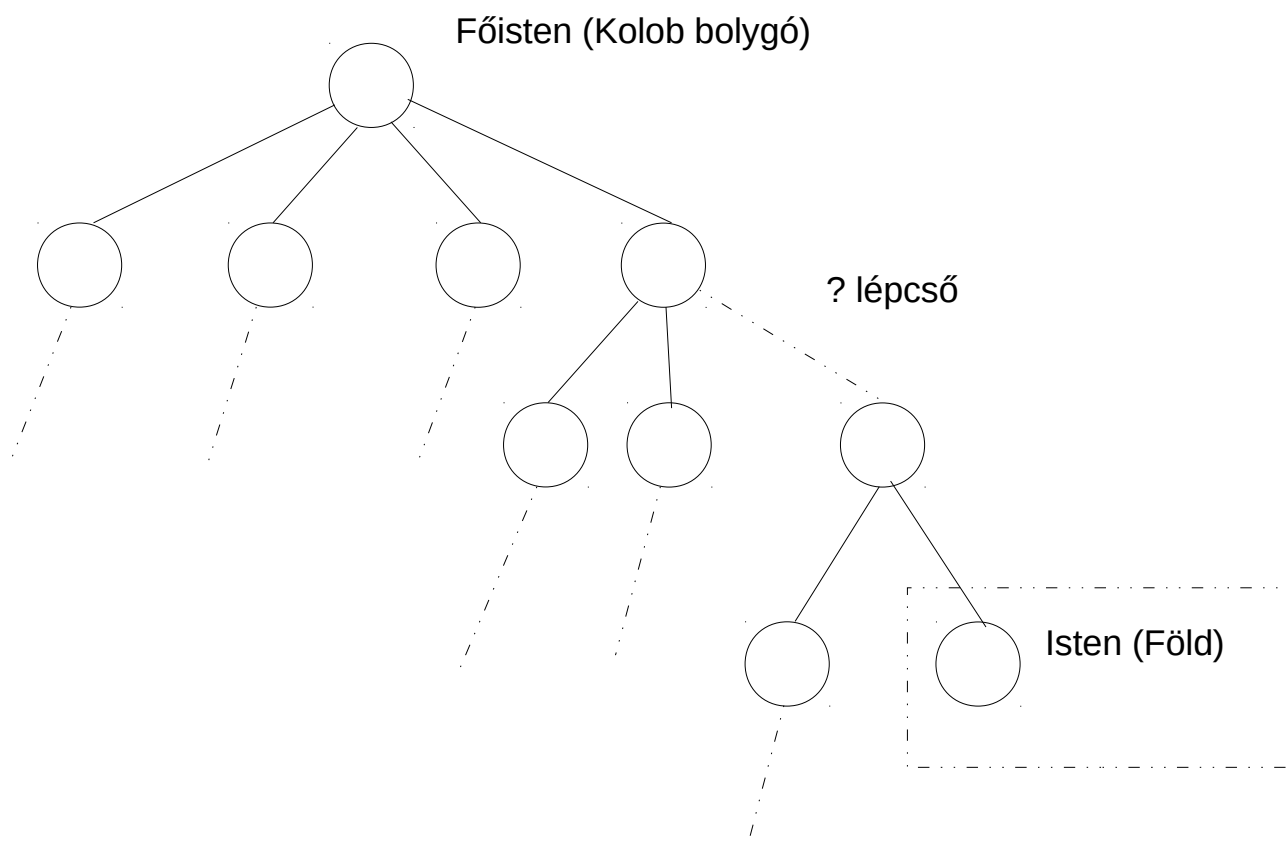
43 A Legfelsőbb Elnökség, vagy Első Elnökség az egyház csúcsszerve. Élén a mindenkori próféta áll két tanácsossal. Monson 1989-ben második tanácsosi minőségben jött Magyarországra, 1995 óta azonban már első tanácsos Gordon B. Hinckley elnök mellett.

44 1995-1996 Church Almanach, 242-243. o. (Az adatok az 1993. év végi állapotot tükrözik.)

45 A Biblia, a Mormon Könyve, a Tanok és Szövetségek és az Igazgyöngy.

46 Joseph Smith: Beszédgyűjteménye, 6. kötet, 4. o., 1844; idézi Decker, J. Edward: Szeretettel Moróninak, 7. o. (kiemelés tőlem)

A világmindenség ezáltal a világok és isteneik sajátos hálózatává válik. Az örök atyák származási láncolata azonban véges: a mormon teológiában létezik egy Főisten, aki egy Kolob nevű bolygó közelében lakik. A földi világ helyzetét a hálózatban a 2. ábra mutatja be.⁵⁰

2. Ábra: A világok rendszere és a mi világunk

E rövid bevezetés után lássuk mit vallanak Istenről. A mormon teológia szerint Isten nem öröktől fogva Isten, hanem neki is volt Atyja;⁵¹ Ő nem más, mint egy „megdicsőült, felmagasztosult, halhatatlan, feltámadott ember!”⁵² A világ istenségéről úgy szólnak, mint Szentháromság, ez azonban nem teljesen egyezik a Biblia kijelentésével, hiszen három különböző

49 „Azok a halandók, akik mindent legyőztek és elnyerik a végső felmagasztosulást, örökké fognak élni a családban és szellemi gyermekeik lesznek, így örök Atyákká és örök Anyákká válnak.” Bruce McConkie: i.m., 517. o., idézi Decker, J. Edward: Szeretettel Moróninak, 7. o.

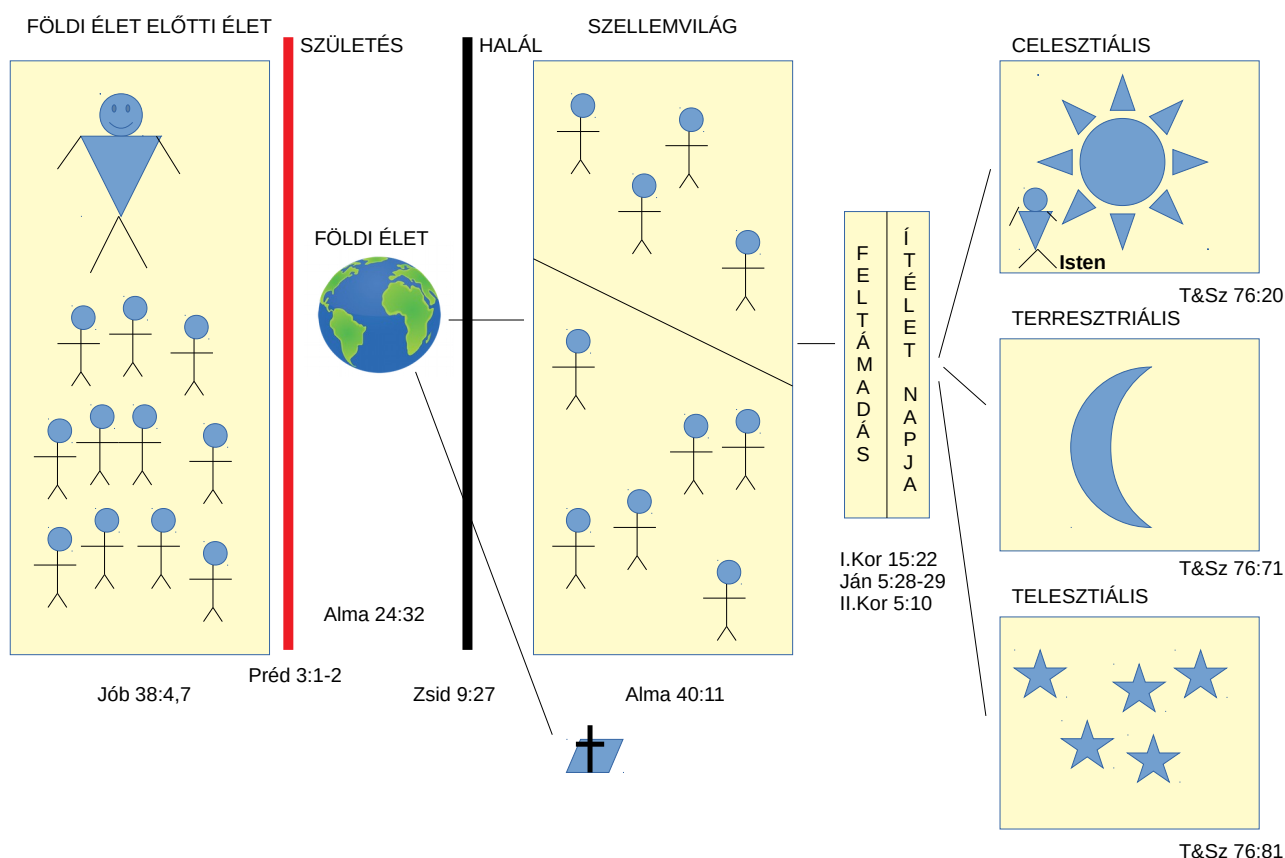
50 Kolobról lásd Ábr 3:9. Sajnos azt nem tudtam kideríteni, hogy a Főisten és világa, valamint a mi világunk között hány lépcső van a mormonok szerint. Ugyanígy megválaszolatlan a bűneset egyedülisége, vagy minden világnak megvan a saját Krisztusa és Sátánja?

51 „Továbbá, amint a próféta [Joseph Smith] tanította, van egy isten a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja fölött is ... Istennek, Jézus Krisztus Atyjának volt atyja...” Bruce McConkie: i.m., 322-323. o., idézi Decker, J. Edward: Szeretettel Moróninak, 6. o.

52 Bruce McConkie: i.m. 643. o., idézi Decker, J. Edward: Szeretettel Moróninak, 7. o.

Istennek vallják.⁵³ Az Atyának és Fiúnak húsból és csontból való, emberhez hasonló teste van, míg a Szentléleknek csak „szellemteste”.⁵⁴

Az emberről vallott képük megértését a 3. ábra segíti.

3. Ábra: Az ember élete

Az előzőekből talán már egyértelmű, hogy a mormon tanítás szerint a földi létet megelőzően az ember preegzisztenciával (földi élet előtti léttel) bír.⁵⁵ Ebben az állapotban – valamilyen rejtélyes oknál fogva – képtelen egy bizonyos fokon túl fejlődni. Ezért szükségessé válik ezen szellemgyerekek testetöltése. Amikor testet ölt, csecsemőként fizikai testtel megszületik.

53 „Mennyei Atyánk, Jézus Krisztus és a Szentlélek együtt az Istenséget alkotják. Céljukban egyek. Mindegyiknek fontos szerepe van a megváltás tervében. Mennyei Atyánk a mi atyánk és uralkodónk. Jézus Krisztus a megváltónk. A Szentlélek pedig az igazság kinyilatkoztatója és tanítója.” Az evangélium tanításai, 34. o. „Ez a három pedig három különböző személy, és három különböző Isten ... akárhogy nézzük, három istenről van szó...” Teaching of the Prophet Joseph Smith, i.m. 349. o., idézi Öivind Nenestad: Tényleg ezt hiszik?

54 Vö. T&Sz 130:22.

55 „Minden férfi és nő... szó szerinti fia és leánya az Istenségnek... Az ember, vagyis az emberi lélek mennyei szülőktől született, és az Atya örökkévaló házában nevelkedett, mielőtt fizikai testet öltve a földre jött.” Joseph F. Smith: The Origin Man, Improvement Era, 1990 nov., 78. és 80. o. Lásd még 47. sz. jegyzetet. „Mennyei szüleink első szellem-gyereke Jézus Krisztus volt” Az evangélium tanításai, 9. o. - Jézus Krisztus testléletének eltorzítása egy másik útját a Jehova Tanúinál találjuk meg ilyen tisztán. A Biblia egyértelművé teszi, hogy Jézus Krisztus mindenek előtt született az Atyától, míg az emberek teremtettek. Jehova Tanúi szerint Jézus Krisztust is teremtette az Isten, csakúgy, mint a többi embert; a mormonok szerint pedig minden ember Istentől született, csakúgy, mint Jézus Krisztus – s mindkettő eltorzítja a testlélet e titkát.

Ekkor fátyol borul az ember értelmére, hogy ne emlékezzen mennyei otthonára, hogy szabadon dönthessen/élhessen földi életében.⁵⁶ Földi élete születésétől haláláig tart. Halála után a szellemvilágba kerül.⁵⁷ Ez a halál után is aktív állapotot jelent. Ebből az állapotból a földi történelem végén kerül ki teste feltámadása által. Felmagasztosulása fokától függően az örökkévalóságban a celesztialis (mennyei, égi; a legnagyobb dicsőségű) birodalomba, teresztiális (földi, világi, evilági; a középső dicsőségű) birodalomba, vagy a telesztialis (legkisebb dicsőségű) birodalomba kerül. Akik azonban teljesen elutasították a felmagasztosulás adta lehetőséget, a külső sötétségre kerülnek.⁵⁸

A bűn keletkezéséről, Sátán lázadásáról a következőket olvashatjuk az egyik mormon szentírásban:

„És én, az Úristen, szóltam Mózeshez, mondván: Az a Sátán, akire Egyszülöttem nevében ráparancsoltál, ugyanaz, aki kezdettől fogva volt; és ő elém lépett és így szólt: Íme, itt vagyok én,

56 Vö. Az evangélium tanításai, 11. o. - Ennek némileg ellent mond az a tény, hogy Jézus Krisztus nagyon pontosan tudatában volt annak, hogy ki volt ő születése előtt.

57 „Egy temetésnél mondott beszédében Joseph Smith azt a kijelentést tette, hogy az elköltözött igazak lelkei »nincsenek messze tőlünk, tudják gondolatainkat, felfogják indulatainkat, sőt gyakran még velünk együtt is szenvednek.« Teachnig of the Prophet Joseph Smith, 326. o., idézi Az evangélium tanításai, 277. o.

58 „A CELESZTIÁLIS ORSZÁG

»Ők azok, akik Jézusról bizonyosságot tettek, akik hittek az ő nevében és megkeresztelkedtek... Hogy a parancsolatok megtartása által minden bűnűktől tisztára mossanak, és elnyerjék a Szentlelket.« Ezek azok, akik hitük által a világ felett győzedelmeskednek. Ezek azok a tiszták és igazak, akiket a Szentlélek áldásaiban részesít (D&Sz 75:51-53). Ezeknek, akik a legmagasabb dicsőséget, a celesztialis birodalmat öröklik, és akik istenek lesznek, a Templomban örökkévaló házasságot kell kötniük (lásd D&Sz 131:1-4). És azok, akik a celesztialis birodalmat öröklik, Mennyei Atyánkkal és Jézussal mindörökre együtt lesznek (lásd D&Sz 76:62)

A TERRESZTRIÁLIS ORSZÁG

Ide jutnak azok, akik a földön ugyan nem fogadták el az evangéliumot, de később a szellemvilágot igen. Ezek azok, akik földi életükben tisztességes emberek voltak, de az emberi ravaszság miatt Jézus Krisztus evangéliumával szemben süketek maradtak. Ezek csoportjába tartoznak még olyanok is, akik előzőleg az evangéliumot és Jézusról való bizonyosságot elfogadták, de később hitetlenek lettek. Ezeket majd Jézus Krisztus, nem Mennyei Atyánk fogja meglátogatni (lásd D&Sz 76:73-79). Ezek nem lehetnek együtt örökkévaló családjukkal, hanem családjuktól elkülönítve mindörökre együtt élnek (lásd D&Sz 131:1-4).

TELESZTIÁLIS ORSZÁG

Ide azok jutnak, akik sem a földön, sem a szellemvilágban nem fogadták el az evangéliumot, vagyis nem vallották magukénak Jézust. Ezek azok, akik bűneik miatt a pokol kínjait fogják szenvedni a Millenium befejeztéig, vagyis addig, amikor majd mind feltámadtak. »Ezekhez tartoznak a hazugok, a boszorkányságot űzők, a házasságtörők, a paráznák és a mindenféle hazugságok hívei.« És ezek olyan sokan vannak mint az égen a csillag, vagy mint a tengerparton a homok. Ezeket a Szentlélek, nem pedig az Atya vagy Fiú, Jézus Krisztus fogja meglátogatni. (lásd D&Sz 76:81-85, 103-106)

KÜLSŐ SÖTÉTSÉG

Ide azok jutnak, akik a Szentlélek hatására elismerték ugyan Jézust, és megismerték az Úr hatalmát, de hagyták, hogy Sátán hatalmába kerítse őket. Megtagadták az igazságot, és szembeszálltak az Úr hatalmával. Ezeknek jobb lett volna meg sem születniök. Az ilyenek számára nincs bocsánat, mert annak ellenére, hogy elnyerték a Szentlelket, mégis megtagadták azt. Ezek tehát nem jutnak be a dicsőség birodalmába sem, hanem örökös sötétségben, szenvedések és gyötrődések közepette mindörökre Sátánnal és angyalaival fognak élni (lásd D&Sz 76:28-35; 44-48)» Az evangélium tanításai, 285-287. o.

küldj engem, én akarok a fiad lenni, és az egész emberiséget megváltani, hogy egy lélek se menjen veszendőbe, és én ezt minden biztonnal megteszem; add hát nekem ezt a kitüntetést. De íme, az én Szeretett Fiam, aki kezdettől fogva szeretett és kiválasztott volt, így szólt hozzám: Atyám, a te akaratod történjék, és a tied legyen a dicsőség mindörökké. Mivel a Sátán ekkor fellázadt ellenem, és igyekezett lerombolni a szabad akaratot, amelyet én, az Úristen, az embereknek adtam, és mert azt akarta, hogy saját hatalmamból is adjak neki, Egyszülöttem ereje által letaszítottam őt. És ő lett a Sátán, maga az ördög, minden hazugság atyja, hogy az embereket megcsalja és elvakítsa, és őket saját akaratának igájában hajtsa; mindazokat, akik nem hallgatnak az én szavamra.

Mózes 4:1-4

A fentieket ha alaposabban végiggondoljuk, láthatjuk, hogy a mormon teológia tanítása szerint Sátánnak volt oka az Isten ellen való lázadásra.⁵⁹ A másik fontos eltérés a bibliai kijelentéstől, hogy a megváltási terv ismerete az ember megteremtése előtt nyilvánvaló volt.⁶⁰

Ezek után talán nem meglepő a mormon Ensign folyóirat kijelentése: „Inkább nagy értékeléssel, mintsem megvetéssel tekintünk arra, amit Ádám és Éva tett.”⁶¹ Mivel a Mormon Könyvében is hasonló kijelentések hangoznak el, az állítás kritikáját lásd ott. (5.4.)

Mivel a bűnről alkotott képük nem azonos a bibliai kijelentéssel, szükségszerűen a megváltási tervről is másként gondolkoznak. A megváltás valódi célja a mormon teológiában nem a bűntől való szabadulás, hanem a felmagasztosulás, azaz egy olyan fejlődésen keresztüljutni, ami hozzásegít ahhoz, hogy istenekké legyünk.

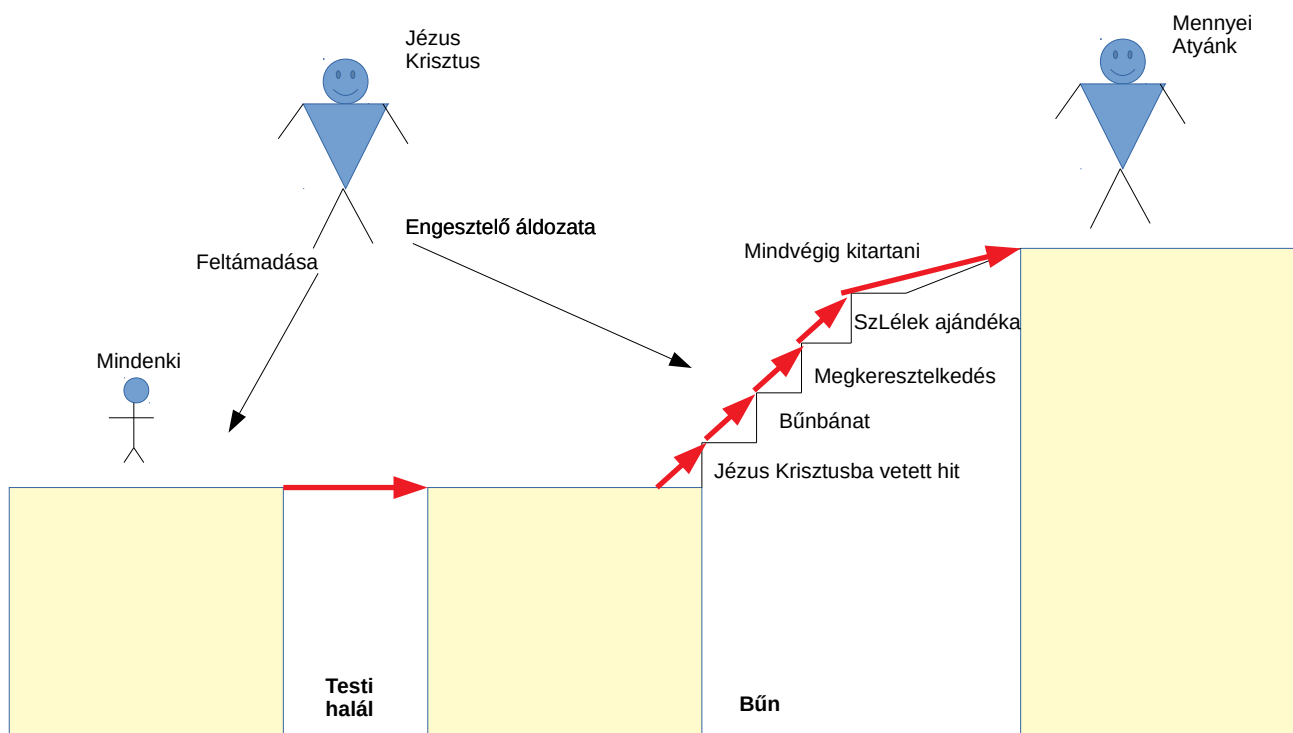
Elképzelésük szerint ennek két nagy akadályja van: a halál és a bűn. Az elsőre kínál megoldást Jézus Krisztus feltámadása – ezért fog minden ember feltámadni az utolsó napon. A megváltási terv – Krisztus evangéliuma – Jézus engesztelő áldozata révén küzdi le a bűn okozta akadályt. Ez azonban már a hívő választásától függ. Ha betölti a neki rendelt utat, négy dolgot tesz:

- 1.) hisz Jézus Krisztusban,
- 2.) bűnbánatot tart,
- 3.) megkeresztelkedik,
- 4.) veszi a Szentlélek ajándékát (vö. 4. ábra).

59 Sátán lázadásáról csak néhány rövid prófécia és megjegyzés kapcsán van bepillantásunk a Biblia alapján. Ebből nyilvánvaló, hogy Isten nem Sátánnak teremtette, hanem magát tette azzá; kiderül, hogy lázadásának nem volt oka, Isten semmiképpen nem felelős a kialakult helyzetért. (Vö. Ésa 14, Ezék 28 és Jn 8:44)

60 Vö. Róma 16:25-26

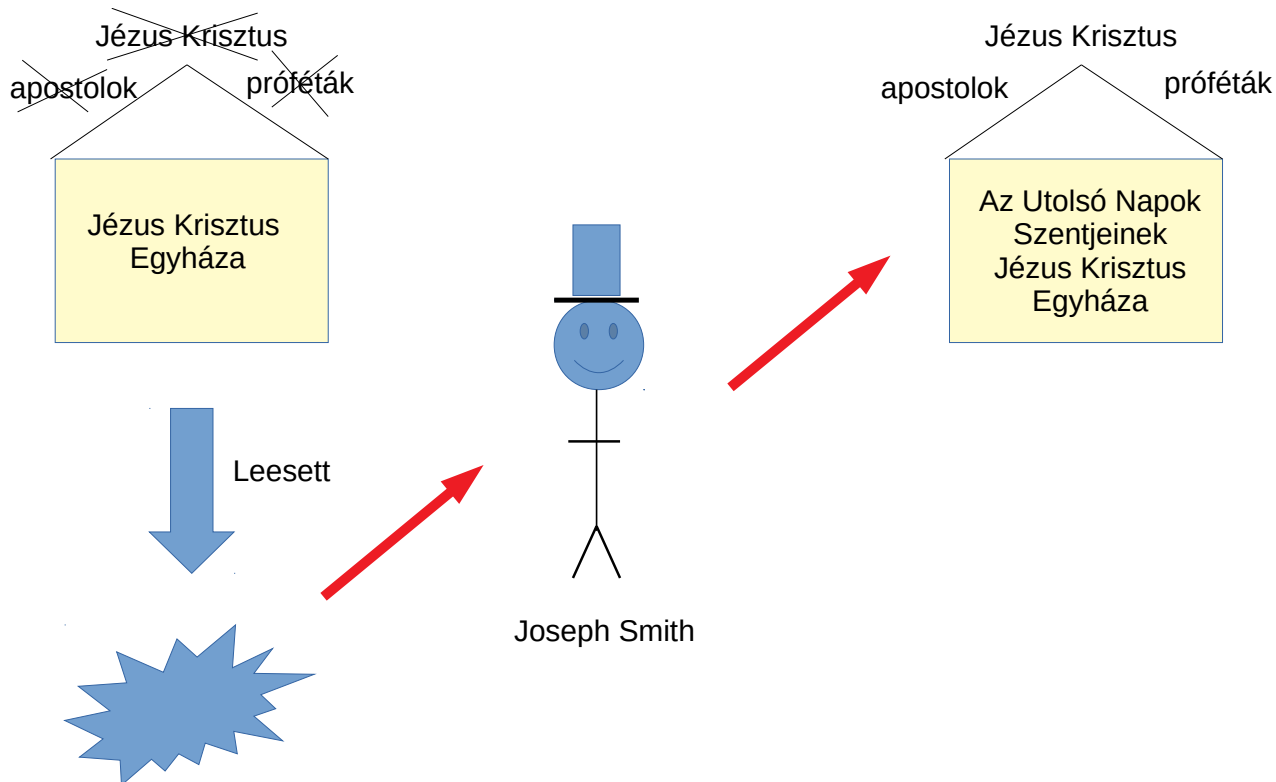
61 Idézi: A mormon egyház – Minden dolog helyreállítása?, 22. o.

4. Ábra: Jézus Krisztus Evangéliuma

Természetesen ez a négy lépés csak elindítja a mormont a felmagasztosulás útján. Ezután még jó néhány alapelvhez ragaszkodnia kell. Az erkölcsös életmódot, az egyházhoz való hűséget és az előljáróknak való engedelmisséget talán nem szükséges említenem. Az amerikai neoprotestáns kisegyházakhoz hasonlóan önkéntes tizedfizetéssel fedezik az egyház pénzügyi szükségleteit. A lelki egészségen túl a testire is hangsúlyt fektetnek: Joseph Smith egyik erre vonatkozó kijelentése, az ún. Bölcsesség Szava megtiltotta számukra az alkohol, a kávé, a tea fogyasztását, és más ártalmas szerekkel való élést, s a húsfogyasztás tekintetében is mértékletességre szólítja fel őket.

A földi élet legmagasabb szintű tökéletességét a templomi szolgálatok elvégzése során szerezheti meg. Ennek megértéséhez azonban még egy kis kitérőt kell tennem. Joseph Smith eredeti problémája az volt, hogy melyik az igaz egyház. Erre azt a feleletet kapta, hogy egyik sem. Szükségszerűen következik ebből, ha nincs itt az igaz egyház a Földön, akkor nincs aki az igaz üzenetet közvetítse – helyre kell állítani azt. A problémát az UNSZ misszionáriusai egy tükörhasonlalttal szemléltették. Jézus Krisztus Egyháza eredeti rendeltetése szerint tükör a világnak, melyet Jézus Krisztus az apostolokon és a prófétákon keresztül rögzített. Mivel Jézus Krisztust és az apostolokat, prófétákat megölték, a tükör leesett és összetört – az aposztázia miatt Isten visszavonta az ő felhatalmazását a Földről. Ezt Joseph Smith-en keresztül helyezte vissza az utolsó időkre. Az ároni és melkisédeki felhatalmazások után újra meg lehetett alapítani Krisztus Egyházát, amely csak nevében különbözik: Az Utolsó Napok szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza. (Lásd 5. ábra.)

5. Ábra: Az evangélium helyreállítása

Az Istentől eredeztetés döntő súllyal esik latba a mormon teológiában. Ezért a keresztelés csak akkor érvényes, ha az ároni papsággal felhatalmazott személy keresztel, illetve a Szentlélek ajándéka csak akkor jelent valóban Istentől jövő erőt, ha a melkisédeki papsági felhatalmazással rendelkező személy adja.⁶²

Ugyanebből a felhatalmazásból eredeztethetők a templomi szolgálatok helye a hívő mormon életében. Hitük szerint az általuk épített templomoknak különleges szerepük van az Isten és az ember közötti kapcsolatban. Templomaik sajátos zarándokhelyé válnak, amelyekbe azonban nem léphet be akárki, ki kell érdemelni azt. Ugyanakkor kötelességévé teszik a hívőknek, hogy mindent megtegyenek a minél többszöri templomlátogatásért. (Ez nem tévesztendő össze a gyülekezeti alkalmakkal, melyet minden héten tartanak!) A templomi szertartások közül hármat szeretnék kiemelni.

Az első ezek közül az endóvmment (felruházási) szertartás:

⁶² Gyakorlatilag a mormonok nem fogadják el a kisegyházak felnőttkereszttségét. - Az „Áron rendje szerint való papság” és a „Melkisédek rendje szerint való papság” kifejezéseket a Zsidó levél 7. fejezetében találhatjuk. A szerző itt a templomi szolgálatokról bizonyítja, hogy az utóbbi fölé van rendelve az előbbinek, hiszen Ábrahám tizedet adott Sálem királyának, Melkisédeknek. De a szerző korántsem a mormonok által kialakított papsági rendszerek létrehozása mellett érvel, sőt az ároni, a templomi szolgálatok megszűnésére hívta fel a figyelmet, ui. Jézus Krisztus, mint Melkisédek rendje szerint való főpap a mennyei Szentélyben folytatta szolgálatát.

„A templomi endowment (felruházási) szertartás szövetségek vagy ígérek sorozatát foglalja magába, és azt, hogy ezután már mindig egy különleges templomi alsóruhát kell hordania, ami megvéd a gonosztól, és emlékeztet a megtett, titkos fogadalmakra.”⁶³

A másik a halottakért való keresztség. Ennek lényege, hogy az ember halála utáni létében, testtelen lélekként még megtérhet. (Lásd a 3. ábrát és a hozzá fűzött magyarázatot fentebb!) Felmagasztosulásának akadálya azonban az, hogy nem tud alámerítkezni. Ezt más teszi meg helyette, egy élő mormon. Erről a szinte kézzelfoghatóan okkult praktikáról nyilatkozik egy fiatal mormon honfitársunk:

„»Nem tudtam, kik voltak azok az emberek, akikért megkeresztelkedtem – azt sem, mikor éltek« mondja a 18 éves Somosdi Zsuzsanna. »Körülbelül a felénél, minden előzmény nélkül hirtelen érezni kezdtem a Lelket. Éreztem, hogy az az ember a szellemvilágban már talán elfogadta az evangéliumot és arra várt, hogy valaki megkeresztelkedjen az ő nevében. Sem azelőtt, sem azóta nem éreztem még olyan csodálatosat.«”⁶⁴

A templomi szertartások harmadik fő területe a templomban kötött házasságok. A mormon hit szerint a polgári házasság nem elegendő erejű, hogy a mennyben is együtt tartsa a párokat: ehhez is szükséges az a különleges felhatalmazás, amivel már a keresztségnél, a Szentlélek ajándékánál stb. találkozhattunk. Az így kötött házasságok a mennyben is kötve lesznek, s biztosítják a család egységét az örökkévalóságban. Ezzel párhuzamosan van egy, a halottak keresztségéhez hasonló gyakorlatuk is: őseik családgyógyesítése a mennyei házassággal. Ennek lényege, hogy a saját felmenői nevében házasodik újra a szent szertartással – saját házastársával. Így a halott családtagokat is egyesíteni tudja hitük alapján a mennyei családba. A többnejűség mai gyakorlatának vádja hátterében is ez állhat, egy mormon férfi a külső szemlélő szempontjából többször nősül, de minden esetben saját feleségét veszi el! A többnejűség eredeti rendeltetése a preegzisztens létben élő szellemgyerekek világra nemzése volt: több feleség, több gyermek, azaz többen léphetnek a felmagasztosulás útjára.⁶⁵ (Lásd újra a 3. ábrát!)

A megváltási terv természetesen nem csak a mormonokat, és a halottakat érinti. Igen aktív missziós munkába fogtak, amely azóta meg is hozta a gyümölcsét: az elmúlt másfél évtizedben

63 A mormon egyház – Minden dolog helyreállítása?, 19. o.

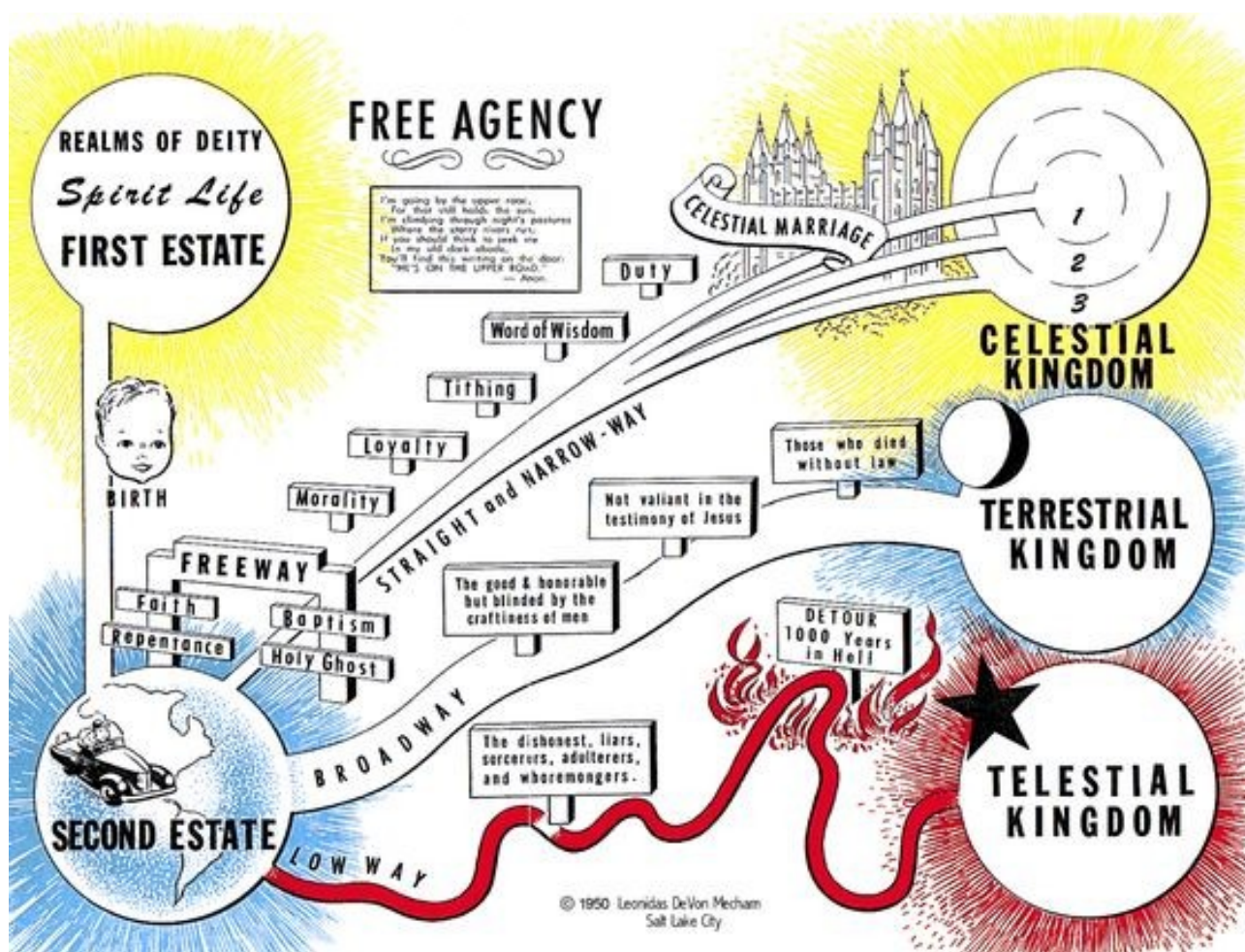
64 Gardner, Marvin K.: Szeminárium a Dunán, 34-39. o.

65 A többnejűség gyakorlatát nem támasztja alá a Biblia. Maga Jézus Krisztus is a monogámia mellett érvelt, amikor a házassági elválásról kérdezték. (Mk 10:1-12) Ellenérvként szokták felhozni, hogy a régiek közül többen is többnejűségben éltek. A két legnagyobb király, Dávid és Salamon életében világosan látjuk az ebből fakadó tragédiákat. Ábrahámnak csak Sára volt a felesége, Hágár nem. Jákób életét érdemes szemügyre venni: két felesége és két ágyasa állandó versengésben élt körülötte. (Ne feledjük, hogy Jákób esetében a Leával kötött házassága nem saját választása volt!) Érdemes felidézni Jákób egyik vallomását: „Ti tudhatjátok, hogy az én feleségem nekem csak két fiat szült.” (1Móz 44:27b) Jákób csak Rákhelt tekintette feleségének. - A többnejűségről Mormon Könyve így rendelkezik: „Figyeljete tehát rám, testvéreim, és hallgassatok meg, mit mond az Úr: Senkinek közületek nem lehet több felesége, mint egy, ágyasa pedig egy sem.” (Jákób 2:27)

megduplázták az alámerített tagok számát. (Az egyház szerkezeti felépítését, növekedését lásd a Függelékben.)

A mormon missziós taktika egyszerű és hatásos. Kettesével járkák a településeket, megszólítják az embereket, a Mormon Könyvét ajándékozzák mindenkinek azzal a feltétellel, hogy beszélgessenek el róla. Hat előre elkészített beszélgetés alapján alámeríthetővé válik a megszólított személy, akinek nagyjából a fent leírtakat mondják el. Igenlő válasz esetén meg is keresztelik, s rövid időn belül bevonják a gyülekezeti munkába. Nem kell túlzott erőfeszítéseket tennie az új hívőnek, hogy először az ároni, majd a melkisédeki papság tagjává váljon, s maga is elkötelezve érezze magát a mormon ügy iránt.

A megváltási terv egészét összefoglalja az alábbi „térkép”. (6. ábra)⁶⁶

6. Ábra: A megváltási terv "térképe"

66 Forrás: Pinterest (<https://i.pinimg.com/564x/80/b4/ee/80b4ee62c57de4ab895dfa941632844f.jpg>), elérés 2020.06.27.

Összefoglalva, a mormon teológia egészéről osztom Martin Walter véleményét:

„Az ember kutathatja a pogány mitológia útvesztőit, de sohasem fog olyan összeszedett rendszert találni, amelyet a mormonok a bibliai kereszténység terminológiájával és nevét pedig fedőnévként használva hoztak létre.”⁶⁷

⁶⁷ Martin, Walter: Kingdom of the Cults (A kultuszok birodalma), Idézi Fritz Ridenour: Mi a különbség?, 188. o.

3. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza szent iratai

Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza a többi keresztény felekezettel egyetemben kinyilatkoztatott vallásként definiálja magát. A kinyilatkoztatás területén azonban óriási különbséget láthatunk: míg a keresztény felekezetek általában lezártnak tekintik a kinyilatkoztatást, vagy legalábbis a kinyilatkoztatás egyetemes részét, addig a mormonok a folyamatosságot vallják. Ebből következik az is, hogy szent irataik az idő előrehaladtával folyamatosan nőnek, míg a keresztények általában a Biblia egészében látják a teljes kinyilatkoztatást.

„Az Újkori Szentek Jézus Krisztus Egyháza számára a következő négy könyv a szentírás: a Biblia, a Mormon Könyve, a Doktrína és a Szövetségek és az Igazgyöngyök. Ezeket a műveket az Egyház alapvető műveinek hívjuk. Élő prófétáink szavai is szentírás számunkra.”⁶⁸

Dolgozatomban a mormon szentírásokat is e sorrendben kívánom bemutatni.

3.1. Hogyan tekintenek a Bibliára?

A mormonok által kiadott King James fordítású Biblia formáját, szerkesztését tekintve irigylésre méltó. Az 1990-ben megjelent könyvben az elmélyülést lábjegyzetbeli keresztthivatkozások, fordítási helyesbítések segítik, tartalmaz térképet, mérték- és pénzrendszert összehasonlító táblázatot, névjegyzéket, bibliai fogalommagyarázatot kronológiai táblázatokkal, valamint bibliai vezérfonalat.

Dicséretesnek és követendőnek tartom a mormonok azon hitbeli meggyőződését, hogy a Bibliát helyezik első helyre. Abban, amit első hallásra a Bibliáról vallanak, semmi kivetnivalót nem találtam.

„A Biblia Istennek az ember számára adott kinyilatkoztatások szentírásos gyűjteménye. Ezek az írások sok évszázadot, Ádámtól a Jézus Krisztus korában élt apostolok idejéig tartó időt ölelik fel, és a világ történelmének különböző szakaszaiban élt próféták írásait tartalmazzák.”⁶⁹
„Hisszük, hogy a Biblia Isten szava, amennyiben a fordítása helyes...”

Hit 1:8a

James E. Talmage a mormon hittételekről szóló könyvében Joseph Smith fenti kijelentéséhez fűzött magyarázata szinte teljes egészében megjelenhetne bármelyik protestáns

⁶⁸ Az evangélium tanításai, 47. o. - A későbbi félreértések elkerülése miatt jegyzem meg, hogy a Doktrína és Szövetségek ma már Tanok és Szövetségek, az Igazgyöngyök pedig Igazgyöngy néven szerepel magyarul.

⁶⁹ Az evangélium tanításai, 48. o.

kiadványban.⁷⁰ Pontosan definiálja a „Biblia” nevet, közli az eredeti nyelveket, a kanonizáció folyamatát, a csoportosítást stb. Joseph Smith azon kijelentését is osztom, hogy a Biblia, amit kezünkbe veszünk, csak annyiban Isten szava, amennyiben fordítása helyes: az ihletettség csak az eredeti – héber és görög nyelvű szövegekre vonatkozik, a fordításra már nem.

Ha azonban megtudjuk, hogy mit értenek a mormonok fordítási helyesbítésen, kétségessé válik a fenti kijelentés valós célja.

„Joseph Smith bibliafordítása. Smith 0830-ban hozzáfogott a King James-féle fordításának az átdolgozásához, ám sohasem fejezte be azt. Mintegy 3400 verset átdolgozott, és sok anyagot hozzátett, beleértve egy próféciát is Mózes első könyvének végén a saját eljövételéről, mint »kiválasztott látnokéról«. Mivel a kézirat Smith özvegyénél maradt, aki nem követte Brigham Youngot, a Salt Lake-i egyház ritkán idéz belőle, jóllehet elismeri annak pontosságát.”⁷¹

A mormon egyház tagjai szerint a bibliafordításokat nem azért kell revízió alá vetniük, mert azok esetenként helytelenül adják vissza az eredeti szöveg értelmét, hanem maga a Biblia tartalma szorul revízióra. Bruce R. McConkie azt állította, hogy „nincs még egy nép a földön, amely oly nagy becsben tartaná a Bibliát, mint a [mormonok]... De úgy gondoljuk... a Biblia nem tartalmazza mindazt, ami szükséges a megmentéshez.” Orson Pratt, mormon apostol még tovább ment: „Ki tudja, hogy az egész Bibliának akár csak egy verse is megmenekült volna a beszenyveződéstől?”⁷²

Ezek után lássuk, mit tartalmaz a „mormon” Biblia. A Szentírás 66 könyvéből csak 65 található benne, Joseph Smith nem találta az Énekek énekét ihletett bibliai könyvnek.⁷³ A mormonok ezzel egy régen lezárt vitát újítottak meg:

„Több száz évig vita folyt róla [ti. Énekek énekéről], hogy van-e helye a Bibliában, ezért szokás az antilegomena iratok csoportjában sorolni Ezékiel, Eszter és Példabeszédek könyvével együtt, melyek hitelességét szintén vitatták, de az ellenérvek az ő esetükben is megdőltek.”⁷⁴

Statisztikai adatokkal is szeretném igazolni, hogy Joseph Smith nem mindennapos feladatot végzett a Biblia átírásával. Fent láthattuk, hogy egy könyvet kivett a Bibliából. A mormon Biblia két másik könyve, Mózes első könyve és Máté evangéliuma is alapos változtatásokon ment keresztül. A King James fordítású Bibliában Mózes első könyve 1.533 igeverset tartalmaz. A

70 Talmage, James E.: Articles of Faith, 214-230. o.

71 A mormon egyház – Minden dolog helyreállítása? 19. o. - Érdekes jelenség ez. A mormonokon kívül a kereszténység területén két másik irányzat misszionál erőteljesen: a Jehova Tanúi és a karizmatikus mozgalom. Különös kapcsolódási pont mindhármuknál a Biblia újrafordítására való törekvésük. Jehova Tanúi meg is tették, s Új-Világ fordítás néven saját Bibliájuk van, míg a karizmatikus Bibliáról is hírt kaptunk az Új-Exodus egyik számából.

72 A mormon egyház – Minden dolog helyreállítása?, 20. o.

73 Vö. The Holy Bible, 856. o. lábjegyzet

74 Urbán Erika: Énekek éneke, 190-200. o.

mormonok által kiadott Biblia lábjegyzete alapján ebből 82 igeverset helyesbít Joseph Smith Fordítás (továbbiakban JSF), de további 356-ot Mózes könyve, melyet az Igazgyöngyben találhatunk. Mózes első könyvében tehát 28,5%-nyi igeveriben tett módosítást Joseph Smith. Hasonló a helyzet Máté evangéliumával. Ez a King James-fordítású Biblia alapján 1.071 igeverset tartalmaz. A lábjegyzet alapján ebből 138 igeverset helyesbít a JSF, de további 55 igeverset az Igazgyöngyben található JS-Máté. Így összesen Máté evangéliumában 18,0%-nyi igeveriben tett módosítást Joseph Smith. Ha ezt összevetjük azzal a ténnyel, hogy az Ószövetség héber szövege a X-XI. Századi kódexek és a kumráni leletek tanúságtétele alapján nagyságrendekkel kisebb változtatást szenvedett (melyek elsősorban helyesírás-változás miatt következtek be), Joseph Smith kezei között a Biblia néhány szűk esztendő elteltével sokkal többet torzult, mint a másolók százainak keze, és több, mint egy évezred alatt!

Ízelítőt kaphatunk a JSF tartalmából, ha fellapozzuk a Liahona 1995. júniusi számát, melyben az újság szerkesztősége „Jézus földi élete és tanításai új megvilágításban” címmel összegyűjti Joseph Smith kijelentéseit Jézus életéről.⁷⁵ A cikket teljes terjedelmében a függelékben közlöm. Ennek elolvasása után bárki meggyőződhet, hogy Joseph Smith bibliaismerete felszínes volt, nem értette meg annak valódi üzenetét.

Fekete Péter doktori dolgozatában a következőt olvashatjuk:

„A szektáknak a Szentíráshoz való viszonyára legtöbbször és legvégzetesebb módon az a jellemző, amit K. Hutter úgy fejez ki, hogy a Bibliát »bal kezükben« tartják, és a szektalapító-főnök könyvét (vagy könyveit) a jobb kezükben, amelyek valóságban »ikerbibliák«-ká ... válnak, a Szentírással »egymagában« nem elégednek meg.⁷⁶

Az Utolsó Napok Szentjei – mint láthattuk – még ezen is túlmennek, amikor magát a Bibliát „helyesbítgetik”. Végző soron **„bár elfogadják a Biblia tekintélyét, az Utolsó Napok Szentjei tantétele szükségszerűen nagyobb fontosságot tulajdonít saját prófétái szavainak.”⁷⁷**

3.2. Mormon könyve

Az Utolsó Napok Szentjei szentírásgyűjteményének legfontosabb darabja a Mormon Könyve címet viseli:

„Mormon Könyve a Kr. e. 2000 és Kr. u. 400 közötti időben az amerikai kontinensen élt egyes embercsoportok szentírása. Ez Jézus Krisztus teljes evangéliumát is tartalmazza... Fő célja pedig az,

⁷⁵ Jézus földi élete és tanításai új megvilágításban, 32-48. o. (Lásd Függelék)

⁷⁶ Fekete Péter: Az egyház és a szekta, 49. o.

⁷⁷ A mormon egyház – Minden dolog helyreállítása, 22. o. (kiemelés tőlem)

hogy meggyőzze az embereket, hogy Jézus a világ üdvözítője és megváltója. Így tehát Mormon Könyve is, mint a Biblia tanúságot tesz Jézus Krisztusról... Mormon Könyve leírja Jézus Krisztusnak az amerikai kontinensen élő népeknél tett látogatását, nem sokkal feltámadása után.”⁷⁸

Mormon Könyve eredeti kéziratát – egy arany kapcsokkal összefűzött, arany lapokból álló könyvet – Moróni angyal adta át Joseph Smithnek, azzal a megbízással, hogy fordítsa le. Ennek a feladatnak a próféta eleget is tett, azt először 1930. március 26-án 5000 példányban adták ki.

A Mormon Könyvében szereplő történetet nagyon nehéz néhány mondatban összefoglalni. Maga a történet majd 3000 évet ölel fel, a megértést nehezíti, hogy több helyszínen, több időben játszódik, rengeteg benne az idegen hangzású név és helységnév. Ha mégis megpróbáljuk, három egymással párhuzamos történetet találunk.

Az első még Bábel tornya idejére nyúlik vissza, i. e. 2500-2200 tájékára. A történet szerint Bábel tornya építésénél Járed fivére kegyelmet talált az Úr előtt, és sem az ő, sem családja, sem barátai nyelvét nem zavarta össze az Úr, hanem kivezette őket az Újvilágba. Ott éltek egy darabig, míg szinte teljesen ki nem pusztították egymást, mert elhagyták az Urat, és gonoszokká lettek. (Ők a járedita nevet viselik.)

A második nép Mulek népe, akik természetesen a mulekita nevet viselik. Ők Jeruzsálemből jöttek ki, de később beolvadtak a történet fő sodrát képező nefitákba.

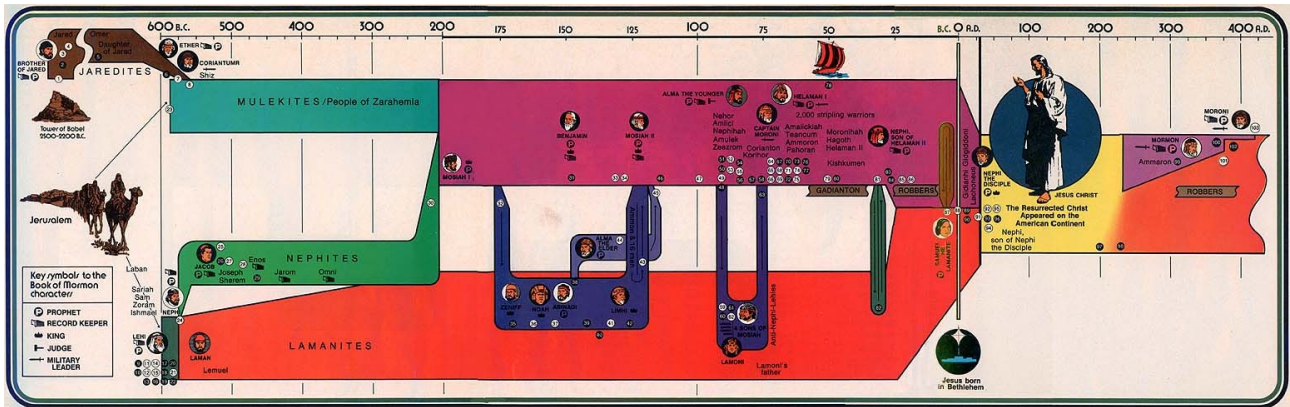
A történet fő vonala i. e. 600-ban kezdődik, amikor Léhi családjával Isten elhívására elhagyja Jeruzsálemet, megmenekülve a babiloni leigázástól. A Sinai-félszigeten élnek egy darabig, majd kalandos hajútatót követően ők is az amerikai kontinensre kerülnek.

A történet szerint Léhinek négy fia volt: két hívő, Nefi és Sam, és két istentelen, Lámán és Lámuel. A családban meglévő feszültségek képezik alapját a később megalakuló két nagy népnek a nefiták és a lámániták konfliktusának. A könyv gyakorlatilag az ő harcukat mutatja be, ahol általában a nefiták a jók és a lámániták a gonoszak. (Éles határvonalat nem lehet egyértelműen meghúzni, nagyon sok esetben hitehagyóvá lettek a nefiták és hívővé egyes lámániták, de alapvetően fordított a trend.) Királyok, majd demokratizálódás után bírák sokasága követi egymást a történetben.

Fordulópontot Jézus Krisztus feltámadása utáni eljövetele hozott: az amerikai kontinensen megjelenve csak a hívők maradnak életben. Néhány napos szolgálat után Jézus felmegy a mennybe az Atyához, és néhány évtized múlva ismét hitehagyás következik be, a nefiták és a lámániták egymásra törnek, s legvégül kiirtják az összes hívőt i. sz. 400 táján. (A történet

78 (120) Az evangélium tanításai, 49. o.

kronológiáját lásd a 7. ábrán⁷⁹, a Mormon Könyve helyszíneiről készített fiktív térkép (8. ábra)⁸⁰ pedig a földrajzi (?) eligazodást segíti.)

7. Ábra: Mormon Könyve kronológiája

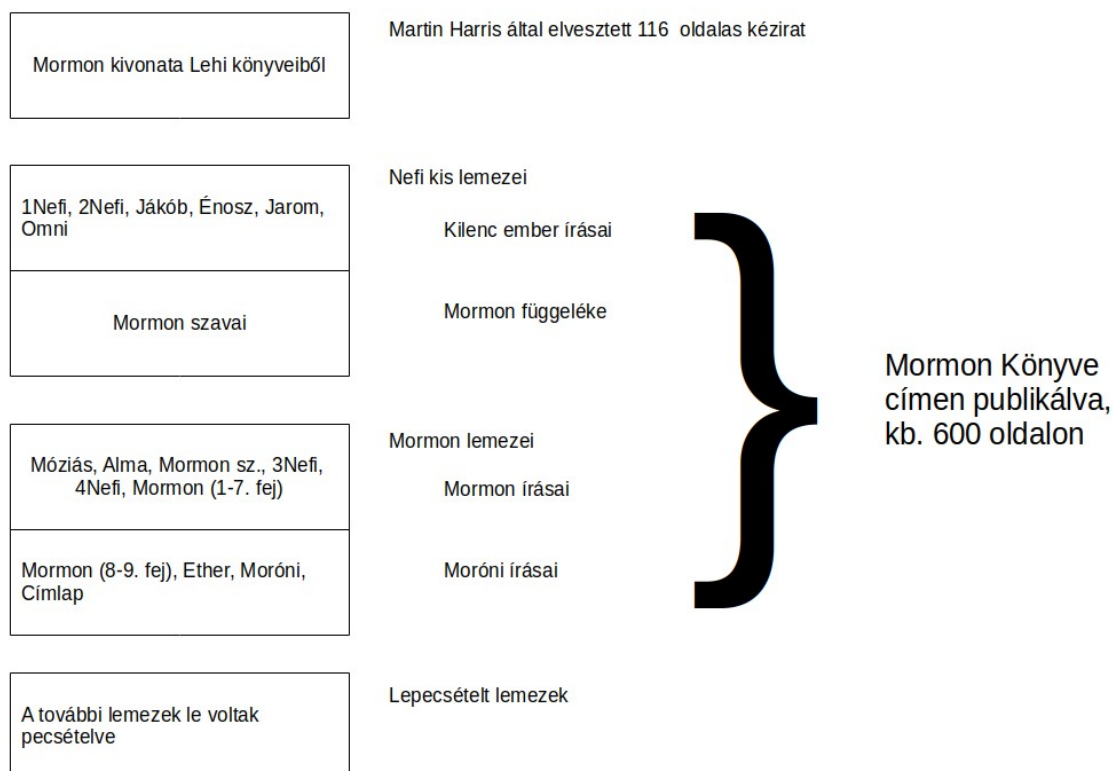
79 Forrás: The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints (<https://www.churchofjesuschrist.org/study/ensign/1976/09/book-of-mormon-chronology-chart?lang=eng>),elérés 2020.07.01.

80 Forrás: Mormon Könyve ifjúsági hitoktatói kézikönyv, 661. o. (https://www.churchofjesuschrist.org/bc/content/shared/content/hungarian/pdf/language-materials/09411_hun.pdf?lang=hun) elérés: 2020.07.02.

8. Ábra: Fiktív térkép Mormon Könyve helyszíneiről

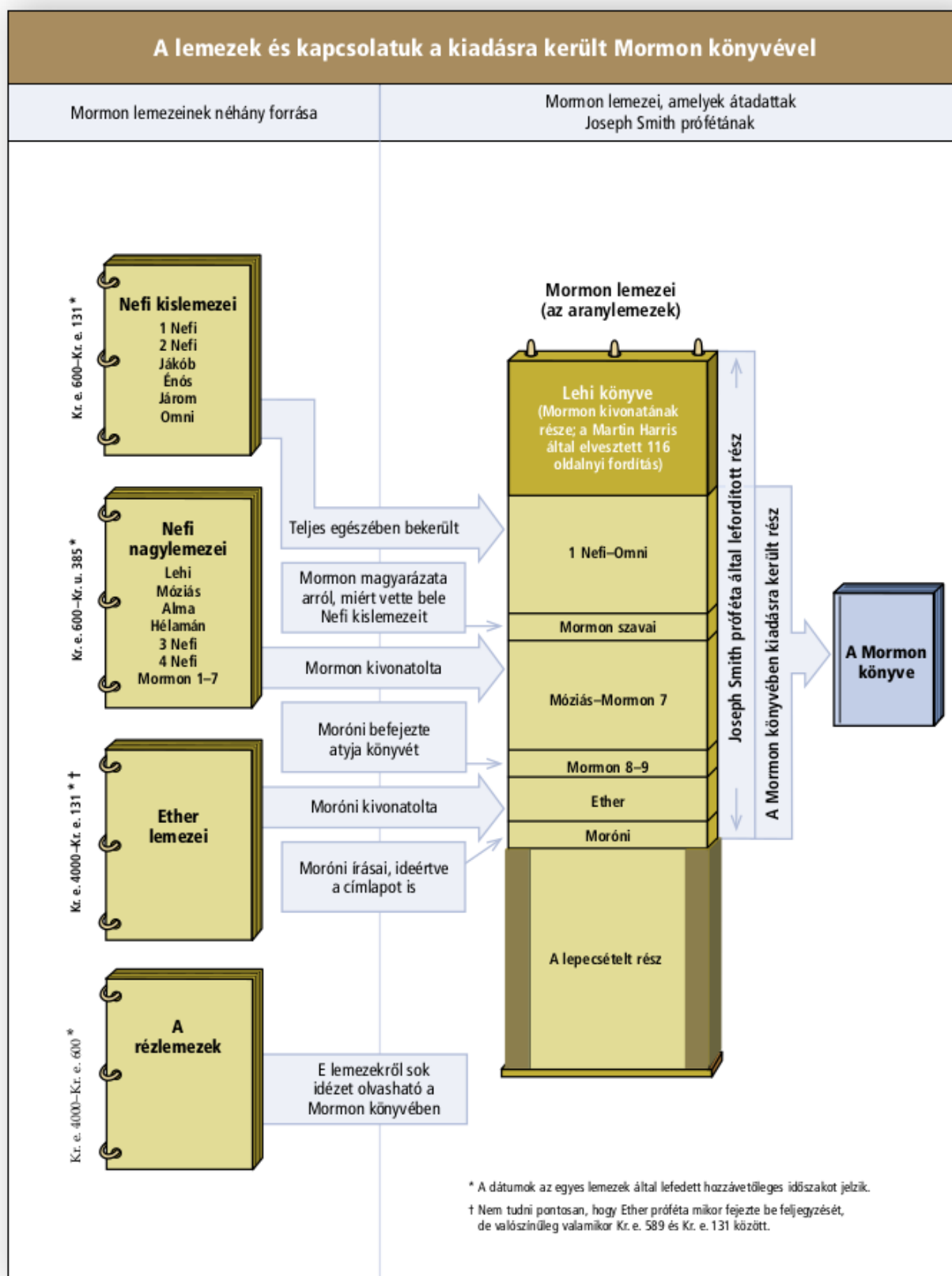
Morónitól átvett könyv lemezeinek a szerkezetét a 9. ábra mutatja be. Különösen értékesnek kellene tartanunk azt az állítást, hogy Joseph Smith ezekből az eredeti kéziratokból fordította le a Mormon Könyvét, hiszen a Biblia esetében nincsenek birtokunkban az eredeti kéziratok, az autográfok. Némi öröm az örömben, hogy Moróni visszakérte ezeket a lemezeket, így semmi sem maradt hátra – míg a Biblia esetében másolatok ezreivel találkozhatunk.

9. Ábra: A Joseph Smithnek átadott lemezek szerkezete

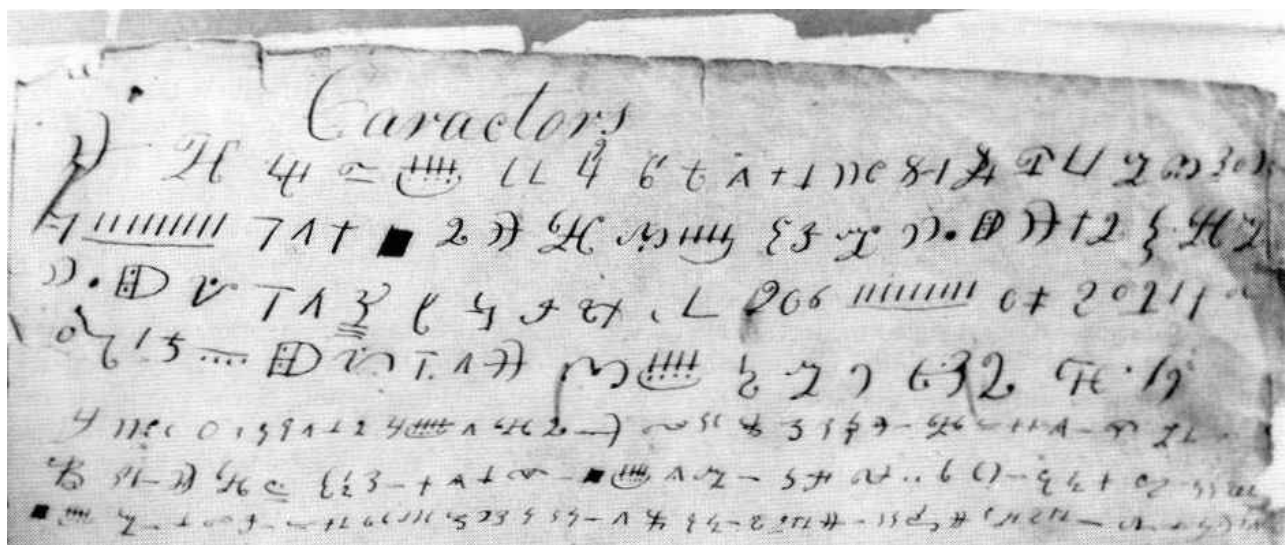
Érdekes és fontos kérdés a Bibliánál a kanonizáció, ami Isten egyházának több évszázados, rengeteg kérdést felvető és megválaszoló folyamata volt. Ezzel szemben Mormon Könyvének ezt az egész egyházat megmozgató feladatot egyetlen ember, a névadó Mormon végezte el. Munkája során „kivonatolta”, azaz kijegyzetelte az eredeti lemezeket, így fűzve egy egységgé azokat. Halála után fia, Moróni néhány könyvet még hozzáfűzött, s ezzel lett teljes a mormon szentírás. (Az egybeszerkesztést lásd a 10. ábrán)⁸¹

81 Mormon Könyve – ifjúsági hitoktatói kézikönyv, 659. o. (https://www.churchofjesuschrist.org/bc/content/shared/content/hungarian/pdf/language-materials/09411_hun.pdf?lang=hun) elérés: 2020.07.02.

10. Ábra: Mormon Könyvében szereplő könyvek egybeszerkesztése

Mormon Könyve eredeti kéziratát az ún. „reformált egyiptomi” írással vésték az aranylemezekre. Ezekből a karakterekből ad ízelítőt a 11. ábra.⁸²

11. Ábra: A "reformált egyiptomi" írás

A korabeli egyiptomi írásról Hans Kayser könyvében a következőket olvashatjuk:

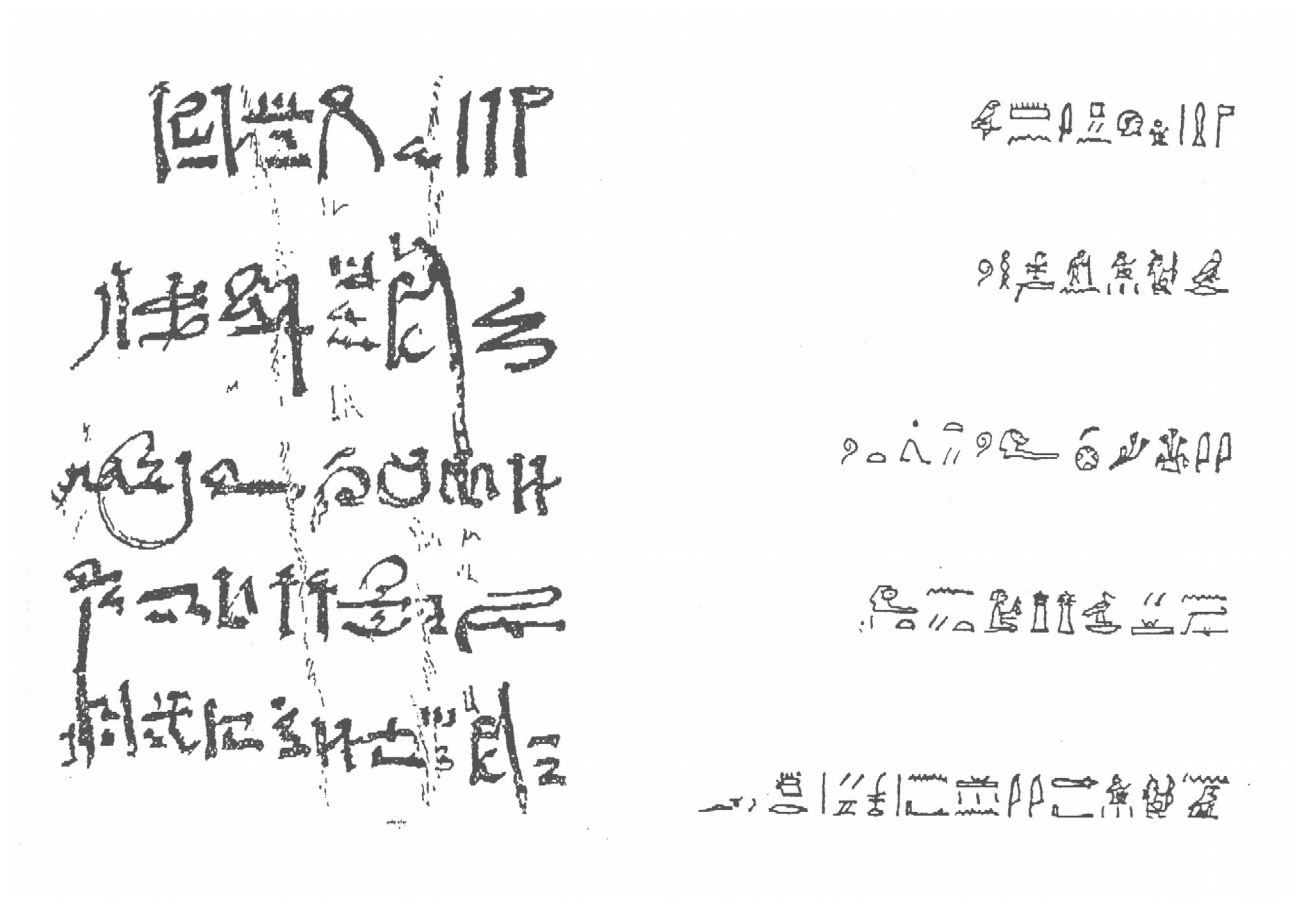
„A hieroglif írást, amelynek neve a görög nyelvből származik és »bevésett szent jeleket« jelent, főleg templomok és sírboltok falain, sztéléken és szobrokon alkalmazták. Kifejlődött belőle egy kurzív írás is, amelyet ugyancsak a görög szóval hieratikusnak nevezünk. Ezt inkább a mindennapos életben használták. Egész sor jelről már az első pillantásban fel lehet ismerni, hogy a hieroglif-írásból származik, végül majdnem gyorsírásszerű jelekből állott. Ez volt a demotikus vagy népi írás; a 7. századtól fogva ezt használták a hivatalokban. Időszámításunk 2. századában a demotikus írást a görög ábécé váltotta fel. Attól fogva görög betűkkel írták az egyiptomi nyelv szavait. Ezt a görög írású egyiptomi nyelvet kopt nyelvnek nevezzük.”⁸³

A 12. ábrán ugyanannak a mondatnak hieroglif és hieratikus változatát látjuk.⁸⁴ Ez alapján bárki eldöntheti, hogy talál-e hasonlóságot a „reformált egyiptomi” és a valódi egyiptomi írásjelek között.

82 Forrás: Wikipedia, „Reformed Egyptian” szócikk. (https://en.wikipedia.org/wiki/Reformed_Egyptian , elérés: 2020.07.02)

83 (121) Kayser, Hans: Thébának száz kapuja volt, 37-38. o.

84 (122) Az ábrán látható szöveg magyar fordítása: „Ammon főpapja, Felső- és Alsóegyiptom csapatainak parancsnoka, Szmenesz, aki az egész déli ország hadseregét vezényli. Az írotábla hátán hieratikus, elején hieroglif írással írták rá a szöveget. A tábla a New York-i Metropolitan Museumban található.

12. Ábra: A hieratikus és hieroglif írás

A „reformált egyiptomi” írásjelekkel kapcsolatban többen fenntartásaikat fogalmazták meg. Legelsőnek Charles Anthon, a Columbia University professzora írt ezzel kapcsolatban egy levelet, melyet a függelékben közlök.⁸⁵

Ezek után talán nem meglepő, hogy Joseph Smit által eszközölt fordítás sem a hagyományos értelemben vett fordítás, hanem egyfajta lelki ajándék volt:

„Mormon Könyvét Isten kegyelme és hatalma által Joseph Smith angolra fordította, és a régi írással kapcsolatban azto mondta, hogy: »ez a világ legtekélyesebb könyve, ez vallásunk alapkőve, és aki annak tanait magáévá teszi, közelebb juthat Istenhez, mint bármi más könyv által.« (History of the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 4:461)”⁸⁶

„És hogy ifj. Joseph Smith h szolgám, miután átvette a nefiták írásait, Isten hatalma által és Isten kegyelméből lefordíthassa Mormon Könyvét.”

T&Sz 1:29

85 (123) Mormon teológusok Anthon professzor levelében az Ésa 29:11 próféciájának betöltését látják. „És lesz mind e látás néktek, mintegy bepecsételtetett írás beszédei, amelyet oda adnak egy írástudónak mondván: Olvasd, kérlek, és ő szól: Nem tudom, mert bepecsételtetett.” Richards, legrand: A Marvelous Work and Wonder, 49. o.

86 (124) Az evangélium tanításai, 49. o. - Mormon Könyve angol kiadásai (1830) és (1981) közötti szövegváltozatában kb. 4000 változást eszközöltek.

„És hogy neked adományod van a lemezek lefordítására, és ez az első, amit neked adományoztam: és hogy azt parancsoltam neked, hogy amíg én el nem érem a célokat ezzel a dologgal, addig semmi más adományt ne várj, mert míg ez a munka nincs befejezve, addig én semmi mást nem adományozok neked.”

T&Sz 5:4

Az eredeti kéziratokat magával vitte Moróni angyal. A „reformált egyiptomi” nyelv írását, nyelvtanát senki sem ismeri. A fordítás lelki ajándékát Joseph Smith prófétán kívül senki sem kapta meg. Mormon Könyveforrásai ezzel szemben sokkal nyilvánvalóbbak.

A legelső terület a XIX. század népszerű teológiája. 1823-ban jelent meg Ethan Smith: *A View of the Hebrews; or Ten Tribes of Israel in America* (Nézet a zsidókról, avagy Izrael tíz törzse Amerikában című könyve).⁸⁷ E könyv szerint az asszír hódítás után (i. e. 733) eltűnt tíz izraelita törzs Amerikában telepedett le. Még közelebb visz az igazsághoz Salomon Spaulding (vagy Spoulding) presbiteriánus prédikátor fantasztikus vallási regénye, melyet 1816 és 1817 között írt meg. Az eredetileg Afrika „hiteles” történetét feldolgozó regényt átültette amerikai környezetre – ezzel is bizonyítandó az indiánok zsidó eredete. A mű azonban nem jelent meg, mert a kéziratot a nyomdából ellopták. Feltételezésem szerint ezt az anyagot használta fel Joseph Smith Mormon Könyve megírásakor, ugyanis Mormon Könyve eredeti kézírata részben megegyezik Spauldin kézírásával.⁸⁸

Joseph Smith másik forrása saját élete volt. Családi háttere szinte kézzelfoghatóan jelenik meg Nefi első könyvében:

„És történt, hogy amikor visszatértünk atyánkhoz a pusztába, atyám nagyon boldog volt, és anyánk Sária is szerfelett örvendezett, mert már el is sirattott bennünket. Mivel azt gondolta, hogy elpusztultunk a sivatagban, és már atyámat kezdte vádolni. Ábrándokat kergető embernek nevezte, és ezt mondta: Elvezettél minket örökségünk földjéről, már fiaim sincsenek, és mi is itt pusztultunk el a sivatagban. Ilyen szavakkal vádolta anyám atyámat. És történt, hogy atyám erre így válaszolt: Tudom, hogy ábrándokat kergető ember vagyok, de ha egy látomásban nem láttam volna meg Isten dolgait, akkor sohasem ismertem volna meg Isten jóságát, és Jeruzsálemben maradtam volna, és én is ott pusztulnék testvéreimmel. Így azonban elnyertem az ígéret földjét, ami boldogsággal tölt el; és azt is tudom, hogy az Úr ki fogja szabadítani fiaimat Lábán kezéből; és visszahozza őket hozzánk a pusztába.

1Ne 5:1-5

Saját Isten-keresését beleszőtte történetébe; Enosz is hasonlóképpen imádkozott, mint ő:

„Most elmondom nektek, mennyit vívódtam Isten előtt, amíg bűneim bocsánatát elnyertem. Íme az erdőbe mentem vadászni; atyám szavai pedig, amelyeket gyakran hallottam tőle az örök életről és a

87 (125) Egy fiatalember válaszok után kutat, 17. o.; Zala Tamás: *Az aranyábrák népe, a mormonok*, 57. o.

88 (126) „Senki titeket meg ne tévesszen...” - Szektelenség Magyarországon napjainkban, 31.o., Benkő Antal: *Igaz-e, hogy ... a Mormon könyv Isten szava?*, 18. o., Szimonidesz Lajos: *A világ vallásai*, 676. o., Á. B.: *Mormonizmus*, 64. o.

szentek boldogságáról, mélyen a szívembe védődtek. Lelkem éhezett; letérdeltem Alkotóm előtt, és buzgó imádsággal könyörögtem lelkemért. Egész nap könyörögtem hozzá, és amikor leszállt az éjszaka, még akkor is hangosan imádkoztam, míg végül szavam felhatolt a mennybe. És akkor egy hang szólt hozzám és végül ezt mondta: Áldott vagy te, Enosz, és bűneid meg vannak bocsátva. És akkor én, Enoszt, tudtam, hogy Isten, aki nem hazudik, megbocsátotta bűneimet. És ezt kérdeztem: Uram, hogyan lehetséges ez? Ő pedig így válaszolt: Úgy, hogy hiszel Krisztusban, abban, akit még sohasem láttál, és akit még sohasem hallottál. És még sok év fog eltelni addig, míg ő testben kinyilatkoztatja magát. Menj hát, mert hited megtartott téged!

Enosz 1:2-8

Joseph Smith és Oliver Cowdery bemerítkezésének hasonmását is megtaláljuk Mormon Könyvében:⁸⁹

„És azután Alma e szavakat elmondta, mindketten, Alma és Hélám, a víz alá merültek, majd kiemelkedtek, és a Lélektől áthatva boldogan kijöttek a vízből.”

Mózi 18:14

A harmadik legalapvetőbb forrás maga a Biblia volt:

„Mormon Könyve sokat idéz a Biblia King James-féle fordításából, annak shakespeare-i angol nyelvezetén, mely már Joseph Smith napjaiban is régiesnek számított. Néhány olvasót nyugtalanítja az a tény, hogy Mormon könyve, ez a »legpontosabb« könyv legalább 27.000 szót vesz át közvetlenül abból a bibliaváltozatból, amely állítólag tele van hibákkal, s amelynek átdolgozására Smith később vállalkozott.”⁹⁰

A hosszú – egy fejezetet átölelő – átvételek listáját a Függelék tartalmazza.

A szó szerinti átvételek mellett felfedezhetjük azokat a mozzanatokat is, amelyeket szintén egy-egy bibliai történet vagy tanítás ihletett. A következő felsorolást a teljesség igénye nélkül teszem közzé:

1.) Mormon Könyve legelején Léhi kihívása Jeruzsálemből Ábrahám elhívására emlékeztet.

2.) Léhi családjának kivonulása az egyiptomi kivonulást utánozza, csak három menetben. Először őket hívja ki Isten (1Ne 2:2-4), azután szellemi táplálékért küldetnek vissza, azaz a rézlemezekért (1Ne 3:2), legvégül pedig feleségnek való lányokért (1Ne 7:1). (Az az ember benyomása e történetet olvasva, hogy Mormon Könyve Istene nem tudja mit, miért csinál.)

3.) A „Bálám szamara” epizódot idézi az 1Ne 3:28-29. A különbség az, hogy a szamarat Nefi helyettesíti, akit bátyjai vernek bottal, amikor megjelenik az angyal.

89 (127) Nem biztos, hogy helytálló a legutolsó megállapításom; lehet, hogy ezt a részt Joseph Smith hamarabb lefordította, mint alámerítkeztek.

90 (128) A mormon egyház – Minden dolog helyreállítása? 22. o.

4.) Dávid Góliát elleni küzdelmének végét idézi Nefi Lábán elleni merénylete. (S mindez a Szentlélek agresszív unszolására!) (1Ne 4:6-19) A hasonlóság, hogy az áldozatot saját kardjával ölik meg, majd az elkövető magára ölti áldozatának fegyverzetét.

5.) Névbeli hasonlóságokat szép számmal fedezhetünk fel. Az egyik ilyen, az ábrahámi karakterű Léhi feleségének neve: Sária (1Ne 5:1). (A Szárai, Sára névre emlékeztet.)

6.) Nefi karakterében időnként előtűnik a sámsoni jellem: egyik megkötözését követően leszakítja magáról a köteleket. (1Ne 7:16-18)

7.) Léhi halála előtt ugyanúgy áldja meg családját, mint Jákób vagy Mózes tette. (2Ne 1. fejezet)

8.) Enosz Jób kijelentéséhez hasonlóan nyilatkozik: „Most pedig nemsokára megpihenek az én Megváltómnál, mert tudom, hogy őbenne fogok megnyugodni. És örömmel nézek annak a napnak elébe, amikor halandó voltomat halhatatlansággal cserélem fel és őelötte állok. Boldogan tekintek majd arcára, és akkor ő ezt fogja nekem mondani: Jöjj hozzám, te áldott. Atyám házában már el van készítve a hely számodra.” Enosz 1:27

9.) Abinádi, a mormon próféta arca ugyanúgy fénylett, mint Mózes arca a helyről lejövet. (Mózi 13:5)

10.) Jézus juh-hasonlatának részletei hangzanak el egy évszázaddal Jézus megszületése előtt. (Mózi 26:20-21)

11.) Az ifjú Alma megtérése nagy hasonlóságot mutat Saul damaszkuszi úti tapasztalatával és megtérésével. (Mózi 27:1-24)

12.) Isten ujja a templom falára ír, mint Belsacár idejében a kéz. (Alma 10:2)

13.) Simon mágushoz hasonlóan Zézrón pénzért akarta megvenni a prófétát (Alma 11:21-25)

14.) Amulek és Alma bebörtönzése előtti tortúra Jézus elítélésének nyomait idézi (Alma 14. fej.), szabadulásuk pedig Pál és Silás történetét a filippi börtönből.

15.) Ahogy Mózes megitatja Jethró nyájait, ugyanígy cselekedett Ammon. (Alma 17:27) A rájuk támadó lámánitákkal parittyával vette fel a harcot, miként Dávid Góliát ellen. (Alma 17:36-37)

16.) Alma könyvében, Jézus születése előtt 74 évvel a magvető példázatához hasonló kijelentés hangzik el. (Alma 32:28)

17.) Ahogy Nabukodonozor tűzbe vetette Dániel társait, itt is hasonló sorsra kerülnek ifjak, és hasonlóan menekülnek meg. (Hél. 5.21-23) (E történet annyira tetszett a könyv írójának, hogy még egyszer visszatér ez a motívum a 4Ne 1:32-33-ban.)

18.) Jézus Nikodémusnak elmondott érc kígyó hasonlatának nyomait találhatjuk a Hél.

8:13-15-ben.

19.) A könyv névadója, Mormon ifjú karakterében az ifjú Sámuel fedezhető fel. (Mor. 1:2)

20.) Salóme tánca és Keresztelő János fejevétele elevenedik meg az Éther 8:9-10-ben.

21.) Ahogy Mózes idejében kígyók támadták meg a hitetlen Izraelt, ugyanez történt a járeditákkal. (Éther 9:31)

22.) A Zsidó levélben a hithősök felsorolásánál alkalmazott nyelvi kifejezéseket használja Éther 12:7-17.

23.) Moróni könyve előszeretettel fogalmazza át Pál apostol kijelentéseit. (Mor 7 vö 1Kor 13, Mor 8 eleje vö II.Tim köszöntése, Mor 10:10-16 vö I.Kor 12:8-10)

A fenti felsorolás – hiányosságai ellenére is – egyértelműen igazolja, hogy Mormon Könyve szerzője ismerte, sőt felhasználta a Bibliát könyvének megírásához.

A továbbiakban Mormon Könyvével kapcsolatos problémákat szeretném összefoglalni, a teljesség igénye nélkül. Az itt felvetett kérdések sem egyenként, sem összességében nem merítik ki Mormon Könyve elvetésének szükséges és elégséges feltételét, azaz teológiai szempontból nem bizonyítható erejűek. A következőkben leírtak gerincét Jeff Lindsay FAQ-jában szereplő állítások adják.⁹¹

Megbízhatóak-e Mormon Könyve tanúi? Mormon Könyve három tanúja később egészen mást állított, mint ami mai napig minden Mormon Könyve elején szerepel:

„... Oliver Cowdery később tagadta, hogy Mormon Könyve Isten szava lenne. A Times and Seasons... című, 1839-1846 között Nauvoóban megjelent mormon kiadvány VI. kötetében ugyanis ez áll: »Bizonyíték lenne arra, hogy Mormon Könyve nem az ő (Isten) szava, az a tény, hogy Cowdery ezt tagadta?« ... Cowdery, akit a mormonok később kiközösítettek, metodista lett, és nyilvánosan megbánta, hogy belekeveredett a mormonizmusba.»⁹²

„Harris később beismerte, hogy valójában sohasem látta a táblákat, mivel azokat »lepel borította«»⁹³

„David Whitmer, a Mormon Könyve egyik »hitelesítője« szerint: »Egyes kinyilatkoztatások Istentől, mások az embertől és ismét mások az ördögtől vannak.«»⁹⁴

Az gondolhatnánk, hogy a tanúk feladata a későbbi generációknak továbbadni az üzenetet. Sajnos ez nem igaz Mormon Könyve 11 tanújára: egy kivétellel, aki egy hónappal később halt meg,

91 (129) <https://www.jefflindsay.com/LDSFAQ/> - elérés 2020.06.25. (A korábbi webcímek (1997!) már nem elérhetőek.)

92 (130) Benkő Antal: Igaz-e, hogy ... a Mormon könyv isten szava?, 17. o.

93 (131) Ridenour, Fritz: Mi a különbség, 177. o.

94 (132) „Senki titeket meg ne tévesszen...” - Szektajelenség Magyarországon napjainkban, 39. o.

akik nem vonták vissza a tanúbizonyságukat, mindannyian Joseph Smith halála előtt haltak meg; illetve a maradék életben maradtakat kizárták vagy elhagyták az egyházat. (Lásd 13. ábra⁹⁵) A nyolc tanú bizonyosgtételének hitelét az is korlátozza, hogy gyakorlatilag két családból származtak.

95 Mormon Könyve – tanulói kézikönyv, 417. o. (Forrás: https://www.churchofjesuschrist.org/bc/content/shared/content/hungarian/pdf/language-materials/32506_hun.pdf?lang=hun , elérés: 2020.07.02)

A Mormon könyve lemezeinek tanúi

Míg a három tanú nem állt egymással rokoni kapcsolatban, a nyolc tanú között sok rokoni kötődés fellelhető. A tágabb Smith és Whitmer család tagjai voltak. Joseph és Emma Smith Whitmerék farmján lakott. Whitmerék segítettek Josephnek a fordítás napjaiban. Christian, Jacob, ifj. Peter és John Whitmer mind id. Peter és Mary Whitmer

fiai voltak. Hiram Page később feleségül vette Catherine Whitmert, id. Peter és Mary Whitmer legidősebb leányát. Id. Joseph Smith, Hyrum Smith és Samuel Smith a próféta, Joseph Smith édesapja és fiverei voltak.

A három tanú

Születési dátum	Születési hely	Életkor, amikor látták a lemezeket	Foglalkozás	Tagság az egyházban	Halál
Oliver Cowdery 1806. okt. 3.	Vermont, Rutland County, Wells	23	Iskolai tanító, ügyvéd	1829. május 15-én keresztkedett. 1838. ápr. 12-én kizárták, 1848 októberében ke- resztkedett újra. Teljes jogait élvezve halt meg. Soha nem tagadta meg a Mormon könyvről tett tanúbizonyosságát.	1850. márc. 3. Missouri, Richmond
David Whitmer 1805. jan. 7.	Pennsylvania, Harrisburg	23	Gazdálkodó	1829 júniusában keresztkedett. 1838. április 13-án zárták ki. Soha nem tért vissza az egyházba. Soha nem tagadta meg bizonyosságát.	1888. jan. 25. Missouri, Richmond
Martin Harris 1783. május 18.	New York, Saratoga County, East-Town	45	Gazdálkodó	1830. ápr. 6-án keresztkedett. 1837 decemberének utolsó hetében zárták ki. 1842. november 7-én újra megkeresztelkedett. Soha nem tagadta meg a lemezeket illető bizony- ságtételét. Teljes jogait élvezve halt meg.	1875. júl. 10. Utah, Clarkston

A nyolc tanú

Születési dátum	Születési hely	Életkor, amikor látták a lemezeket	Foglalkozás	Tagság az egyházban	Halál
Christian Whitmer 1798. jan. 18.	Pennsylvania, Harrisburg	30	Cipész	1830. ápr. 11-én keresztkedett. Mindig hű tagja volt az egyháznak.	1835. nov. 27. Missouri, Clay County
Jacob Whitmer 1800. jan. 27.	Pennsylvania, Harrisburg	28	Cipész	1830. ápr. 11-én keresztkedett. 1838-ban elpártolt. Soha nem tért vissza az egyházba. Soha nem tagadta meg a lemezekről tett bizonyosságát.	1856. ápr. 21. Missouri, Richmond
Ifj. Peter Whitmer 1809. szept., 27.	New York, Fayette	20	Szabó, gazdálkodó	1829 júniusában keresztkedett. Mindig hű tagja volt az egyháznak.	1836. szept. 22. Missouri, Clay County, Liberty
John Whitmer 1802. aug. 27.	Pennsylvania, Harrisburg	27	Gazdálkodó	1829 júniusában keresztkedett. 1838. március 10-én zárták ki. Soha nem tért vissza az egyházba. Soha nem tagadta meg a le- mezekről tett vagy az egyházzal való bizonyosságát.	1878. júl. 11. Missouri, Far West
Hiram Page 1800	Vermont	29	Orvos, gazdálkodó	1830. ápr. 11-én keresztkedett. 1838-ban elpártolt. Soha nem tagadta meg a bizonyosságát.	1852. aug. 12. Missouri, Excel- sior Springs
Id. Joseph Smith 1771. júl. 12.	Massachusetts, Essex County, Topsfield	58	Gazdálkodó	1830. ápr. 6-án keresztkedett. Mindig hű tagja volt az egyháznak.	1840. szept. 14. Illinois, Nauvoo
Hyrum Smith 1800. febr. 9.	Vermont, Tunbridge	28	Gazdálkodó	1829 májusában keresztkedett. Mindig hű tagja volt az egyháznak.	1844. jún. 27. Illinois, Carthage
Samuel H. Smith 1808. márc. 13.	Vermont, Tunbridge	22	Gazdálkodó	1829 májusában keresztkedett. Mindig hű tagja volt az egyháznak.	1844. júl. 30. Illinois, Nauvoo

13. Ábra: A Mormon Könyve lemezeinek tanúi

Van-e valami nyoma a könyvben feltüntetett civilizációnak?

„Az első mítosz, amit ki kell küszöbölni – írja Dee F. Green, mormon teológus –, hogy létezik a Mormon könyvre vonatkozó archeológia. Folytathatunk biblikus archeológiát, mert tudjuk hol volt és ma is tudjuk hol van Jeruzsálem és Jerikó, de nem tudjuk hol van Zarahelma és Bontiful.”⁹⁶

A Mormon Könyvében szereplő állatokkal hasonló a helyzet: lovak, sertés, elefánt nem voltak Amerikában, az első kettőt a spanyol hódítók hurcolták be!

Hogyan tudta felemelni Joseph Smith az arany könyvet? Korabeli szemtanúk állítása szerint a könyv 6x8 inches lapokból álltak, vastagsága szintén 6 inch volt. Térjünk át SI mértékegységekre!

$$1 \text{ inch} = 2,54 \text{ cm}$$

$$6 \text{ inch} = 15,24 \text{ cm}$$

$$8 \text{ inch} = 20,32 \text{ cm}$$

$$\text{Az aranykönyv 1 lapja: } 15,24 \text{ cm} \times 20,32 \text{ cm} = 309,67 \text{ cm}^2$$

$$\text{Az aranykönyv térfogata: } 309,67 \text{ cm}^2 \times 15,24 \text{ cm} = 4719,47 \text{ cm}^3$$

$$\text{Az arany sűrűsége:}^{97} \rho = 19,3 \text{ g/cm}^3$$

Mivel a sűrűség $\rho = m/V$, ahol m a tömeg, V a térfogat,

$$\text{ezért } m = \rho \times V.$$

Tehát Mormon Könyve tömege:

$$m = \rho \times V = 19,3 \text{ g/cm}^3 \times 4719,47 \text{ cm}^3 = 91085,85 \text{ g} = 91 \text{ kg}$$

E szerint az arany könyv tömege 91 kg volt. Ez a tömeg természetesen csökkenthető. Feltételezve azt, hogy az aranykönyv lapjai aranyfóliák voltak, azok nem tudnak tökéletesen egymásra simulni. Tegyük fel, hogy a könyv térfogatának felét levegő töltötte ki, ekkor is egy 40,5 kg-os könyvvel kell számolnunk.

Elvileg tovább csökkenthetnénk a könyv tömegét, azt állítva, hogy még több levegő szorult a lemezek közé. Ebben az esetben azonban drasztikusan csökkenne az írható felület mennyisége. Így is szűkében vagyunk annak.

⁹⁶ (133) Benkő Antal: Igaz-e, hogy ... a Mormon könyv Isten szava?, 15. o.

⁹⁷ (134) Fenichel László: Szervetlen kémiai táblázatok, 32. o.

Joseph Smith állítása szerint a lemezek vékonyabbak voltak, mint az akkor használatos ónfólia. Ennek vastagsága 0,02 inch volt. Számoljunk tehát 0,015 inch-csel fóliánként. Mivel a könyv felét feltételezésünk szerint levegő tölti ki, így egy valódi lap vastagsága 0,03 inch (0,015 inch arany + 0,015 inch levegő). A fenti 6 inches vastagsággal számolva a könyv összesen 200 lapot tartalmazhatott. A kézirat egyharmadát (116 oldalnyi kéziratot) Martin Harris elvesztett, s ha a lepecsételt lemezeket nullának vesszük, így 133 lap marad, amire fel volt vésve a mindenki által olvasható része a könyvnek. Ez 266 oldal. Hogyan fért rá egy több, mint 500 oldalas könyv? Mekkora betűkkel kellett írnia Mormonnak?

Hogyan hozhatott Nefi rézlemezeket i. e. 600-ban? Rézlemezeket az i. sz. XVI. századig nem tudtak előállítani, csak bronzot, ugyanis a rezt és a cinket nem tudták elválasztani. (A réznek fordítót szó valójában bronzot jelent a Bibliában.)

Hogyan vesztetett el Isten könyvének egy részlete? A mormon történetírók által általánosan bevallott, hogy Mormon Könyve kéziratának egy részét Martin Harris elvesztette. Ésaías könyve azonban a következőket írja:

„Keressétek meg majd az Úr könyvében és olvassátok, ezeknek egy hiány sem lesz, egyik a másiktól el nem marad, mert az Ő szája parancsolta, és az Ő lelke gyűjti össze őket!”
Ésa 34:16

Hogyan kerültek nyelvi hibák, furcsaságok a világ legtökéletesebb könyvébe? A 3Ne 10:4-6- a Máté 23:37-et idézi. A King James fordításban (és a Károliban is) a görög eredetiben szereplő madár szó tyúknak, a fióka pedig csibének lett fordítva. Miért veszi át Mormon Könyve e hibás fordítást?

Jakób könyve, amely i. e. V. században keletkezett, angol nyelvű változata a következő kifejezéssel zárul:

„Brethren, adieu.”

Miért nem szerepel helyette a „farewell” vagy a „good-bye”? Ez utóbbi eredeti jelentése, „God be with ye”, sokkal méltóbb lett volna Isten könyvéhez, mint az „adieu” francia szó, amely az 1800-as évek angol nyelvterületének divatszava (szleng) volt.

Mormon Könyvével kapcsolatban általános nyelvi kifogás, hogy a neveket a Bibliából kölcsönözte, illetve azok hangzásait utánózva közel 200 új nevet alkotott. Például a „Mormon” szót az angol „more”, több, és a „reformált egyiptomi” mon szó összetételeként magyarázza Joseph Smith. Nagyon sokan egyszerű szélhámosságnak tartják a „reformált egyiptomi” nyelvet.

Érdekes megállapítás, hogy Mormon Könyve – annak ellenére, hogy zsidók a nefiták és lámániták is – előszeretettel használja a Messiás héber szó görög változatát, a Krisztust, ráadásul

őszövetségi időkben. Ugyanilyen furcsaság az „egyház” szó használata az i. e. I. században, hiszen az Ószövetségben Isten népét mindig Izrael Házának nevezték, az egyház tipikusan újszövetségi elnevezés.

Miért találunk Mormon Könyvében okkultizmusra utaló jeleket? A Biblia teljes mértékben elutasítja az okkultizmussal való élest. Ennek ellenére több helyen okkult praktikára utaló nyomokat találunk Mormon Könyvében. Az első ilyen a liahona, amely lelki iránytűként, hitüktől függően működő varázsszerszám volt. (1Ne 16:10, 26-29) A tárgyaknak, különösen a misztikus erejű „fordítóeszköznek” van mágikus hatása, melyet előszeretettel alkalmaz e könyv szerzője. (Mózi 8:13,19; 28:13). Hasonlóképpen okkult gyökerű Éther 3. fejezetében az a csoda, hogy Isten ujjával megérinti a köveket, s azok világítani kezdenek a sötétben.

Kétségtelen, hogy a fenti érvek jogosan teszik óvatossá az embert Mormon Könyve hitbeli elfogadásának tekintetében. E könyv bibliai vizsgálatát azonban az 5. fejezet tartalmazza.

3.3. Tanok és szövetségek

A szentírásgyűjtemény harmadik darabja a Tanok és Szövetségek nevet viseli.

„A Doktrína és Szövetségek modern kori kinyilatkoztatások gyűjteménye... Ez a könyv Jézus Krisztusnak az utóbbi időkben helyreállított egyházára vonatkozó kinyilatkoztatásait is tartalmazza. A könyv több fejezete az Egyház szervezetét magyarázza meg, meghatározza a papsági hivatalokat és leírja azok feladatait. Más fejezetek... nagy igazságokat tartalmaznak, amelyek a világ számára évszázadokon át rejtve voltak... További részek pedig... eljövendő eseményekről szólnak.”⁹⁸

A Tanok és Szövetségek első változatát 1833-ban adták közre, Book of Commandment for the Government of the Church of the Christ (Parancsolatok könyve Jézus Krisztus Egyháza vezetésének a részére) címen. A Tanok és Szövetségek címet az 1835-ös második, javított és kiegészített kiadás viselte, amelyhez – Mormon Könyve mintájára – a Tizenkét Apostol bizonyosságát kapcsolták hozzá. E kiadástól kezdve hozzá volt csatolva egy hét részes teológiai leckesorozat, melyet Joseph Smith eredetileg a Próféták Iskolájában való használatra szánt. Az 1921-es kiadás óta ez már nem része a könyvnek, az egyház vezetősége nem tartotta általános érvényűnek. 1976-ban az Igazgyöngyből átkerült két kinyilatkoztatás (T&Sz 137, 138). Véglegesnek tekinthető formáját 1979-ben nyerte el, ekkor csatolták hozzá a Második Hivatalos Nyilatkozatot.

A Tanok és Szövetségek jelenlegi elnevezése szerint „Az Utolsó Napok Szentjei Jézus Krisztus Egyházának Tanai és Szövetségei, amely tartalmazza Joseph Smith prófétának adott

98 Az evangélium tanításai, 49. o.

kinyilatkoztatásokat és az Egyház elnökségében őt követő utódainak adott néhány kinyilatkoztatást.”⁹⁹

A könyv 140 fejezetből áll, ebből az első 138 általában kinyilatkoztatás, míg a könyv végén található kettő Hivatalos Nyilatkozat formájában íródott. A könyvben nehéz világos, egységes szerkezetet felfedeznünk. Sem a kronológiát, sem más rendező elvet nem használtak szerkesztői, az egyes fejezetek nem, vagy csak alig kapcsolódnak egymáshoz. Éppen ezért nehéz átfogó képet adni a benne leírtakról. Az 1-134. valamint a 137. kinyilatkoztatás Joseph Smith-en keresztül adatott, a 135. mártírháláláról szól, a 136-ost Brigham Young, a 138-ast Joseph Fielding Smith kapta. Az Első Hivatalos Nyilatkozat 1890-ben kelt, a többnejűség miatti problémákat kívánta orvosolni azzal, hogy az Egyesült Államok törvényeinek a betartására szólít fel mindenkit. A Második Hivatalos Nyilatkozat két évtizede sem, 1978-ban kelt, célja a feketék papságát rendezni.

A Tanok és Szövetségek valóban újat hozott a mormon egyház teológiájába: míg a Biblia és a Mormon Könyve önkinyilatkoztatása szerint a régi időkben adott általános kinyilatkoztatásokat tartalmazza, ez a könyv felújítja a kinyilatkoztatást a modern (mai) időkre. A fenti arányokat tekintve – több mint 90%-a Joseph Smith-től származik – elmondható, hogy a Próféta halála után lecsökkent a kinyilatkoztatások száma, még akkor is, ha vezetőik üzenetének mai napig isteni ihletettséget tulajdonítanak.

3.4. Igazgyöngy

A mormonok szentírásgyűjteményének negyedik tagja az Igazgyöngy nevet viseli. Ez a könyv a maihoz hasonló formában 1851-ben jelent meg először, Franklin D. Richards szerkesztésében, aki olyan anyagokat válogatott össze, amelyek már az egyház korabeli folyóiratában megjelentek. Ezt a könyvet majdnem három évtizeddel később, 1880-ban az egyház egyik konferenciáján alapvető munkák közé sorolták be – azaz kanonizálták a mormon egyház szent iratai közé.

Maga a könyv az évek során több változtatást élt meg. 1878-ban Mózes könyvéhez olyan részeket csatoltak, amit az első kiadás nem tartalmazott. 1902-ben bizonyos részei átkerültek a Tanok és Szövetségekbe. 1976-ban két újabb kinyilatkoztatás lett hozzászerkesztve, de a 79-es kiadást ezek már nem érték meg, szintén a Tanok és Szövetségekbe kerültek (T&Sz 137 és 138).

Jelenleg a következő öt könyv található az Igazgyöngyben:

1. Mózes könyve,
2. Ábrahám könyve,

⁹⁹ Tanok és Szövetségek – Igazgyöngy, a T&Sz címlapja

3. Joseph Smith – Máté,
4. Joseph Smith Története,
5. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza Hittételei.

„Mózes Könyve Mózes néhány látomását és írását tartalmazza, amely Joseph Smith prófétának 1830 folyamán jutott tudomására kinyilatkoztatás formájában. Ez magyarázatul szolgál egyes bibliai tanokra és tanításokra, amelyek azelőtt homályosak voltak, és még felvilágosításokat ad a föld teremtésére vonatkozóan.”¹⁰⁰

Mózes könyvére hivatkoztam már a Joseph Smith fordítás kapcsán (3.1). Ez a könyv – újrafogalmazott, kiegészített formában – a teremtéstől Noéig dolgozza fel az egyetemes őstörténetet, s mindezek elé még egy fejezetet szőtt Joseph Smith arról, hogy Mózes miként kapta kinyilatkoztatásait Istentől.

„Ábrahám Könyvét Joseph Smith próféta egy egyiptomi katakombában talált papirusztekercs szövegéből fordította. Ez a könyv értékes magyarázatokat tartalmaz a teremtésre, az evangéliumra, Isten mélységére és a papságra vonatkozóan.”¹⁰¹

Joseph Smith azt a bizonyos papiruszt 1835-ben szerezte meg, amelyről Ábrahám könyvét lefordította, azt állítván, hogy ezt maga Ábrahám írta. A valóság azonban az, hogy a legnagyobb jóindulattal is pszeudoepigráfnak¹⁰² kell tekintenünk ezt a könyvet, ugyanis tartalma nincs összhangban a Biblia kijelentéseivel.

Külön érdekessége a könyvnek, hogy három képmásolatot is tartalmaz. Joseph Smith és a mormon egyház ezzel egy igen ingoványos talajra tévedt. A 14. számú ábra Ábrahám könyve három képmásolatából az elsőt tartalmazza. A kép Joseph Smith értelmezése szerint Ábrahám feláldozását ábrázolja. (Elkenah pap készül őt feláldozni.)

100 Az evangélium tanításai, 50. o.

101 Az evangélium tanításai, 50.o.

102 Pszeudoepigráfnak, vagyis hamis feliratúnak nevezzük azokat a könyveket, amelyek tartalmuk folytán nem kerültek be a Bibliába, és valamely bibliai személy neve alatt publikálták.

MAGYARÁZAT

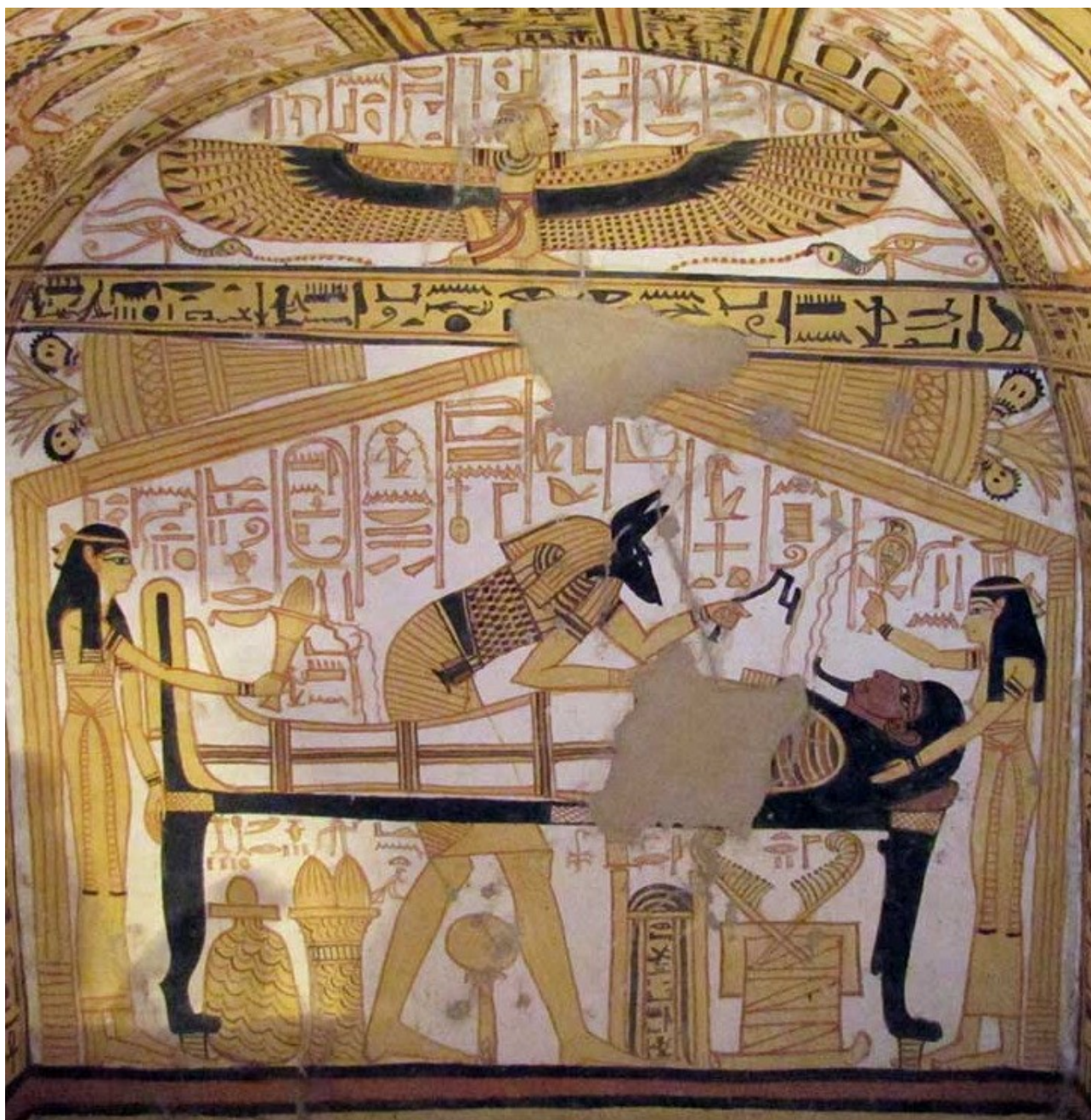
1. ábra: Az Úr angyala.
2. ábra: Ábrahám egy oltárra kötözve.
3. ábra: Elkenah bálványimádó papja megpróbálja áldozatként felajánlani Ábrahámot.
4. ábra: A bálványimádó papok áldozatára szolgáló oltár, amely Elkenah, Libnah, Mahmakrah, Koras és Fáraó istenei előtt áll.
5. ábra: Elkenah bálványistene.
6. ábra: Libnah bálványistene.
7. ábra: Mahmakrah bálványistene.
8. ábra: Koras bálványistene.
9. ábra: Fáraó bálványistene.
10. ábra: Ábrahám Egyiptomban.
11. ábra: Az ég oszlopait akarja jelképezni, az egyiptomiak elgondolása szerint.
12. ábra: Raukfjang, ami távlatot jelent, vagyis a fejünk fölötti égboltot; ám ebben az esetben, e témával kapcsolatban az egyiptomiak szándéka szerint Saumaut jelent, magasan lévő, vagyis az eget, ami a héber Saumahjím szónak felel meg.

14. Ábra: Képmásolat Ábrahám könyvéből

A kép ezzel szemben egy egyiptomi balzsamozási jelenetet ábrázol. Ezt bárki könnyen leellenőrizheti a 15. számú ábrával¹⁰³, amely az egyiptomi Anubiszt ábrázolja, amint éppen bebalzsamozza Oziriszt. A képmásolat teljes értelmezésére nem vállalkozom, de a 13. számú ábrán

¹⁰³ A kép forrása: Egypt Museum, weblap: <https://egypt-museum.com/post/163365204061/scenes-from-the-tomb-of-nakhtamun-tt335/amp> Elérés: 2020.06.30. (A képen Nakhtamon fáraó sírkamrájának részlete látható)

5-8. számmal jelzett tárgyak nem Elkenah, Libnah, Mahmakrah és Koras bálványai, hanem Hórusz-gyermekek. (Vö. 16. számú ábra¹⁰⁴)

15. Ábra: Anubisz bebalzsamozza Oziriszt

„A halotti kultusznak, a mumifikálásnak elmaradhatatlan kísérője a négy védőszellem, akik HORUSZ gyermekeiként szerepelnek, és elsősorban a testből eltávolított és külön balzsamozott belső részek védőiként lépnek fel. E balzsamozott belső testrészeket kőből készített nagy és magas edényekben helyezték el. A korsószerű edényeket egy meggyökeresedett, de téves szóértelmezés alapján OZIRISZnak az egyiptomi Kanopusz városában kialakult edényformában való ábrázolást

104 A kép forrása: OSIRISNET, weblap: https://www.osirisnet.net/dieux/fils_horus/e_fils_horus.htm elérés 2020.06.30.

alapul véve – kanopusz edényeknek nevezték el. A négy HORUSZ-gyermek: az ember alakban és -
fejjel ábrázolt AMZET, a majomfejű HÁPI, a sakálfejű DUAMUTEF és a sólyomfejű
KEBEHZENUF...”¹⁰⁵

16. Ábra: Horusz gyermekek

Az újabb kutatások Ábrahám könyvével kapcsolatban mást is bebizonyítottak:

„A papiruszt 1967-ben újra megtalálták, és számos egyiptológus megvizsgálta. E beszámolók úgy találták, hogy »Joseph Smith állítólagos fordításának egyetlen szava sem mutat semmiféle hasonlóságot ennek az iratnak a tartalmával.« Kiderült, hogy az irat... egy egyiptomi temetési irat, amit a holtal együtt temetnek el. Smith eredeti kézíratai azt mutatják, hogy a próféta 136 különböző angol szót használt a »tó« egyiptomi hieroglifájának lefordítására.”¹⁰⁶

Az Igazgyöngy „Joseph Smith írásai, Joseph Smith ihletett Biblia fordításának egy részét, az általa írt Újkori Szentek Jézus Krisztus Egyházának Története egyes részeit, a Hittételeket... tartalmazták.”¹⁰⁷

Joseph Smith Máté Jézus Krisztus nagy apokaliptikus beszéde egy részének (Mt 24) újrafogalmazása. (Helyességét lásd 3.1.) A Joseph Smith Története az egyház újjászervezése (1830. április 6.) előtti időkre nyúlik vissza. Ellentmondásaira, a vele kapcsolatos fenntartásokra az egyház történeténél és teológiájánál már utaltam. A Hittételek a Times and Seasons (Idők és korszakok) 1842. március 1-én megjelent számából való, melyet Joseph Smith egyháza megerősítésére írt, és egy rövid történeti összefoglalóval Wentworth-levél néven volt ismeretes. A Hittételeket a Függetlenségben közlöm.

105 Mitológiai ABC, 108. o.

106 A mormon egyház – Minden dolog helyreállítása?, 20. o.

107 Az evangélium tanításai, 50. o.

3.5. Az élő próféták szavai

Az Utolsó Napok Szentjei számára élő prófétáik szavai is ihletettek:

„Eme négy szentírásos könyv mellett élő prófétáink ihletett szavait is szentírásnak tartjuk. Szavaik a konferenciák, az egyházi kiadások által és a helyi papsági vezetőknek adott utasításokon keresztül jutnak el hozzánk.”¹⁰⁸

Az élő próféták szavai a négyes gyűjteménnyel szemben mind elvileg, mind gyakorlatilag nehezen definiálhatók. Néhány kivételtől eltekintve azt tapasztaltam, hogy az élő próféták nem új kinyilatkoztatásokat adnak, hanem a már meglevőket magyarázzák.

A mormonok szentírásaikhoz való viszonyait – ha nem is olyan jól körülhatárolható módon – a katolikus egyház írásértelmezéséhez tudnám hasonlítani, amely szerint a Bibliát a szent hagyomány hátterén az élő tanítóhivatal értelmezheti. Ugyanígy a Mormon Könyvét és a Bibliát Joseph Smith és utódai írásain keresztül a mindenkori egyházvezetés értelmezi.

108 Az evangélium tanításai, 50. o.

4. Az ihletettség kérdése a Bibliában

4.1. Az ihletettség bibliai fogalma

Mormon Könyve és a Biblia összehasonlítása szempontjából kulcsfontosságú, hogy az összevetés alapszempontjait is a Bibliából vegyük. Ezzel kikerülhetjük az egyházi teológiák elfogult nézőpontjának a vádját; s ha valóban összhang található a Biblia és Mormon Könyve között, ez utóbbi kiállja a próbát.

Mint láthattuk, az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza szerint azonos súllyal esik latba a keresztény életvitel szempontjából mind a Biblia, mind Mormon Könyve. Az állítás igazságának megvizsgálásához olyan szigorú mércét kell felállítanunk, hogy azt a kanonizáció folyamán Isten egyháza a Bibliával szemben tette.

A Biblia – önértelmezése szerint – nem emberi indíttatásból született: **a Biblia kinyilatkoztatás**. A kinyilatkoztatás fogalmát, folyamatát Jelenések könyve első versei definiálják:

„Jézus Krisztus kijelentése¹⁰⁹, amelyet adott neki az Isten, hogy megmutassa az ő szolgálóinak, amiknek meg kell lenniük hamar: Ő pedig elküldvén azt az ő angyala által, megjelenté az ő szolgálójának, Jánosnak, aki bizonyosságot tett az Isten beszédéről és Jézus Krisztus bizonyágtételéről, mindenről, amit látott.”

Jel 1:1-2.

Az igeversből látszik, hogy a kinyilatkoztatás forrása Isten. A kinyilatkoztatott üzenet közvetítőnkön keresztül jut el hozzánk: az Atya átadja a Fiúnak, Jézus Krisztusnak, aki angyali¹¹⁰ közvetítő által juttatja el az üzenetet az emberi szerzőkhöz. A transzformációk sorát látva felmerül a kérdés: csorbul-e az isteni üzenet, mire a Bibliát olvasó emberhez ér? A Bibliában erre a kérdésre is megtaláljuk a választ: a kinyilatkoztatás ihletés által őrzi meg torzításmentességét. Vankó Zsuzsa és Reisinger János a következőképpen határozta meg ezt a fogalmat:

„Az »ihletés« tulajdonképpen az a mód, ahogy Isten a maga kinyilatkoztatásának vagy üzenetének a számunkra érthető tolmácsolásából és hozzánk való torzulásmentes eljuttatásáról gondoskodik. Isten

109 Az itt szereplő görög szó, az „apokalipszisz” jelentése kijelentés, kinyilatkoztatás, leleplezés, föltárás, fölfedés – Vö.: Vankó Zsuzsa: Jézus Krisztus apokalipszise, I. köt., 4. o., A Jelenések nagyszerű csúcspontja közel!, 6. o., Soltész Ferenc – Szinyei Endre: Ógörög-magyar szótár

110 „Az angyal szó a görög »angelosz« szóból ered, aminek jelentése: küldött, követ. A megfelelő héber szónak (mal'ak) ugyanez a jelentése. Az angyalok nem olyan mesészerű lények a Biblia szerint, mint amilyen kép róluk a népies keresztény köztudatban él. Az embernél magasabb rendű intelligenciával és természettel rendelkező teremtményeknek mutatja be őket az Írás, akik »követei«, rendelkezésének hírvivői és végrehajtói az egész világmindenségben... Mint ilyenek, természetes módon részt vesznek a kinyilatkoztatás művében.” Vankó Zsuzsa – Reisinger János: Bevezetés a Biblia tanulmányozásához, 175. o.

embereket választott kinyilatkoztatása közvetítéséhez, akiket azonban ihletés által tett alkalmassá arra, hogy emberi nyelven és fogalmakkal, de sértetlenül tudják átadni nekünk üzenetét.”¹¹¹

A Biblia ihletéstanát három igevers segítségével érthetjük meg:

„Ő [Jézus] pedig felelvén monda: Meg van írva: Nem csak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Istennek szájából származik.”

Mt 4:4

„A teljes Írás Istentől ihletett és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre, hogy tökéletes legyen Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített.”

II.Tim. 3:16-17.

„És igen biztos nálunk a prófétai beszéd, amelyre jól teszitek, ha figyelmeztetek, mint sötét helyen világító szövétnekre, míg nappal virrad, és hajnalcsillag kél fel szívetekben, Tudván először azt, hogy az írásban egy prófétai szó sem támad saját magyarázatából. Mert sohasem ember akaratából származott a prófétai szó; hanem a Szent Lélektől indítatva szólottak az Istennek szent emberei.”

II.Pét. 1:19-21.

Derek Prince a Máté 4:4-hez magyarázatként a következőket fűzi:

„Krisztus ezzel azt akarja mondani, hogy Isten Igéje a szellemi megfelelője annak, amit a kenyér jelent az ember természetes életrendjében. Más szóval ez az alapvető, fő eledel, az erő forrása. Lényeges az is, hogy Krisztus kihangsúlyozza »minden igével, ami Istennek szájából származik«. Vagyis a keresztényeknek, akik szellemileg éretté akarnak válni, meg kell tanulniuk, hogy tanulmányozzák az egész Bibliát, és ne csak néhány ismerősebb részt olvassanak belőle.”¹¹²

A II.Tim. 3:16 megértésének kulcsát több szerző is az „Istentől ihletett”-nek fordított „theopneustos” görög kifejezés jelentésének megértésében látja. Hans Legiehn elsődlegesen azt jegyi meg, hogy az „Írás... kétségtelenül és maradéktalanul isteni eredetű, ... Isten adta.”¹¹³ R. C. Sproul szerint „a »theopneusto« szó szerint azt jelenti, hogy »Istentől lehelt«, és elsődlegesen arra utal, hogy Isten kilehelte az Ő szavát, és nem arra, hogy valamilyen hatással lett volna az emberi írókra.”¹¹⁴ Sőt még tovább megy, amikor az ihletettség (inspiráció) kifejezés helyességét is megkérdőjelezi, s helyette a kilégzés (expiráció) fogalmának bevezetését javasolja. A fogalom ilyen módon sarkított értelmezésének hátterében az a protestáns teológiai vita áll, hogy a Biblia szó szerint Isten szava-e, – tehát minden egyes szavát a Szentlélek „súgta” az emberi szerzőnek – vagy pedig a Szentlélek az emberi szerzőket ihlette, akik egyéniségüknek megfelelően, mégis torzítástól mentesen adták át az isteni üzenetet.

111 Vankó Zsuzsa – Reisinger János: Bevezetés a Biblia tanulmányozásához, 176. o.

112 Prince, Derek: A kereszténység hat alaptanítása, I. kötet, 50-51. o.

113 Legiehn, Hans: Ez a győzelem a mi hitünk, 156-157. o.

114 Sproul, R. C.: A tévedhetetlenség magyarázata, 107. o.

A II.Pét. 1:19-21. értelmezésének kulcskifejezése a „pheromeuos”, vitetve, hordoztatva jelentésű szava. Hans Legiehn szerint „a Szent Szellemről »indítatva«, azaz mozdítva és hordozva »szóltak«, azaz fejezték ki írói”¹¹⁵ Isten szavát a Bibliát. Véleményem szerint ez el is dönti a fent idézett vitát, és nem ad helyt a szélsőséges verbálinspirációs¹¹⁶ értelmezésnek.

A fenti három igevers egyértelműen azt tanúsítja, hogy **a Biblia végső szerzője Isten.** („Isten szájából származik”, „Istentől ihletett”, „Szentlélektől vitetve szóltak Isten szent emberei”) Mindhárom igében megfogalmazódik az az állítás is, hogy **az egész Biblia Istentől származik,** nem csak egyes részek. Téves tehát azt állítani, hogy hibák, ellentmondások volnának az Írásban.¹¹⁷ Vankó Zsuzsa és Reisinger János közös könyvében olvashatjuk, hogy „... az ihletés a Biblia minden igéjére vonatkozik..., a Szentlélek öröködött afelett, hogy csak »egynemű«, azaz Istentől ihletett írások kerüljenek bele a Szentírás gyűjteményébe.”¹¹⁸

A bibliai ihletettség tehát nem jelent sem többet, sem kevesebbet, mint azt, hogy a teljes Szentírás Istentől származik. Vajon igaz-e ez Mormon Könyvére? Ahhoz, hogy erre a kérdésre válaszolni tudjunk, fel kell vázolnunk az ihletettség bibliai kritériumait!¹¹⁹

4.2. Az ihletettség kritériumai

Az ihletettség kritériumának megismerése létkérdéssé válik korunkban. Sokszor felmerül, hogy a végidő korszakának szájából gyakran elhangzó szintagma, az „így szól az Úr” után valóban Istentől jövő üzenet hangzik-e el? A kérdés fontosságát mutatja az is, hogy maga Jézus figyelmeztette tanítványait hamis Krisztusok megjelenéséről a nagy apokaliptikus beszédében:¹²⁰

„Meglássátok, hogy valaki el ne hitessen titeket, mert sokan jönnek majd az én nevemben, akik ezt mondják: Én vagyok a Krisztus; és sokakat elhitetnek.

Mt 24:4b-5

115 Lásd 113. jegyzetet

116 A verbálinspiráció azt jelenti, hogy a Bibliában szereplő szavak betű szerint Istentől származnak, a Biblia szerzői csak leírták azt, amit a Szentlélek lediktált nekik.

117 Ez természetesen az eredeti szövegekre, s nem a fordításokra vonatkozik!

118 Vankó Zsuzsa – Reisinger János: i.m. 183. o.

119 A kérdésfelvetésen túlmutat még egy probléma. Ha igazolódik az az állítás, hogy Mormon Könyve Isten kinyilatkoztatása, általános használatbavételét ez sem indokolja. Az ihletettség kritériumainak megléte után egy kanonizációs folyamaton kéne Mormon Könyvét végigvinni, hogy nyugodt lelkiismerettel merjük ajánlani Krisztus egyháza építésére. (Tehát, ha Mormon Könyve ihletet, még nem azt jelenti, hogy kanonikus is!) Ennek kifejtése és vizsgálata azonban túlmutat a dolgozat keretein.

120 Nagy apokaliptikus beszéd: Jézus e beszédét utolsó templomi szolgálata után, valószínűleg szerdán mondta el. Szövegét a szinoptikus evangéliumokban találjuk meg: Máté 24-25. fejezet, Márk 13. fejezet, Luk. 21. fejezet.

János és Pál apostolok leveleiben két új fogalmat vezettek be, hogy a jelenséget jobban megérthessük: „antikrisztus” és „bűn embere, veszedelem fia”. Az „antikrisztus” szó mindenki által ismert, pontos jelentése azonban sokak számára rejtély. E fogalmat Derek Prince a következőképpen határozta meg:

„A »krisztus« szó a görög nyelvből származik, megfelel a héber »messiás« kifejezésnek... Amikor mi most Jézus Krisztusról beszélünk, akkor Jézusról szólunk, aki Messiás. Így az Antikrisztus anti-messiás. Az »anti« előtagnak két szokásos jelentése van: valami ellen és valami helyett. Mind a két jelentés illik ide. Az antikrisztus a valósi Krisztus ellen van, hogy félretolja az útból és helyettesítse Őt...”¹²¹

Pál apostol a végidőről szólva így írt a thesszaloniki gyülekezetnek:

„Kérünk pedig titeket, atyámfiai, a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelére és a mi ő hozzátok leendő egybegyűlésünkre nézve, hogy ne tántoríttassatok el egyhamar a ti értelmetektől, se ne háboríttassatok meg, se lélek által, se beszéd által, se nekünk tulajdonított levél által, mintha itt volna már a Krisztus ama napja. Ne csaljon meg titeket senki semmiképpen. Mert nem jön az el addig, mígnem bekövetkezik előbb a szakadás; és megjelenik a bűn embere, a veszedelem fia, aki ellene veti és fölébe helyezi magát mindannak, ami Istennek vagy istentisztelekre méltónak mondatik, annyira, hogy maga ül be mint Isten az Isten templomába, Isten gyanánt mutogatva magát.”

II.Thessz. 2:1-4

Összefoglalva tehát láthatjuk, hogy a kereszténység legnagyobb ellensége(i) nem az ateizmusban, vagy a nem keresztény vallásokban keresendő(k). A „kegyesség látszatát” (II. Tim 3:5) a kereszténység formáját felvevő, indítékaiban mégis Isten-ellenes, antikrisztusi lelkülettől áthatott hatalmak a kereszténység táborában keresendők. A Biblia jó előre figyelmeztet, hogy Sátán a „világosság angyalaként” jelenik meg (IIKor 11:14); s ezt igazolta is a Krisztus utáni történelem: elsősorban a kereszténységen belül találkozhatunk gyilkos cselekedetekkel és hazugságokkal.¹²² (Vö. Jn 8:44) Nagyon körültekintően kell eljárunk tehát az ilyen kijelentésekkel: „Így szól az Úr...”!

E kitekinti eljárás második fontos része **az ihletettségi kritériumok csak együttes megléte jelent hitelesítést**, bármelyik hiánya esetén „ez nem az a bölcsesség, amely felülről jön, hanem földi, testi és ördögi”. (Jak 3:15)

¹²¹ Prince, Derek: Európából támad-e az antikrisztus?, 2-9. o.

¹²² Lehet, hogy az emberiség történelmét jobban átlátó történész meg tud cáfolni, mégis úgy vélem, semmi sem rosszabb bizonyágtétel Istenről és az evangéliumról annál, mikor Isten nevében keresztények egymást ölték és ölettek. Nem véletlenül idézi Pál apostol Ésaías prófétát a Római levélben, ahol szintén az életvitel és a hirdetett igazság ellentmondásait leplezte le: „Mert az Istennek neve miattatok káromoltatik a pogányok között, amint meg van írva” (Rm 2:24).

4.2.1. A próféciák beteljesedése

Az első bibliai kritériumot Mózes ötödik könyvében találjuk:

„Ha pedig azt mondod a te szívedben: miképpen ismerhetjük meg az igét, amelyet nem mondott az Úr? Ha a próféta az Úr nevében szól, és nem lesz meg, és nem teljesezik be a dolog: ez az a szó, amelyet nem az Úr szólott, elbizakodottságában mondta azt a próféta, ne félj attól!”

V.Móz. 18:21-22

Isten számára nem ismeretlenek kételyeink. Ha valóban komolyan vesszük az Istentől jövő üzenetet, meg kell próbálnunk azt. Ennek legegyszerűbb módja az, ha a próféciák beteljesedését vizsgáljuk meg. Mit jelent ez közelebbről? Kik a próféták és mi a prófécia? Hogyan teljesezik ez be?

Tény, hogy Isten és ember között megromlott a kapcsolat. Emiatt Isten nem tud minden egyes emberrel kapcsolatot tartani, mivel az emberek döntő része alkalmatlanná tette magát – jellemfejlődése során – e kapcsolatra. Éppen ezért Isten kiválasztott e célra alkalmas embereket, akik üzenetét közvetíthetik:

„Ha valaki az Úr prófétája közöttetek, én megjelenek annak látásban, vagy álomban szólok azzal.”

IV.Móz 12:6b.

A prófétai hivatás szorosabb, megszenteltebb kapcsolattartást kíván az embertől. Éppen ezért Isten nem csak egyes kiválasztott embereket szeretne prófétának látni, hanem az egész hívő népet. Ugyanez fogalmazódik meg Mózes ajkán is, amikor a hetven vén prófétált:

„Vajha az Úrnak minden népe próféta volna, hogy adná az Úr az ő lelkét ő beléjük.”

IV. Móz 11:29b

A prófétai elhívás nem kis felelősséggel jár. Aki ezzel a szereppel visszaél, mivel félre akarta vezetni a hívő népet, halállal kellett bünhődnie Izraelben:

„De az a próféta, aki olyat mer szólni az én nevemben, amit én nem parancsoltam neki szólani, és aki idegen istenek nevében szól: haljon meg az a próféta.”

V.Móz 18:20

Miután egy hozzávetőleges képet alkothattunk a prófétai szolgálatról, lássuk a próféciát. Leegyszerűsítve a prófécia Isten jövőre vonatkozó üzenete. Az emberi történelmet folyamatosan végigkísérte az a vágy, hogy a jövőt megismerhessük – többek között azért, hogy a „végzetszerűen” bekövetkező eseményeket elkerülhessük. Ezért az emberiség mindenféle „jövőbelátó” praktikát

talált ki. Hogy elkerülhessük a jövőmondás és a prófécia közötti éles határvonal elmosását, álljon itt Josh McDowell definíciója a jövőmondásról:

„A jövőmondás, azaz a jövő állítólagos természetfölötti eszközökkel való előrejelzése egy ősrégi praktika, mely napjainkban is igen népszerű. Más néven jóslásként is ismert, aki pedig ezt a tevékenységet gyakorolja, azt jósnak hívják. A jók különféle eljárásokon keresztül jut természetfölötti tudásának birtokába, többek között tenyérjóslás, kártyával illetve tükörrel való jóslás és parapszichológia segítségével.”¹²³

A jövőmondás és a prófécia közötti legelső különbség a forrásban keresendő: a próféciát Isten adta, míg a jövőmondás okkult praktika, tehát démonikus eredetű. A másik óriási különbség az, hogy a jövőmondást hallgató ember csapdába kerül, általában láncszerűen felsorolt eseményeket kap érdeklődése eredményeként, amibe vagy beletörődik, s ahhoz igazítja az életét, vagy megpróbálja elkerülni, és ha sikerül, leleplezi a jövőmondás hazug voltát. Ezzel szemben a próféciák jelentős része feltételes prófécia, azaz bizonyos feltételek betöltése esetén válik jövővé az egyik vagy a másik út. A jövő itt nem egy lezárt eseménysor, hanem az ember választásától függ:

„Bizonyágul hívom ma ellenetek a mennyet és a földet, hogy az életet és a halált adtam előtökbe, az áldást és az átkot: válaszd azért az életet, hogy élhess mind te, mind a te magod.”

V.Móz 30:19

A próféciákat többféleképpen csoportosíthatjuk. Az egyik általános csoportosítás a téma szerinti. Ekkor egy adott téma köré gyűjtik a próféciákat, pl. messiási próféciák. Sokkal érdekesebb volt számomra Reisinger János felosztása: pillanatkép és vázlatprófécia:

„Pillanatkép-próféciának az egyes eseményekre ill. összefüggésekre tett rövid, reflektorszerű rávilágításokat nevezzük. Csaknem félezer van belőlük a Bibliában, főleg Jézus Krisztus I. és II. eljövételével kapcsolatban.”¹²⁴

„Vázlatpróféciának nevezzük a Bibliában látható 10, egyenként egy bizonyos időpillanattól kiinduló, de egységesen a világtörténelem lezárulásáig ívelő jövődöléseket, melyek vázlatosak ugyan, de a maga folyamatában, »fősodrában« mutatják be a Föld történelmét, meghatározott szempontok szerint (az élet gyöngülése, a hatalmi harcok kiéleződése, Isten szabadító tervének kibontakozása, stb.).”¹²⁵

A másik óriási különbség a bibliai próféciák és a jövőmondás között, hogy a próféciák kivétel nélkül beteljesedtek, illetve az előttünk levők be fognak teljesedni. Ez azonban nem

123 McDowell, Josh: Jövőmondás, 2-7. o.

124 Varga Sándor – Reisinger János: A világ ideje, 2-7. o. 2. jegyzet

125 Varga Sándor – Reisinger János: A világ ideje, 2-7. o. 1. jegyzet

mondható el az egyéb jövődölésekről, itt csak bizonyos százaléku beteljesedésről beszélhetünk. A bibliai próféciákat az is világosan kiemeli a többi jövőt leíró állítás közül, hogy megfogalmazásuk nyílt és világos, annak igazáról bárki meggyőződhet, míg sok jövődölést úgy fogalmaztak meg, hogy minél misztikusabb, homályosabb legyen, s ezzel is csökkentse a be nem következő események kontrasztját.

Összefoglalva: az ihletett írásművek egyik jellemzője a világosan megfogalmazott próféciák, melyek beteljesednek. **Egyetlen be nem teljesedett prófécia az ihletettnek vélt mű nem ihletett voltára utal.**

4.2.2. Jézus Krisztus „testtélétele” megvallása

A második bibliai kritériumot János apostol első levelében találjuk:

„Erről Ismerjétek meg az Isten Lelkét: valamely Lélek Jézust testben megjelent Krisztusnak vallja, az Istentől van. És valamely lélek nem vallja Jézust testben megjelent Krisztusnak, nincsen az Istentől, és az az antikrisztus lelke, amelyről hallottátok, hogy eljön, és most e világban van már.”
I.Ján 4:2-3.

Az Ige szerint az ihletettségnek a második legnagyobb pecsétje Jézus testben megjelent Krisztusnak vallása. Elég-e ezt egy hitvallási szövegbe emelnünk, hogy beteljesítsük ezt? Nem valószínű. A probléma jobb megértéséhez Vankó Zsuzsa egyik tanulmányából idézem gondolatait:

„A keresztény köztudatban nem él olyan nagy titokként és csodaként Jézus testtélétele, mint ahogy az Írás szól róla. Ennek az az oka, hogy csupán egy felületes ismeret jellemző ezzel kapcsolatban. A keresztények nagy tömegei igen egyszerűen képzelik el Krisztus testtéléletét: Isten fia emberi alakot öltött, mert rangrejtve, és az itteni körülményekhez alkalmazkodva kívánt eljönni a földre. Eközben azonban ő teljes egészében sértetlenül ugyanaz az isteni lény volt, akárcsak a mennyben, mindössze emberi, fizikai külsőbe öltözött. Ez a külső a tökéletes, az eszményi emberi test volt, amilyen Ádámé lehetett a bűneset előtt. Más nem is képzelhető el, mert nem illett volna az isteni lény fenségéhez és tökéletességéhez. Ebből az általános felfogásból következnek azután azok a szintén jellegzetes nézetek, hogy Jézusnak könnyű volt igaz életet élnie a földön, mivelhogy ő Isten volt, ha emberi testet öltött is. Éppen ezért ő lehet eszményképünk, akit csodálhatunk és bizonyos mértékig távolról, halványan megközelíthetünk, de semmiképpen nem lehet a példaképünk, akinek a földi életét követhetnénk. Még ha megtérünk is, tanítványává leszünk is, örökre megmarad az a távolság és különbség, amely az Ő tökéletes isteni lény, és a mi gyarló, a bűn korlátait egészen és ténylegesen átlépne nem tudó emberi lényünk között van. Isten tudja ezt, és ezért ebben a gyarló állapotunkban üdvözt az ő kegyelméből, Krisztus érdeméért. Ha ez így lenne, akkor Krisztus nem lehetne olyan Megváltó, aki valóságban megszabadít a bűntől. Akkor csak a bűn jogi következményeitől szabadíthatna meg kereszthalála által, de nem tudna megszabadítani a bűntől szívünkben és jellemünkben. A Biblia viszont határozottan állítja, hogy Jézus valóságos Megváltó, aki nemcsak a bűn büntetésétől, következményeitől szabadít meg. A Jézus testtélételeéről és a bűn feletti győzelmes földi

életéről szóló tanítás – ha igazi mivoltában ismerjük meg – annak titkát tárja fel, hogy miként történik a valódi szabadulás a bűntől. Ebben rejlik a kérdés nagy jelentősége.”¹²⁶

A legelső, amit tudnunk kell, Jézus testtelétele hallhatatlan titokként és csodaként kezeli a Szentírás. Éppen ezért óvakodnunk kell az emberi elme magabiztos útmutatásától e tárgyban!

„Nagy a kegyességnek ez a titka: Isten megjelent testben...”

I.Tim 3:16

Ezek után lássuk a bibliai tanítást Jézus testtelételeéről.¹²⁷

1.) Jézus letette az isteni létformához tartozó isteni tulajdonságokat.

„Aki [Jézus], mikor Istennek formájában volt, nem tekintette zsákmánynak azt, hogy az Istennel egyenlő, hanem önmagát megüresítette.”

Fil 2:6-7a.

a.) Letette önmagában való hallhatatlan, isteni életét

(Vö. Jn 10:17a, Jn 5:56, I.Tim 6:16a)

b.) Letette saját mindenható isteni, teremtető hatalmát

(Vö. Jn 5:30a, Jn 14:10b, Lk 5:17b, ApCsel 2:22, Jn 14:12)

2.) Jézus emberi, szolgai formát vett föl

„[Jézus] szolgai formát vévén föl, emberekhez hasonlónak lett.”

Fil. 2:7b.

a.) Magára vette az emberi létforma fizikai adottságait, mégpedig a bűneset után meggyengült állapotában.

(Vö.: Jn 4:6, Mt 4:26, Jn 19:28b, Ésa 53:3a)

b.) Magára vette a bűnre, az én-szeretetre hajló emberi természet egyetemes örökségét

(Vö. Zsid 2:17a, Zsid 4:15b, Zsid 2:15a, Rm 8:3b)¹²⁸

3.) Ugyanakkor megőrizte mennyei lényével való azonosságát, élete minden pillanatában

Isten Fia maradt.

126 Az örökkévaló evangélium üzenete Jézus Krisztus második eljövetele előtt, 28-29. o.

127 Az advent mozgalom és advent üzenet, II. rész., Az örökkévaló evangélium, A megváltó testtelétele és győzelmes földé élete (I. rész) alapján. Az Idők Jelei 92/1-2 melléklete.

128 A fenti két pontot Egervári Oszkár a következőkben foglalta össze a Zsid 2:17-ben használt „mindenestől fogva hasonlatos” kifejezés értelmezésénél:

„a., Jelenti az alacsonyabb rendű »szolgai forma« felvételét (Fil 2:5-7), mivel az angyaloknál is »kisebbé« tétetett, noha ő volt az örökkévaló Isten, a világmindenség teremtetője.

b., Jelenti a bűn által legyengült fizikai állapotot és halandóságot. (Jn 4:6. Vö.: 10:17-18; Zsid. 2:19)

c., Ezenfelül az önzésre hajló, bűnre fogékony, megromlott természetet öltötte magára. (Zsid 2:8, 4:15, 5:1-2, Rm 8:3)”

Az isteni kegyelem kinyilatkoztatása Jézus Krisztus által, 17. o.

a.) „Én”-je, személyisége ugyanaz maradtak

(Vö. Lk 1:35b, Mt 3:17, Mt 17:5, Jn 8:58)

b.) Szent, tökéletes, isteni természete is volt a felvett, bűnre hajló ember természete mellett

(Vö. Lk 2:47, Jn 2:24-25)

Az örökkévaló evangéliumnak,¹²⁹ a végidő egyházának üzenetének egyik alapvető része a Jézus testteléséről szóló tanítás. Amíg ez nem lesz általánosan ismert igazsággá, a hamis tanítások leleplezése sem lesz általános, és világunkat áthatja az antikrisztusi lelkiület...

Jézus nagy apokaliptikus beszédében szólt arról is, hogy a második eljövetele előtt ismét az általa hirdetett evangéliumot fogják prédikálni:

„És az Isten országának ez az evangéliuma hirdettetik majd az egész világon, bizonyoságul minden népnek; és akkor jó el a vég.”

Mt 24:14

A mostani szomorú valóságról szóljon ismét Vankó Zsuzsa:

„Ma már tisztán látjuk, hogy a teljes evangélium hirdetésére van szükség, mert korunkat joggal nevezhetnék el többen »kereszténység utáni« kornak. A valódi keresztény tanításokat szinte teljesen betemették, elfedték a hamis evangéliumok, hagyományok, irányzatok és egyfajta modern pogányság, amely sokszor keresztény köntösben vagy keresztény tanításokkal keveredve jelentkezik.”¹³⁰

129 Az örökkévaló evangélium fogalmát a Jel 14:6-ban találjuk meg. A Jel 14:6-12 alapján ez a hármasság üzenet. Vankó Zsuzsa az örökkévaló evangélium alapvető tanításait a következő hét pontban fogalmazta meg:

1. Isten jelleme és törvénye – Ez az örömhír legelső mondanivalója: Kicsoda Isten és mi az ő törvénye a valóságban, a téves felfogásokkal és előítéletekkel szemben.

2. Az emberiség valódi állapota és Isten üdvterve – Az örömhír második mondanivalója az, hogy Isten nem okra az emberi nyomorúságnak, viszont ismeri azok biztos diagnózisát és gyógy módját; szabadító tere van az emberiség számára.

3. A Megváltó testteléséről – Az örömhír harmadik mondanivalója a Megváltó isteni személyéről, az emberi családdal való egyesüléséről, és győzelmes földi életéről szól.

4. Krisztus helyettes áldozata a kereszten – Az örömhír csúcspontja a Megváltó szinte felfoghatatlan áldozatáról való bizonygató, ami alapot, lehetőséget teremt ahhoz, hogy az ember teljesen szabadabb legyen a bűntől és a haláltól.

5. Krisztus közbenjáró szolgálata. A bűnök megbocsátása – Az örömhír ezután arról szól, hogy Krisztus megváltó műve hogyan hoz megváltást, gyógyulást az egyes ember számára földi életében.

6. Krisztus főpapi szolgálata. A bűnök eltörlése – Az örömhír a továbbiakban azt nyilatkoztatja ki, hogy miként segíti Krisztus végső, teljes szabadulásához az egyes embert az utolsó ítéletben, ahol mint »Képviselője« és »Bírája«, a bűneltörlés kegyelmében, azaz felmentő ítéletben részesíti őt, és az örök élet jogát, örökségét biztosítja számára.

7. Jézus visszajövetele, Isten uralmának visszaállítása a Földön – Az örömhír mindent bekoronázó, végső üzenete arról szól, hogy miként szünteti meg Jézus végül – mint dicsőség királya – a bűn és a halál uralma alól, egyesítve azt ismét a bűntelen világmindenséggel.”

Az örökkévaló evangélium üzenete Jézus második eljövetele előtt, 23-24. o.

130 Az örökkévaló evangélium üzenete Jézus második eljövetele előtt, 27. o.

Foglaljuk össze a második kritériumot. Az ihletett írástól – a Biblia alapján – elvárjuk, hogy vallja Jézust testben megjelent Krisztusnak. Vallja Jézus kettős, isteni és emberi természetét, vallja azt, hogy az isteni tulajdonságait letette földi élete során – hatalom, erő stb. tekintetében –, s ezzel párhuzamosan olyanná lett, mint mi. Ezáltal lett alkalmassá a helyettesítésre. Tehát **ha az ihletettnek vélt írásmű egyetlen ponton is eltér a Biblia tanításától Jézus testtelétele tekintetében, akkor Antikrisztusi ihletettségre utal!**

4.2.3. Összhang Isten Törvényével

A harmadik bibliai kritériumot Ésaías próféta könyvében találjuk:

„És ha azt mondják tinéktek: Tudakozzatok a halottidézőktől és a jövőmondóktól, akik sipognak és suttognak: hát nem Istenétől tudakozódik-e a nép? Az élőkért a holtaktól kell-e tudakozódni? A tanításra és a bizonyágtételre hallgassatok! Ha nem ekként szólna azok, akiknek nincs hajnalok.”
Ésa. 8:19-20.

A fenti idézet fordítási helyesbítésre szorul: a „tanításra” szó helyén az eredeti szövegben a „törvényre” kifejezés áll.¹³¹ Ennek igazolására idéznék két másik fordítást:

„Ha azt mondják nektek, hogy forduljunk halottidézőkhöz és jövőmondókhoz, akik suttognak és mormolna, ezt feleljétek: Nem Istenéhez kell fordulnia a népnek? A **törvényre** és az intelemre figyeljete! Hiszen ők olyan dolgokról beszélnek, amelynek nincs jövője.”
Protestáns fordítás¹³², kiemelés tőlem

„Ha tehát azt mondják nektek: Kézzekedjete a bűbájosoktól és a jósoktól, kik csikorgatnak varázslataiknál, (mondjátok): Vajjon a nép nem Istenétől kérdezkedik-e, holtak helyett az élőkétől? A **törvényhez** inkább és a bizonyághoz! Hogyha nem szólnak ez igék szerint, nem lesz nekik reggeli világosságuk.”
Káldi fordítás¹³³, kiemelés tőlem

Ez a kritérium elvileg triviális, gyakorlati megvalósítása azonban jó néhány problémát vet fel. Isten törvénye kifejezés alatt mindenki szinte mást és mást ért. Van aki a Tízparancsolatot, van

131 A fordítási helyesbítés alapja: Mit mond a Biblia, 19. o.

132 Biblia (Magyar nyelvre fordította a Magyar Bibliatanács Ószövetségi és Újszövetségi Bibliafordító Szakbizottsága)

133 Szentírás (fordította Káldi György)

aki ennek is csak torzított formáját,¹³⁴ van aki a hívő élet akadályát látja benne. Ennek igazolására egy szélsőséges, mégis általánosan elterjedt véleményt idéznék C. H. Mackintoshtól:

„... nyilvánvaló, hogy a bűnös nem igazulhat meg a törvény cselekedetei alapján; s épp olyan nyilvánvaló, hogy a törvény nem szabályozója a hívő életnek. »Mert a törvény gyermekei átok alatt vannak.« (Gal 3:10) A törvény nem ismer különbséget az újjászületett és az újjá nem született ember között: mindenkit megátkozik, aki megkísérel megállni előtte. Élete végéig uralja és átkozza az embert; és nincs senki más, aki jobban beismerné, hogy nem tudja betartani, mint az igaz hívő, tehát senki sem lenne nála alaposabban átok alatt.¹³⁵

Látható, hogy milyen káosz uralkodik Isten törvénye értelmezése körül! Mit jelent ez a fogalom a Biblia alapján? A Baranyi Konkordancia szerint kb. félezerszer fordul elő ez a szó a Károli Bibliában.¹³⁶ Önmagában már ez a nagy szám is, de az egyes igeversek látszólagos ellentmondása¹³⁷ is sejtetik velünk azt, hogy a „törvény” fogalom több jelentéssel bír a Bibliában.

Etika tanulmányaim során ismerhettem meg a Biblia törvényfogalmát. E szerint a Bibliában Isten törvénye öt különböző értelemben szerepel. Ebből négy esetben pozitív, egy esetben negatív jelentéstartalommal bír.¹³⁸

134 A Tízparancsolat torzított formája, melyet minden katolikus imakönyv tartalmaz:

1. Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!
2. Isten nevét hiába ne vedd!
3. Az Úr napját megszenteld!
4. Atyádat és anyádat tiszteld!
5. Ne ölj!
6. Ne paráználkodjál!
7. Ne lopj!
8. Ne hazudj, mások becsületében kárt ne tégy!
9. Felebarátod házastársát ne kívánd!
10. Mások tulajdonát ne kívánd!

(Hitünk és életünk, 285. o.) - A Tízparancsolatnál a következő torzítások léptek életbe: minden egyes parancsolatot lerövidítettek, leegyszerűsítettek; a második parancsolatot kiemelték; a tizedik parancsolatot ketté vágták, hogy így megmaradjon a tízes szám; s a negyedik parancsolat szombatját áthelyezték az Úr napjára – önértelmezésük szerint a vasárnapra. Ezzel a pápaság beteljesítette a Dán 7:25 próféciáját: „És sokat szól a Felséges ellen és a magasságos egek szentjeit megrontja, és **véli, hogy megváltoztatja az időket és a törvényt**; és az ő kezébe adatnak ideig, időkig és fél időig.” (Kiemelés tőlem)

135 Mackintosh, C. H.: A szombat, a törvény és a keresztyén szolgálat; In Hogyan találjunk rá Isten útjára, 52. o. - A szerző mintha összekeverte volna Sátánt és Isten törvényét! Sátán a vádoló, aki előtt nem állhat meg senki, míg Isten törvénye szent és jó. Miért nem válhat a megigazulás eszközévé? A megromlott emberi természet miatt erőtlenedett el a törvény.

136 Baranyi József: Konkordancia a Károli Bibliához, törvény szócikk

137 A következő látszólagos ellentmondásra gondolok: „Annakokáért a törvény cselekedetéből egy test sem igazul meg öelötte.” (Rm 3:8) és „Boldog ember az, aki nem jár gonoszok tanácsán... hanem az Úr törvényében van gyönyörűsége.” (Zsolt 1:1-2) Mintha a törvény egyszerre lenne a megigazulás akadály és útja.

138 Vö.: Vankó Zsuzsa: A boldogság törvénye – Bibliai etika, 25-34. o.

1.) Isten minden kinyilatkoztatása. Ezen fogalomba belefoglaltatik a teljes Szentírás, minden kijelentésével – még akkor is, ha nem törvény formában fogalmazódtak meg, de igazságtartalmuk Isten erkölcsi törvényét tárják elénk.

2.) Az ún. „mózesi törvények”, amelyek Isten Mózes közvetítésével adott, kifejezetten törvény formában. A Mózes által közvetített parancsolatok a gyakorlati életet hivatottak szabályozni adott történelmi körülmények között, az isteni alapelveknek megfelelően.

3.) A Tízparancsolat. (II.Móz 20:1-17) A Tízparancsolat fogalmazza meg Isten törvényének alapelveit földi körülmények között, minden kor minden embere számára.

4.) Isten törvénye legvégsőbb alapelve a szeretet. (Mt 22:37-40) Ez nem csak a földi körülményekre, hanem Isten világkormányzása alatt álló világmindenségre vonatkozik.

Az Isten törvénye fogalom e négy pozitív jelentéstartalma koncentrikus körökként ágyazódik egymásba, a fenti felsorolás alapján a legszélesebb értelemről a legvégsőbb alapelveig. Ezzel szemben áll a törvény fogalom negatív jelentése, melyet csak Pál apostolnál találhatunk. Ez a 2. pontban jelölt „mózesi törvények” egy részét, a ceremoniális törvényeket érinti. A ceremoniális törvények célja az volt, hogy előképként a messiási szolgálatra mutassanak. Jézus Krisztus földi szolgálatával azonban fölöslegessé vált az előkép-szolgalat. A korai kereszténység egyik legnagyobb dilemmája volt, hogy e törvényekkel kapcsolatban mi a helyes állásfoglalás. Sokan úgy tartották, hogy aki kereszténnyé akar válni, mindenestül be kell tartania a törvényt – a ceremoniális törvényekkel együtt. Gyakorlatban ez azt jelentette volna, hogy a kereszténnyé váló pogányoknak előbb zsidóvá kellett volna lenniük! Pál ez ellen érvelt, amikor bemutatta, hogy az előkép-szolgalat, a körülmetélés, a Szentély körüli áldozati szolgálat hatályát veszítette Krisztus kereszthalála és feltámadása által.

Az ihletettség vizsgálatánál a törvény pozitív értelmezése alapján kell elindulnunk. Könnyen belátható, hogy a tévedésnek akkor a legkisebb a valószínűsége, ha a legvégső alapelve is szem előtt tartva, a legtágabb értelemben vett törvénnyel hasonlítjuk össze az ihletettnek vélt művet. Ez a feladat bizonyos fokú rendszeres teológiai¹³⁹ ismereteke feltételez. Általában is igaz, de konkrét esetünkben is, hogy az ihletettnek vélt írásmű minden állításának összehasonlítása a Biblia minden állításával – terjedelmi okokból – nem egy dolgozat, hanem egy életmű feladata is lehet. Ezért szükségesnek érzem, hogy e halmazba bizonyos „határolólemezeket” helyezzek el a káosz elkerülése érdekében. Rendszeres teológiai szempontból négy téma köré csoportosítva vizsgálom meg Mormon Könyvét: mit mond Istenről, az emberről, a bűn keletkezéséről és a bűn problémájának megoldásáról, a megváltásról.¹⁴⁰

139 A rendszeres teológia a hittudomány egyik ága, a bibliai tanításokat hivatott átfogó rendszerbe foglalni. Általában két területre szokták osztani, úgymint dogmatika és etika.

140 Természetesen belátom, hogy álláspontom vitatható, mégis úgy gondolom, a legfontosabb kérdések ezek.

Az Ésa 8:19-20 alapján a másik összehasonlítási alap a „bizonyágtétel”.¹⁴¹ A Károli fordítású Bibliában a „bizonyágtétel” kifejezés 50-szer, míg a „bizonyág” 248 alkalommal fordul elő,¹⁴² az esetek nem elhanyagolható részében jelzőként: „bizonyág ládája” (pl. II.Móz 25:22), „bizonyág két táblája” (pl. II.Móz 34:29), „bizonyágtétel ládája” (pl. II.Móz 16:34) stb. A „bizonyág”, „bizonyágtétel” kifejezés legtöbb esetben a törvény szinonimájaként szerepel:

„Az Úrnak törvénye tökéletes, megeleveníti a lelket; az Úrnak bizonyágtétele biztos, bölccsé teszi az együgyűt. Az Úrnak rendelkezései helyesek, megvidámítják a szívet; az Úrnak parancsolata világos, megvilágosítja a szemeket. Az Úrnak félelme tiszta, megáll örökké; az Úrnak ítéletei változhatatlanok s mindenestől fogva igazságosak.

Zsolt. 19:8-10

A másik jelentése a bizonyágtételnek az Istennek kötött szövetségre utal. Ennek két vetülete Isten népe és Isten közötti szövetség, valamint a hívő és Isten közötti szövetség. Ez alapján azt is mondhatnánk, hogy az isteni szerzőség vizsgálatánál a hívő keresztény saját élettapasztalatára is támaszkodhat, az Istennel kötött szövetsége alapján. Nagyfokú bizonytalansága miatt ezt általános használatra nem javaslom.

Összefoglalva, az Ésa 8:19-20 alapján az ihletett írásműnek a törvénnyel és bizonyágtétellel kell összhangban lennie. A bizonyágtétel fogalmát nem sikerült minden kétséget kizáróan azonosítani. Ha a törvény szinonimájaként szerepe itt, akkor különösképpen kiemelni Isten korábbi kijelentéseivel való összhangot. Ha szövetség értelmében szerepel, általános formában, Isten népe tekintetében, ez is a Bibliával való szükséges összhangot emeli ki. Ha a Biblián kívüli forrásra – akár újabb kijelentésre, akár személyes élettapasztalatra, a „bizonyágtétel fellegére” (Zsid 12:1) utal, e tárgynál nem tudom értelmezni. **Az ihletett műtől tehát minimálisan azt**

¹⁴¹ E fogalom értelmezésére a Jel 12:17 alapján az advent mozgalom vállalkozott:

„Ellen Gould White (1827-1915) több mint 70 éven át írt és tanított a közösségben. Írásai ma is nagy hatásúak, és messzemenő tisztelet nyilvánul meg irántuk sokak részéről a közösségen kívül is. Gyakran emlegetjük »bizonyágtételek« néven E. G. White egész irodalmát, ami arra utal, hogy írójuk nem a szerzője, hanem Isten üzenetének közvetítője. »Bizonyágot tett arról, amit látott és hallott« (Jel 1:2), amit ezt mindenkor tettek a próféták. Szűkebb értelemben használjuk a »bizonyágtételek« szót írásaival kapcsolatban. Ez a címe 9 kötetes művének (vagy 3 kötetes, rövidített kiadásának), amely azokat a levél- vagy cikkjellegű üzeneteit tartalmazza, amelyeket konkrét esetekre vagy témákra vonatkozóan közvetített a közösség tagjainak, prédikátorainak és vezetőinek, hosszú szolgálata folyamán.”

Az alapvető bibliai tanítások kátéja, 299-300.o. - Az advent mozgalom ezen véleményét nem osztom, több szempontból sem. Már első hallásra is a „Sola Scriptura” - „Egyedül a Szentírás”-elv durva megsértését láttam benne. Az adventista érvelést, amely Jóel prófétára és Jel 12. fejezetére hivatkozik, nem találtam bizonyító erejűnek. A gyakorlati megvalósítást, az E. G. White életművével igazolást a mérhetetlen mértékű írásműve megoldhatatlanná teszi; a Biblia 1200 oldala mellé tenni több ezer, sőt tízezer oldalnyi anyagot „Bizonyágtételek” címen inkább károsít elő – még ha az eligazodás volt is a cél. Adventista hívőkkel való kapcsolataim alapján mondhatom, hogy a hitelvekben megfogalmazott elv – amely szerint E. G. White életműve „a kicsiny világosság” a Biblia felé – nem valósul meg, a prófétaasszony könyveit sok esetben a Bibliával azonos értékűnek veszik, kialakítva ezzel az advent mozgalom sajátos „misnáját” és „gemaráját”.

¹⁴² Baranyi József: Konkordancia a Károli Bibliához, bizonyág és bizonyágtétel szócikkek.

várjuk el, hogy kijelentései összhangban legyenek a Biblia kijelentéseivel. Gyakorlati alkalmazásban – önkényesen – ezt a következő négy területre szűkítem: mit mond Isten, az ember, a bűn keletkezése és a megváltási terv tekintetében.

4.2.4. A próféták életvitele

Lehet-e többet kívánni egy ihletett műtől annál, hogy egyezzen a Bibliával? Igen! Ezt a kritériumot maga Jézus Krisztus mondta el Hegyibeszédében:

„Őrizkedjete pedig a hamis prófétáktól, akik juhoknak ruhájában jönnek hozzátok, de belől ragadozó farkasok. Gyümölcsseikről ismeritek meg őket. Vajon a tövisről szendnek-é szőlőt, vagy a bojtortjánról fügét? Eképpen minden jó fa jó gyümölcsöt terem; a romlott fa pedig rossz gyümölcsöt terem. Nem teremhet a jó fa rossz gyümölcsöt, romlott fa sem teremhet jó gyümölcsöt. Minden fa, amely nem terem jó gyümölcsöt, kivágattatik és tűzre vettetik. Azért az ő gyümölcsseikről ismeritek meg őket.

Mt 7:15-20

Pál apostol közelebbről meg is magyarázza, mit jelent a hívő életben a gyümölcs.

„De a Léleknek gyümölcse: szeretet, öröm, békesség, béketűrés, szívesség, jóság, hűség, szelídség, mértékletesség. Az ilyenek ellen nincs törvény.”

Gal 5:22-23

Mit jelent ez? Az Isten üzenetét közvetítő próféta életében hamisítatlanul megjelennek az isteni jellemvonások. Másrészt a hirdetett üzenetnek is magával ragadó ereje van: aki követi azt, annak életében is szükségszerűen életmódváltás következik be. Éppen ez az, ami megkülönbözteti a gyakorlati kereszténységet az ideológiáktól – ez nem filozófia, hanem életszentség!

Összefoglalva, az utolsó kritérium az, hogy az ihletettnek vélt mű prófétái életében megjelennek azok a jellemvonások, amelyek a bibliai etikai alapelvekkel egyeznek. **Gyenge jellemű próféta a mű nem ihletett voltára utal.**

5. Az ihletettség kérdése Mormon Könyvére

Az ihletettség kritériumainak összeállítása után nincs más feladatom, mint a kritériumok hiánytalan meglétét keresnem Mormon Könyvében: beteljesednek-e próféciai, Jézust testben megjelent Krisztusnak vallja-e, összhangban áll-e Isten törvényével, valamint Mormon Könyve prófétái életükkel hitelesítik-e az általuk hirdetett üzenetet. Súlyos kockázatot vállalok ezzel magamra Mormon Könyve szerint:

„És ha vannak is benne hibák [mármint Mormon Könyvében], azok csak ember okoztat hibák. Mi ugyan nem tudunk semmiféle hibáról; Isten viszont mindent tud; így tehát, ha valaki mégis kárhozná fogja, vigyázzon, nehogy a pokol tüzére kerüljön.”

Morm 8:17

Mielőtt azonban a négy kritérium hiánytalan meglétét vizsgálnám, még egy kulcsfontosságú problémát vetett fel maga Mormon Könyve.

5.1. Mormon Könyve megírásának indítékai

Mormon Könyve első olvasásánál is szemet szúrt, gondos áttanulmányozása után még inkább kirajzolódott, hogy Mormon Könyve prófétái miért írták meg a könyvet. Válaszadás előtt – melyet kizárólag Mormon Könyvéből állítok össze – emlékeztetőül szerepeljen itt az ihletettség kérdésénél már idézett igevers, melyet Péter apostol írt:

„Mert sohasem ember akaratából származott a prófétai szó; hanem a Szent Lélektől indítatva szólottak az Istennek szent emberei.”

II.Pét 1:21

Ismétlem: A Biblia leírásának nem az emberi akarat volt a mozgatórugója, hanem a Szent Lélek inspirációja alatt írtak a próféták! Mint mond erről Mormon Könyve? Vizsgálatom során nem témáról témára vizsgálom át a könyvet, hanem abban a sorrendben, ahogy az az olvasó elé tárul.

Mindjárt Mormon Könyve legelején a következő kijelentéssel találkozhatunk:

„Történetemet pedig atyám nyelvén írom, amely a zsidók tanítását egyiptomi nyelven fejezi ki. **És mivel saját kezűleg és a legjobb tudásom szerint írom, tudom, hogy mindaz, amit leírok, igaz.**

1Ne 1:2-3 (kiemelés tőlem)

A fenti idézetből látjuk, hogy Nefi saját értelmére hagyatkozva írta meg e művét. Érvelése is elégtelen: miért lenne igaz az, amit „legjobb tudásunk szerint” írunk le? De lépünk tovább!

„Most én, Nefi, em írhatom le mindazt, amit atyám már leírt, ugyanis ő sokat leírt abból, amit látomásaiban és álmaiban látott, és amit gyermekeinek megjövendőlt és elmondott, így tehát én nem írom le mindazt. Hanem inkább saját életem eseményeiről írok. De azért atyám feljegyzéseit kivonatolom, és miután az általam készített lemezekre atyám feljegyzéseinek a kivonatát leírtam, akkor megírom saját életem történetét is.”

1Ne 1:16-17

„Én, Nefi, feljegyzéseimnek ebben a részében nem írom le őseim családtörténetét, és máshol sem az általam leírt lemezeken, mert leírta már az atyám. Tehát ebben a munkában nem írom ezt le. Elég ha annyit mondok, hogy József leszármazottjai vagyunk. Mert nekem most nem fontos, hogy atyám minden dolgáról részletesen beszámoljak, vagyis nem írhatom le ezekre a lemezekre azokat, mivel ezt a helyet Isten dolgainak a leírására szeretném használni. Mert minden szándékom az, hogy az embereket meggyőzzem, hogy térjenek meg Ábrahám, Izsák és Jákób Istenéhez és üdvözüljenek. Nem írok tehát a világnak tetsző dolgokról, hanem arról, ami Istennek és azoknak tetszik, akiket nem a világi dolgok érdekelnek. És utódaimnak is meghagyom, hogy ne foglalják el a helyet ezeken a lemezeken az emberiség számára értéktelen írásokkal.”

1Ne 6:16

„És ezeket a dolgokat, valamint még sok minden mást, amit ezekre a lemezekre nem lehet leírni, atyám akkor látta, hallotta és mondta, amikor Lámuel völgyében a sátorban lakott. Amint azt már előbb is elmondtam, ezek nem azok a lemezek, amelyekre népem teljes történetét írom le. Azokra a lemezekre, amelyekre népem teljes történetét írom le, a Nefi nevet adtam, és így azokat nevem után Nefi lemezeinek hívják. Ugyanis parancsot kaptam az Úrtól, hogy készítsem el ezeket a lemezeket, mégpedig azzal a különös céllal, hogy ezekre népem vallásos életének történetét véssük. A többi lemezre pedig, a királyok uralkodásának és népem háborúinak történetét írom le. Így ezek a lemezek főleg a vallási életről, a többi lemezek pedig a királyok uralkodásáról és népem háborúiról és viszálykodásairól szólnak. Szóval az Úr megparancsolta nekem, hogy készítsem el ezeket a lemezeket az ő bölcs tervének céljából, de hogy mi a szándéka velük, azt én nem tudom.”

1Ne 9:1-5

„Most pedig én, Nefi, ezeken a lemezeken megkezdem cselekedeteimről, uralkodásomról és papi szolgálatomról szóló feljegyzéseimet. Mielőtt azonban beszámolómat megkezdeném, atyám és fivérem dolgairól is kell még valamit szólnom.

1Ne 10:1

„És történt, hogy az Úr parancsára lemezeket készítettem az ércből, hogy ezekre véssem népem történetét. Azokra a lemezekre, amiket előzőleg készítettem, atyám feljegyzéseit, a pusztában való vándorlásainkat és atyám jövendöléseit véstem, azonkívül saját jövendöléseimből is sokat. Amikor azokat készítettem, nem tudtam, hogy az Úr meg fogja parancsolni nekem, hogy készítsem el ezeket a lemezeket is. Atyám feljegyzései, őseim családtörténete, a pusztai vándorlásunk leírásának nagyobb része tehát azokra az első lemezekre vannak vésve, amelyekről már beszéltem, szóval az, ami ezeknek a lemezeknek az elkészítése előtt történt, az részletesebben az első lemezeken van leírva. Miután pedig én, Nefi, az utasítás szerint ezeket a lemezeket is elkészítettem, parancsot kaptam, hogy a papi szolgálatnak és a jövendölésnek világosabb és értékesebb részei ezeken a lemezeken legyen leírva, és azt, amit leírtunk, őrizzük meg, hogy népünknek, akik ezt a földet bírni fogják, tanítására szolgáljon. És az Úr szándéka szerint más bölcs célból is. Én, Nefi, tehát a másik

lemezre jegyeztem fel azt, ami népem háborúira, viszálykodásaira és pusztulására vonatkozik. Így cselekedtem, és népemet is utasítottam, hogy miként járjon el, amikor én már nem leszek, hogy ezek a lemezek egyik nemzedékről a másik nemzedékre szálljanak, illetve egyik prófétától a másik prófétához kerüljenek, mindaddig, amíg az Úr újabb parancsot nem ad. És hogy ezeket a lemezeket miként készítettem el, arról majd később számolok be. Most pedig úgy folytatom beszámolómat, ahogy mondtam és ezt azért teszem, hogy a legszentebb dolgok népem okulására megmaradjanak.”

1Ne 19:1-5

Mormon könyve e hosszas idézésével azt kívántam bizonyítani, hogy Nefi próféta fecseg.
Mit mond erről a Biblia?

„Én ismerem, mondja az Úr, az ő szertelenkedését, és az ő fecsegése nem igaz és nem igaz cselekedete sem.”

Jer 48:30

„Megjeleníti a titkot, aki rágalmazó; tehát aki fecsegő szájú, azzal ne barátkozzál.”

Péld 20:19

„... sőt nemcsak dologkerülők, hanem fecsegők is és más dolgába avatkozók, olyanokat szólván, amiket nem kellene.”

I.Tim 5:13b

Ez a Biblia véleménye a fecsegésről. De lépünk tovább, hogy meglássuk, mennyire vették komolyan Mormon Könyve prófétái saját üzenetüket!

„**Én csak azt akarom leírni a lemezekre, amit szentnek tartok, de persze tévedhetek is.** De vajon nem tévedtek-e a régiek is? Nem akarom magamat másokkal mentegetni, azonban legyen mentségemre emberi gyengeségem.”

1Ne 19:6 (kiemelés tőlem)

Dolgozatomat akár itt le is zárhatnám: **nincs annál nagyobb bizonyíték az ihletettség hiányára, mint az, amikor maga a próféta bizonytalanodik el!** Csupán az emberi dimenzióval számolva őszintének tűnhet egy ilyen kijelentés, amely az ember gyengeségére hivatkozik. A megromlott emberi természet kibúvót keres és talál is a isteni üzenettel szemben; sem megérteni, sem közvetíteni nem akarja azt, mert „viszket a füle” (I.Tim 4:3). Ezzel szemben mint a bibliai ihletettség fogalmánál már láthattuk, a prófétai üzenet csorbulás-mentesen jut el Istentől az emberig. A próféta nem tévedhet, mert amikor szól, a „Szent Lélektől indítva szól.” (II.Pét 1:21)

Vizsgáljuk tovább Mormon Könyvét!

„Történt pedig, hogy ötvenöt év múlt el azóta, hogy Léhi elhagyta Jeruzsálemet, és Nefi utasítást adott nekem, Jákóbnak, a kis lemezekre vonatkozólag, amelyekre ezek a dolgok vannak írva. Megparancsolta nekem, Jákóbnak, hogy ezekre a lemezekre **csak azt írja le, amit**

legértékesebbnek tartok, és így annak a népnek a történetét, akiket Nefi népének hívnak, csak felületesen érintem. Mert azt mondta, hogy népének a történetét, akiket Nefi népének hívtak, csak felületesen érintem. Mert azt mondta, hogy népének a történetét a másik lemezeire kell vésni, ezeket a lemezeket pedig nekem kell megőrizni, és utódaimnak, nemzedékről-nemzedékre továbbadni.

Viszont ha lenne valamin szent tanítás, vagy fontos kinyilatkoztatás, vagy jövődőlés, azokból annyit véssek ezekre a lemezekre, amennyit csak lehet, Krisztus kedvéért és népünk javára.”

Jákób 1:1-4 (kiemelés tőlem)

A fenti idézet alapján ismét levonhatjuk a következtetést: Mormon Könyve prófétái számára nem Isten a mérce, hiszen „csak azt írják le, amit fontosnak tartanak”! Ugyanakkor sajátos szentírás-értelmezésük folytán e könyveknek az a szerepe, hogy minél több „szent tanítás, „kinyilatkoztatás”, „jövődőlés” szerepeljen benne, „amennyi csak lehet”.

„Most én, Járom írok egy pár szót atyámnak, Enosznak parancsára, hogy családtörténetünk fennmaradjon. És bár ezek a lemezek kicsinyek, de mivel mindezt azért írjuk le, hogy testvéreinknek a lámánitáknak javára váljék, ezért **legalább egy keveset le kell írnom belőle.** De sem jövődöléseimet, sem kinyilatkoztatásaimat nem fogom leírni, mert **mi többet írhatnék még, mint amit már atyáink leírtak?** Nem tartják-e ők elétek a megváltás tervét? Bizony mondom néktek, hogy igen. És nekem ez elég.”

Jár. 1:1-2 (kiemelés tőlem)

„És én, Járom, nem írok többet, mert e lemezek kicsinyek. Azonban testvéreim, olvassátok Neki más lemezeit, amelyekre háborúinak története van feljegyezve, azon írárok szerint, amelyeket a királyok írtak vagy írtattak. És én ezeket a lemezekre Omni fiam kezébe helyezem, hogy atyám parancsa szerint megőrizze őket.”

Jár. 1:14-15 (kiemelés tőlem)

Járom sem az Istennek való engedelmesség, hanem édesapjának való engedelmesség folytán nyilatkozik meg. Szem elől nem tévesztve a Biblia szülői iránti engedelmességre vonatkozó intelmeit, le kell szögezmem, hogy az elhívást Isten adja: „És Ő [Krisztus] adott némelyeket apostolokul, némelyeket prófétául...” (Ef 4:11a) Rejtély, hogy milyen hatalom készíteti Mormon Könyve prófétáját, hogy „egy keveset le kelljen írnia”! A „prófétalelkek engedelnek a prófétáknak” a Biblia szerint (I.Kor 14:32). Ezen túl még ellentmondásba is keveredik Mormon Könyve saját magával. Jákób fenti idézetben még azt a célt fogalmazza meg, hogy minél több „szent tanítás” stb. kerüljön a lemezekre, de Járomnak már nincs mit írnia, mert az atyák már mindet leírtak, sőt a „lemezek kicsinyek”. Ha visszalapozunk Jákób könyvéhez, megtaláljuk ez utóbbi „akadály” párját:

„Történt pedig, hogy én Jákób sokat tanítottam népemet, de szavaimról csak keveset írhatok le, mert szavainkat **nehéz lemezekre vésni.**”

Jákób 4:1 (kiemelés tőlem)

Emberileg végiggondolva legkevesebb, hogy kételkedünk Mormon Könyve Istenének isteni mivoltáról, hiszen milyen az az Isten, akinek üzenetének közvetítését olyan egyszerű dolgok akadályozzák meg, hogy „kicsiny a lemez”, azaz elfogyott az írható felület, és „nehéz lemezre vésni”, azaz nehéz írni?!

Omni könyve kifejezetten gyöngyszemnek számít a megírás szándékát illetően. Rövidsége ellenére többen írták, de egyek voltak abban, hogy furcsa íráskényszerüknek eleget tegyenek. Szinte mindegy volt, hogy mit írnak le, csak le legyenek írva:

„Íme történt, hogy atyám, Járom megparancsolta nekem, Omninak, hogy írjak **valamit** ezekre a lemezekre, hogy családtörténetünk fennmaradjon.”

Omni 1:1 (kiemelés tőlem)

„És most én, Amáron, atyám könyvébe írom **azt a keveset**, amit írok.”

Omni 1:4 (kiemelés tőlem)

„Én Kemis ugyanebbe a könyvbe írom **ezt a keveset**, amit írok, amelybe fivérem is írt, mert láttam, hogy saját kezével írta, amit írt, azon a napon, mikor nekem átadta. Így folytatjuk feljegyzéseinket, atyáink parancsa szerint **És ezzel befejezem.**”

Omni 1:9 (kiemelés tőlem)

„Én, Amálecki Abinádom fia vagyok. Móziásról beszélek nektek **valamit**... „

Omni 1:12 (kiemelés tőlem)

A következő, hosszabb idézet elé emlékeztetőül meg kell említenem, hogy most az a Mormon nyilatkozik, aki „kanonizálta” Mormon Könyvét, azaz kivonatolta a többi lemezről. Felvetődik bennem az a gondolat is, hogy e kivonatolással talán csorbulhat az isteni üzenet!

„És most mondok még valamit arról, amit leírtam. Miután kivonatot készítettem Nefi lemezeiről, egészen annak a Benjámin királynak az uralkodásáig, akiről Amálecki beszélt, a rám bízott feljegyzések között kutatva felfedeztem ezeket a lemezeket, melyek a próféták rövid beszámolóit tartalmazzák, Jákóbtól egészen Benjámin királynak az uralkodásáig és Nefinek számos írását is. És az ezeken a lemezeken levő írásokban nagy örömöm telik, mert azok Krisztus eljövételét jövendölik meg. Atyáink tudták, hogy azok közül sok már beteljesedett, és én is tudom, hogy mindaz, amit a mai napig mirőlünk megjövendöltek, beteljesedett, melyek pedig az ez után következő időkre szólnak, azok is biztosan be fognak következni. Ezeket a lemezeket választottam tehát, hogy ezeken fejezzem be feljegyzéseimet. Feljegyzéseim hátralevő részét Nefi lemezeiről veszem, de népen történetének még századrészét sem tudom ide leírni. Ezeket a lemezeket, amelyek ezeket a jövendöléseket és kinyilatkoztatásokat tartalmazzák, hozzáteszem feljegyzéseim hátralevő részéhez, mert becsesek nekem, és tudom, hogy testvéreimnek is becsesek lesznek. Valami bölcs célból teszem ezt, mert így súgta nekem az Úr bennem lakozó Lelke. Én nem tudok mindent, az Úr azonban mindent tud, ami be fog következni. Ezért ösztönöz, hogy kívánságát teljesítsem.”

Morm. Sz. 1:3-7

Lássuk tovább Mormon Könyve prófétáinak önvallomását!

„Tudósításomat tehát azok szerint a feljegyzések szerint írom, amelyek elődeim az én időm előtt írtak. Aztán pedig majd azt írom le, amit saját szemeimmel láttam. **Tudom, hogy az általam készített feljegyzés pontos és igaz, azonban sok dolog van, amit a mi nyelvünkön nem tudunk leírni.**”

3Ne 5:16-18 (kiemelés tőlem)

Helyhiány és az írás nehézsége után nyelvi akadály van annak, hogy az isteni üzenetet közvetíteni lehessen. Elfogulatlan szemlélő számára teljesen világos, hogy Isten számára nem létezhet ilyen akadály, sem prófétája számára! De menjünk tovább!

„Sok mindent tanított nekik [Nefi], de mivel mindent nem lehet leírni, egy része pedig nem lenne elég, ezért nincs ebben a könyvben leírva.”

3Ne 7:15-17

Számomra érthetetlen ez az érvelés: egy tanításból azért nem ír le semmit, mert csak részleteket írhat le. De mivel nem lehet mindent leírni, inkább nem ír le semmit. Ilyen alapon akár János apostol is hibásan járt el, amikor megírta az evangéliumát, hiszen

„Ez az a tanítvány, aki bizonyosságot tesz ezekről, és aki megírta ezeket, és tudjuk, hogy az ő bizonyosságtétele igaz. De sok egyéb is, amiket Jézus cselekedett, amelyek ha egyenként megíratnának, azt vélem, hogy maga a világ sem fogadhatná be a könyveket, amelyeket írnának.”

Ján 21:24-25

Moróni, Éther lemezeinek kivonatolásánál olyan nyelvi fordulatokat használ, amelyek inkább illenének egy világi regényhez, semmit egy ihletett műhöz:

„Most pedig folytatom elbeszélésemet.”

Éther 2:13

„Most én, Moróni, mivel amint mondtam, a leírtakról nem tudok egy teljes beszámolót adni, legyen elég, ha csak annyit mondok, hogy mikor Jézus ennek a férfinak lélektestében magát megmutatta, az ahhoz volt hasonló, mint amikor magát a nefitáknak megmutatta.”

Éther 3:17

„Én, Moróni tehát **emlékezetem után** leírtam mindazt, amire parancsot kaptam.”

Éther 5:1 (kiemelés tőlem)

„Most pedig én, Moróni, tovább folytatom Járed és firérének történetét.

Éther 6:1

Ugyanez a Moróni, saját prófétái elhívásával küzd Mormon Könyve legutolsó lapjain. Az embernek ezt olvasva az a benyomása, nem tudja mit, miért csinál.

„Miután én, Moróni lerövidítettem és befejeztem a járediták írásait, azt gondoltam, hogy már többet nem fogok írni... Előbbi elgondolásommal ellentétben tehát, hogy már nem fogok többet írni, leírok még egy néhány dolgot...”

Moróni 1:1 és 4.

„És most én, Moróni, leírok ég egy keveset atyám, Mormon szavaiból...”

Moróni 7:1

„...te [Moróni] csak írd le néhány dolgot, ha életben maradsz és én elpusztulok és nem láthatlak többé... „

Moróni 9:24

„Most pedig én, Moróni, leírok még valamit, amit fontosnak tartok...”

Moróni 10:1

A téma záróakkordjaként Mormon könyve utolsó lapján – Isten nevében – a következő kijelentés hangzik el:

„Nem jelentettem-e ki nektek szavaimat, amit ez a férfi [Moróni] leírt, ami mint valami halott kiáltása hangzott el, mintha valaki a porból szólt volna?”

Moróni 10:27

A kép ismerős, a „halott kiáltását”, a „szól a porból”-t már idéztük Ésaías prófétától:

„...Hát nem Istenétől tudakozódik-e a nép? Az élőkért a holtaktól kell-e tudakozódni?”

Ésa. 8:19b

A válasz egyértelmű, hogy nem. A megírás indétékának vizsgálatával láthattuk, hogy Mormon Könyvét nem „Isten szent emberei”, a próféták írták „a Szentlélektől indítatva”, hanem számos más okból, emberi akaratból, gyermeki engedelmességből, rejtélyes íráskényszerből, szereplési vágyból stb. **Nehéz komolyan venni egy olyan mű ihletettségét, ameylet saját prófétái sem vesznek komolyan!**

5.2. Mormon Könyve próféciai

Mormon Könyve próféciainak vizsgálata előtt még négy élesen elkülöníthető csoportba kell osztanom e könyv próféciait:

1.) Mormon Könyvén belüli prófécia. Ha egy jó regényíró e könyvnek a szerzője, akkor e területen nem találhatunk hibát, hiszen előre tudta, mi fog történni a könyvében.

2.) Joseph Smith korát megelőző történelmi időszak próféciai, különösképpen az újszövetségi időkre vonatkozó prófécia. Ha hamisítvánnyal találkozunk, előfordulhat, hogy a történelmi ismeret birtokában olyan próféciaikat sző a szerző a műhöz, ami már beteljesedett.

3.) Joseph Smith korára és körére vonatkozó prófécia. Ez esetben felmerül a gyanú, hogy Joseph Smith és munkatársai szándékosan töltötték be e próféciaikat.

4.) A még be nem teljesedett prófécia. Ezeknek az a része, amely mostanáig beteljesedett, könnyen leellenőrizhető, a még be nem teljesedett próféciaikat – amennyiben tartalmuk azonos – a Biblia még be nem teljesedett próféciaival kell összevetnünk.

Azt gondolnánk, hogy Mormon Könyve próféciainak első három csoportja nem tartalmaz hamis prófécia. A valóság azonban egészen más.

Alma könyve a következőket írja:

„És íme, Jeruzsálemben, őseink földjén, Máriától, egy szűztől, drága választott edénytől fog megszületni, akit a Szentlélek beármányol, és az ő ereje által fogan és fiat szül, magát az Isten Fiát.”

Alma 7:10

A Biblia alapján teljesen egyértelmű, hogy Jézus Krisztus a júdeai Betlehemben, és nem Jeruzsálemben született:

„De te, Efratának Bethleheme, bár kicsiny vagy Júda ezrei között: belőled származék nékem, aki uralkodik az Izráelen, akinek származása eleitől fogva, öröktől fogva van.”

Mik 5:2

„Amikor pedig megszületik vala Jézus a júdeai Bethlehemben...”

Máté 2:1a

„Feméne pedig József is Galileából, Názáret városából Júdeába, a Dávid városába, amely Bethlehemnek neveztetik, mivelhogy a Dávid házából és házanépe közül való volt; hogy beirattassék Máriával, aki néki jegyeztetett feleségül, és várandós vala. És lőn, hogy mikor ott valának, betelének az ő születésének napjai. És szülé az ő elsőszülött fiát.”

Lk 2:4-7a

E szerint az Alma 7:10 hamis prófécia!

Mormon Könyve próféciai Joseph Smith korát sem hagyják érintetlenül. Az egyik ilyen terület a három tanúbizonyságról való prófécia. Az egyik így szól:

„Abban az időben, amikor a könyvet átveszi a férfi, akiről beszéltem [értsd: Joseph Smith], a könyv rejtve lesz a világ szeme előtt, és rajta kívül, aki a könyvet átveszi, **senki más nem láthatja, csak az a három tanú**, akik Isten hatalma által tanúskodni fognak a könyv és a benne levő dolgok valódiságáról.”

2Ne 27:12 (kiemelés tőlem)

E prófécia hamis voltát bármely forgalomban levő Mormon Könyvével bizonyítani lehet, hiszen nem csak a három tanú, hanem a nyolc tanú is láthatta az aranylemezeket:

„Minden népnek, törzsnek, nyelvnek és nemzetnek, vagyis mindazokhoz, akikhez ez a mű eljut, ezennel tudtára adjuk, hogy ifj. Joseph Smith, e mű fordítója, megmutatta nekünk az aranynak átlátszó lemezeket, amelyekről már szó volt.

A nyolc tanú bizonyágtétele (részlet)

Éther könyve a következőket írja:

„Igen, Éther látta Krisztus idejét és arról az Új Jeruzsálemről beszélt, amely ezen a földön lesz [azaz az amerikai kontinensen] ... Az Új Jeruzsálem itt, ezen a földön fog felépülni József utódainak a maradéka számára, amire a jel már megadatott... József házána a maradéka tehát ezen a földön fog letelepedni, ez lesz örökségük földje. És akkor felépítenek egy szent várost az Úrnak, amely a régi Jeruzsálemhez hasonló. És többé nem fognak kárt vallani, mindaddig, míg el nem jön a vég és a föld el nem múlik.”

Éther 12:4, 6, 8.

A fentiek értelmében Új-Jeruzsálemet emberek építik fel, Jézus Krisztus II. eljövetele előtt. Jelenések Könyve azonban a következőket írja:

„Ezután láték új eget és új földet; mert az első ég és az első föld elmúlt vala; és a tenger többé nem vala. És én látám a szent várost, az új Jeruzsálemet, amely az Istentől szálla alá a mennyből, elkészítve, mint egy férje számára felékesített menyasszony.”

Jel 21:1-2

Ezek szerint Új-Jeruzsálemet Isten építi, s a Föld újjáteremtése után találkozhatunk vele. Ebből következik, hogy Éther könyvében található prófécia hamis.

A Biblia időbeli próféciai óramű pontossággal teljese nek be. Ugyanez nem mondható el Mormon Könyvéről:

„És hatszáz évvel azután, hogy atyám elhagyta Jeruzsálemet, az Úristen prófétát támaszt a zsidók közül, a Messiást, vagyis a világ üdvözítőjét.”

1Ne 10:4

Mormon Könyve első két fejezete szerint Sedékiás (Ciddkijjá) király első évében hagyta el Léhi családjával Jeruzsálemet. A lapalji jegyzetek szerint a Jeruzsálemből való kivonulás i. e. 600-ban történt, Krisztus születése pedig az i. e. 1. és i. sz. 1. közé esett. Valóban így történt?

Sedékiásról a 2Királyok könyvében a következőket olvashatjuk:

„Huszonegy esztendő volt Sedékiás, mikor uralkodni kezdett, és tizenegy esztendeig uralkodott Jeruzsálemben...”

2Kir 24:18a

A 25. fejezetből megtudhatjuk, hogy uralkodásának 9. évében ostromgyűű alá vette Jeruzsálem Nabukodonozort, s Sedékiás uralkodásának 11. évében megtörte a város ellenállását. Ez i. e. 586-ban volt, ezért Sedékiás első éve i. e. 597-re esett. E szerint Léhi kivonulása nem i. e. 600-ban történt. Ugyanígy Jézus Krisztus születését nem lehet „nullára” rendezni:

„Néha nyugtalanság foghat el minket, hogy időszámításunk, amely »Krisztus születése után« számlálja az éveket, nem pontos, mert a keresztény korszak kezdő éve nem esik egybe Krisztus születésének esztendejével. A különbség egy számítási hibából adódott, amely egy római apát, Dionysius Exiguus nevéhez fűződik... Ő ugyanis a naptárban, amelyben akkor Diocletianus 248. évét írták, »Urunk Jézus Krisztus« 532. évét vette, mert méltóbbnak tartotta, hogy „az évek folyását Krisztus megtestesülésétől» számláljuk, s nem egy olyan ember után, aki »inkább zsarnok volt, mint császár«”¹⁴³

Mivel Nagy Heródes i. e. 37-4 között uralkodott, nyilvánvaló, hogy Jézusnak i. e. 4 előtt kellett születnie. (Legnagyobb valószínűség szerint i. e. 4-re vagy 5-re esett születése.) Ez alapján Nefi kijelentése pontatlan, és ezért hamis prófécia.

A Bibliához hasonlóan Mormon Könyve is tartalmaz vázlatprófeciákat. Az első Nefi látomássorozata (1Ne 10-14. fej), a második Zénós próféta olajfa-hasonlata (Jákób 5. fej.). E vázlatprófeciában használatos jelképek jelentése, tartalmának vizsgálata azonban úgy gondolom, túlmutat e dolgozat keretein.

E vázlatprófeciákban is megjelenő tanítás, de egész Mormon Könyvében visszatérő prófécia Izrael összegyűjtésére vonatkozik:

„És tudjátok meg testvéreim, hogy a földnek egyetlen népe sem nyer áldást addig, amíg ki nem tárja karjait a népek felé. Kitarja tehát az Úristen a karját minden nép felé, teljesíti szövetségét és kinyilatkoztatja evangéliumát az Izrael házából valóknak. Ezért kivezeti őket a fogságból és örökségük földjére gyűjti őket. Kihozza őket a sötétségből és a homályból, és akkor megtudják, hogy az Úr, Izrael erős Istene az Üdvözítőjük és Megváltójuk.

1Ne 22:10-12

Hasonlóképpen nyilatkozik meg a 2Ne 10:7-11, a 2Ne 25:16-18, Jákób 6:1-3, 3Ne 5:24-26 stb. A különféle hitvallások talaján álló keresztény felekezetek egyik közös látása, hogy Jézus Krisztus visszajövele előtt újra összegyűlnek a zsidók, és mint nép megtérnek Megváltójukhoz, Jézus Krisztushoz. Éppen ezért különösen óvatosan kell eljárunk ezen állítás igazságának

143 (135) Kroll, Gerhard: Jézus nyomában, 9. o.

megállapításakor. Találkoztam már olyan állásponttal is, hogy a nem eként vélekedőre az antiszemitizmus bélyegét sütötték rá.

A bibliai válasz megértéséhez egy kis vallástörténeti kitérőt szükséges tennem.¹⁴⁴ A reformáció során a reformátorok bibliai érvek alapján azonosították az antikrisztust a pápaság intézményével. E miatt Vatikánnak szüksége volt új elméletek kidolgozására, amely eltereli a gyanút. Francisco Ribera jezsuita szerzetes kidolgozta futurista elméletét, amelynek lényege, hogy Jelenések könyve prófeciái a távoli jövőben fognak megvalósulni, Jézus visszajövetele előtt jelenik meg az Antikrisztus. Szerzetestársa, Luis de Alcasar épp az ellenkezőjét állította: már minden bibliai prófécia beteljesedett, az Antikrisztus az ókori Rómában keresendő.

Az elkényelmesedő protestantizmus lassan átvette ezeket az elméleteket, a bibliai prófeciák folyamatos történelmi értelmezése helyett. E folyamatot gyorsította fel a XVIII. századi Daniel Whiteby protestáns írásmagyarázó műve, az Újszövetség parafrázisa. E könyv lényegében a Ribera által felállított elméletet népszerűsítette, s sikerét mutatja, hogy a XVIII. században 70(!) kiadást ért meg. Azt is mondhatjuk, hogy Whiteby könyve teljesen átmosta a protestáns írásértelmezést.

A XX. századi események, amelyek a Közel-Keleten történtek, felhívták a figyelmet ismét erre a tanításra, hiszen úgy tánt, van valami igazságalapja a Whiteby-féle értelmezésnek. (Hozzá kell tennem, a zsidóság ilyen értelmezésében a mormonok messze megelőzték a mai modern és népszerű teológiai nézeteket!) Mit tanít a Biblia a választott nép szerepéről?

Az Ábrahámnak adott elhívás „minden nép” számára való szolgálathoz adatott. (1Móz 12:1-3; 15:4-5). Ugyanezt az elvet erősítette meg az Ésa 49:6. Izrael azonban nem teljesítette az ezzel járó kötelezettségét, az Ószövetség lapjain Isten folyamatosan figyelmeztetni kényszerül népét. A Dániel 7. fejezetében található prófécia alapján lezárul az üdvkorszak ezen része (i. sz. 34-ben). A Szentélyt i. sz. 70-ben elpusztították, a zsidó államot pedig 135-ben felszámolták.

Az újszövetségi időben a zsidóság elhívása Krisztus egyházának adatott – ettől kezdve a keresztények a „királyi papság”, a „szent nemzet” (1Pét 2:9-10). A Gal 6:15-16 szerint csak az vallhatja magát Istenhez tartozónak, aki új teremtés lett! Tehát nem a származás a döntő! A Biblia vázlatprófeciáiban semmiféle utalás nem található Izrael összegyűjtésére nézve, sőt éppen ellenkezője: „végig tart a háború és elhatározott a pusztulás” Jeruzsálemben, Palesztinában. Az áldások, amelyek Izraelre vártak volna, a feltételek be nem töltése miatt az újjáteremtett Földön a hívő népre várnak. Kimondható tehát, a Biblia nem támasztja alá a zsidóság összegyűjtésére vonatkozó népszerű teológiai tanítást. (Fontos megjegyezni, hogy a keresztény antiszemitizmus abszurd: ha azt állítom, hogy a zsidók Isten-gyilkosok, miattuk halt meg Jézus, akkor ezzel

144 (136) A következőket vö.: Vankó Zsuzsa: „Jeruzsálem, Jeruzsálem...” (A zsidó nép szerepe a végidőben)

gyakorlatilag megtagadtam a keresztény hitet, hiszen Megváltónk halálának a valódi oka személyes bűnöm!)

Ezek alapján Mormon Könyve hasmis próféciákat tartalmaz a zsidóság összegyűjtésére vonatkozóan is.

5.3. Mormon Könyve Jézus Krisztus „testtélételéről”

Jézus Krisztus testtélételéről Mormon Könyve keveset – majdnem semmit ír. Az egyik megnyilvánulást Éther könyvének harmadik fejezetében találhatjuk, de olyan zavaros és önellentmondó kijelentéseket tesz, hogy az itt szereplő kijelentéseket nem kívánom elemezni.

Sokkal világosabb a Móziás könyvében található bejegyzés:

„És mivel azt mondta nekik [Mormon Könyve egyik prófétája], hogy Krisztus Isten, mindennek Atyja, és emberi formát fog magára öltetni, **azt a formát, amire az ember a teremtetéskor teremtetett**, vagyis amiért azt mondta, hogy Isten az embert saját képmására teremtette és hogy Isten húsból és vérből való testet öltve magára az emberek fiai közé fog jönni és a földön járni, amiért ezt mondta, halálra ítélték... „

Mózi 7:27-28a (kiemelés tőlem)

A fenti idézetből egyértelmű, hogy Mormon Könyve szerzője nem értette meg a testtélétel titkát. Ha igazat állítana, amely szerint Jézus a bűntelen emberi testet öltötte magára, lehetne példaképünk, de semmi esetre sem követhetnénk Őt. (Vö. 4.2.2.) Az I.Ján 4:2-3 alapján kimondhatjuk, mivel nem vallja Jézust testben megjelent Krisztusnak, az antikrisztus lelke ihlette azt.

5.4. Mormon Könyve összhangja Isten Törvényével

Mormon könyve Istenről alkotott képe legmesszemenőbb módon Éther könyvében tér el a bibliai kinyilatkoztatástól:

„Íme én vagyok az, aki a világ teremtése óta arra rendeltettem, hogy a népemet megváltsam. Én Jézus Krisztus vagyok. **Én vagyok az Atya és a Fiú.** És énbennem az egész emberiségnek, azoknak, akik hisznek az én nevemben, örök életük lesz, és én fiaim és leányaim lesznek.

Éther 3:14 (kiemelés tőlem)

A Szentháromság minden titkát nem nyilatkoztatja ki a Biblia, de a kinyilatkoztatott igazságok alapján világos, hogy Jézus nem az Atya és a Fiú egy személyben!

Mormon Könyve Jézusa értelmi zavarokkal küzd:

„És akkor azt mondta nekik [ti. Jézus Krisztus]: Csak imádkozzatok! Habár, ők nem szűntek meg imádkozni.”

3Ne 19:26

Úgy gondolom ez sem az Istenről szóló igaz kinyilatkoztatás.

A könyv még tovább megy az Istenről szóló kijelentésekben:

„... Mert ez a nép hitetlensége és bálványimádása miatt szétszóratik, és sötét bőrű, leírhatatlanul piszkos és visszataszító emberek lesznek, olyanok, amelyeneket soha nem lehetett látni sem közöttük, de még a lámániták között sem.”

Morm 5:15b

A „sötét bőr átka” (Jákób 3:5) Mormon Könyve szerint a hitetlenség, a bűn következménye, amit Isten adott a sötét bőrű népeknek. Ez az állítás azért veszélyes, mert a faji előítéletek melegágyává válik. (Ezt 1978-ig nem is tudták rendezni a mormonok, lásd HNY-2.) A Biblia Istene nem személyválogató, jellemével összeférhetetlen a bőrszín alapján való megkülönböztetés, megbélyegzés! Mormon Könyve e kijelentése is hamis!

Mit tanít Mormon Könyve az emberről?

„Mert a föld alól szólnak majd hozzájuk azok, akik előttük haltak meg. Halkan szól szavuk a porból, és hangjuk olyan, mint az eltávozott ismerős lelkek hangja. Mert az Úristen hatalmat ad neki, hogy róluk suttoghasson, mintha a föld alól jönne, igen szavuk a porból tör elő.”

2Ne 26:16

„És el van készítve egy hely, az a borzalmas pokol, amelyről már beszéltem, és amelyet az ördög készített. Az emberi lélek végső állapotában tehát, vagy Isten birodalmában fog lalkni, vagy kizárják onnan, azon igazság szerint, amelyről már beszéltem.”

1Ne 15:35

„És történik majd, hogy miután az első halálból minden ember életre kelt és halhatatlan lett, meg kell jelenniük Izrael szentjének ítélőszéke előtt; és akkor jön majd az ítélet, mert Isten szent ítélete szerint meg kell, hogy ítéltesse nek.”

2Ne 9:15

„Ezután pedig Amulek világosan elmagyarázta a halált; elmondta, hogy az ember ebből a halandó állapotból halhatatlanná válik, és cselekedetei megítélése végett, Isten ítélőszéke elé állítatik.”

Alma 12:12

„És lélek azonban sohasem halhat meg, az emberiség viszont a bukás miatt, mivel kitiltatott az Úr színe elől, nemcsak testi, hanem lelki halált is hozott magára, és ezért szükségessé vált az emberiséget ettől a lelki haláltól megmenteni.”

Alma 42:9

„Bizony mondom nektek, tisztátalanságotok tudatában nagyobb nyomorúság lenne nektek egy szent és igazságos Istennél lakni, mint a pokolban az elkárhozott lelkek között élni.”

Morm 9:4

„És ha az ilyen ember nem bánja meg bűneit, hanem továbbra is bűnösen él és mint az Úr ellensége hal meg, az isteni igazságszolgáltatás törvénye halhatatlan lelkét olyan élénk büntudatra ébreszti, hogy el kell majd húzódnia az Úr színe elől; szíve megtelik büntudattal, fájdalommal és gyötrellemmel, ami olyan mint a kiolthatatlan tűz, és amelynek lángja szüntelen lobog. És bizony mondom nektek, hogy az ilyen ember számára nincs irgalom, és ezért soha nem szűnő gyötrellem lesz a sorsa.”

Mózi 2:28-29

A fenti idézetekből egyértelműen látszik, hogy Mormon Könyve a lélek halhatatlanságát tanítja. Mivel a keresztény köztudatban szinte teljesen általánosan elfogadott ez a tanítás, ezért egy kicsit alaposabban vizsgálom meg. A bibliai válasz megértéséhez a következő kérdésekre keresem a választ:

1.) Nem lehetséges, hogy a Biblia a „lélek halhatóságáról”, a holtak teljes öntudatlanságáról tanít?

A holtak

- soha nem látnak világosságot (Zsolt 49:20),
- nem dicsérik az Urat (Zsolt 115:17),
- a sírverembe szállók nem dicsérik az Urat (Ésa 38:18-19),
- alászállnak a csendességbe (Zsolt 115:17),
- lakoznak a csendességben (Zsolt 94,17),
- semmit sem tudnak (Préd 9:7),
- szeretetük, gyűlöletük elveszett (Préd 9:8),
- semmi cselekedet, okoskodás, tudomány vagy bölcsesség nincs a sírban (seol) (Préd 9:12).

A halál = alvás mind az Ó-, mind az Újszövetségben. (Vö. Jób 14:10-12, Dán 12:2, Mt 19:24, Jn 11:11-14, I.Thessz 4:13-14).

2.) Hogyan ábrázolja a Biblia a halál pillanata és a feltámadás között eltelt időt?

„Vajha engem a holtak országában **tartanál; rejtegetnél** engem addig, míg elmúlik a te haragod; határt vetnél nekem; **azután megemlékeznél rólam.**”

Jób 14:13, kiemelés tőlem

„Mert tudom, hogy az én Megváltóm él, és utoljára az én porom felett megáll. És miután ezt a bőrrömet megrágnak, nem e testben látom meg az Istent. Akit magam látok meg magamnak, és szemeim látják meg, nem más.”

Jób 19:25-27 ford. helyesbítéssel

„Te pedig menj el a vég felé; és majd **nyugszol**, és **felkelsz** a te sorsodra a napok végén.

Dán 12:13, kiemelés tőlem

„Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam: végezetre eltételezt nékem az igazság koronája, melyet megád az Úr **ama napon**, az igaz Bíró, nemcsak nékem pedig, hanem mindazoknak is, akik vágyva várják az ő megjelenését.”

2Tim. 4:7-8, kiemelés tőlem

A Biblia a halált úgy ábrázolja, mint kihagyást, szünetet vagy várakozást a halál pillanata és a feltámadás között.

3.) Mit tanít a Biblia az ember felépítettségéről? (Bibliai antropológia)

A keresztény teológiák két irányzata:

a.) dichotomikus felfogás: test + lélek = ember

b.) trichotomikus felfogás: test + lélek + szellem = ember

c.) Az 1Móz 2:7 útmutatása: test + élet lehelete = élő lélek (vagy ember, az emberi személyiség)

Élő lélek, vagy személyiség csak akkor létezik, amikor az ember él. Vö. 1Móz 3:19 „Por vagy te és ismét porrá leszel.”

4.) Mit jelent az, hogy Isten világfenntartó? Létezik-e élet Istenen kívül?

„Ha csak magára gondolt volna, lelkét és lehellését magához vonná; elhervadna együtt minden test, és az ember visszatérne a porba.”

Jób 34:14-15

„És Ő [Jézus Krisztus] előbb volt mindennél, és minden Ő benne áll fenn.”

Kol 1:17

„Aki az Ő dicsőségének visszatükröződése, és az Ő valóságának képmása, aki hatalma szavával tartja fenn a világmindenséget.”

Zsid 1:3

„Kihez hasonlítotok hát engem, hogy hasonló volnék? - szól a szent. Emeljétek föl a magasba szemeiteket, és lássátok meg, ki teremté azokat? Ő, aki kihozza seregüket szám szerint, mindnyáját nevén szólítja; nagy hatalma és erőssége miatt egyetlen híjuk sincs.”

Ésa 40:25-26

„... holott Ő ad mindenkinek életet, leheletet és mindent.”

Apcs. 17:25b

„Mert őbenne élünk, mozgunk és vagyunk.”

Apcs. 17:28a

„Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom.”

Ján 5:17

Ezek szerint Istenen kívül nincs élet!

5.) Ki hozta létre a lélek halhatatlanságának tanítását és mikor?

„A kert minden fájáról bátran egyél. De a jó és gonosz tudásának fájáról, arról ne egyél, mert amely napon eszel arról, bizony meghalsz.”

1Móz 2:16b-17

„Csakugyan azt mondta Isten, hogy a kertnek egy fájáról se egyetek? ... És monda a kígyó az asszonynak: Bizony nem haltok meg.

1Móz 3:1b, 4

A lélek halhatatlanságának tanításának értelmi szerzője Sátán.

6.) Mit jelentett Jézus kijelentése (a Luk 20:38-ban), hogy mindenek élnek Istennek, és Isten nem a holtak, hanem az élők Istene?

A teljes szövegkörnyezetet lásd Lk 20:27-40.

„Hogy pedig a halottak feltámadnak, Mózes is megjelentette a csipkebokornál, amikor az Urat Ábrahám Istenének és Izsák Istenének és Jákób Istenének mondja. Az Isten pedig nem a holtaknak, hanem az élőknek Istene: mert mindenek élnek Őnéki”

Lk 20:37-38

Mit jelentett meg Mózes? Azt, hogy a holtak feltámadnak!

7.) Alátámasztja-e Jézus a gazdagról és Lázárról mondott példázata a lélek halhatatlanságának tanítását? (Lk 16:19-31)

Kinek beszél Jézus?

„Hallák pedig mindezeket a farizeusok is, akik **pénzszerető**k valának, és csúfolák Őt.”

Lk 16:14 kiemelés tőlem

Miről beszél Jézus? A lélek halhatatlanságáról? Nem, hanem arról, hogy a gazdagság nem üdvözít!

Miért ezt a hasonlatot használta Jézus? Azért, mert a farizeusok elképzelésén keresztül akart elültetni egy bibliai igazságot.

8.) Alátámasztja-e Péter első levele a halál utáni aktív állapotot? Mikor és hogyan járt Krisztus a pokolban?

„Amelyben [lélekben] elmenvén, a tömlöcben levő lelkeknek is prédikált, amelyek engedetlenek voltak egykor, mikor egyszer várt az Isten béketűrése a Noé napjaiban, a bárka készítésekor, amelyben kevés, azaz nyolc lélek tartatott meg víz által.

1Pét 3:19-20

„A tömlöcben levő lelkeknek prédikált”:

„Az Úrnak Lelke van énrajtam, mivelhogy felkent engem, hogy a szegényeknek az evangéliumot hirdessem, elküldött, hogy a töredelmes szívűeket meggyógyítsam, hogy a foglyoknak szabadulást hirdessek, és a vakok szemeinek megnyitását, hogy szabadon bocsássam a lesújtottakat.”

Luk 4:18

„Vezesd ki lelkemet a börtönből, hogy magasztaljam a Te nevedet!”

Zsolt 142:8

A tömlöc, börtön kifejezések a Bibliában a bűn fogságára, s nem a pokolra (seolra) utalnak.

„Amelyben [lélekben] elmenvén”:

„Amely üdvösség felől tudakozódtak és nyomozódtak a próféták, akik az irántunk való kegyelem felől jövendöltek: nyomozódván, hogy mely, vagy milyen időre jelenté ki **a Krisztusnak ő bennük levő lelke, aki eleve bizonyágot tett** Krisztus szenvedéseiről és az azok után való dicsőségéről.”

1Pét 1:10-11, kiemelés tőlem

„Mivelhogy Isten volt az, aki Krisztusban megbékéltette magával a világot, nem tulajdonítván nékik az ő bűneiket, és **reánk bízta a békéltetés igéjét**. Krisztusért járván tehát követségben, **mintha Isten kérni mi általunk**: Krisztusért kérünk, béküljete meg Istennel.”

2Kor 5:19-20, kiemelés tőlem

A „lélekben elmenés” tehát az Isten követségében végzett szolgálatot jelenti.

9.) A „ha meghal is él”, valamint a „soha meg nem hal” kifejezésekből valóban az élet folytonosságára lehetne következtetni (Jn 11:25-26).

„Monda néki Jézus: Én vagyok a feltámadás és az élet; aki hisz énbenem, ha meghal is él, aki csak él és hisz énbenem, soha meg nem hal.”

Károli

„Jézus ekkor azt mondta neki: Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbenem, ha meghal is él; és aki él, és hisz énbenem, az nem hal meg soha.”

Modern protestáns fordítás¹⁴⁵

„Én vagyok a feltámadás és az élet – mondta neki Jézus –, aki benne hisz, **él**ni fog, még ha meghalna is. Soha nem hal meg senki, aki él és hisz bennem.

Csia fordítás,¹⁴⁶ kiemelés tőlem

„Mondá Jézus: Én vagyok a feltámadás és az élet; aki énbenem hiszen, még ha meg is halt, **él**ni fog; és mindaz, aki él és énbenem hiszen nem hal meg soha örökké.”

Káldi fordítás,¹⁴⁷ kiemelés tőlem

„Jézus így szólt hozzá: Én vagyok a feltámadás és az élet: aki bennem hisz, még ha meg is halt, **él**ni fog. Mindaz, aki belém vetett hittel él, nem hal meg sohasem.”

Békés-Dalos fordítás,¹⁴⁸ kiemelés tőlem

„Jézus így folytatta: Én vagyok a feltámadás és az élet. Aki hisz bennem, még ha meghal is, **él**ni fog. Az, aki úgy él, hogy hisz bennem, nem hal meg örökre.”

Katolikus fordítás,¹⁴⁹ kiemelés tőlem

A protestáns fordítások tehát hibával adják vissza ezt az igehelyet, a kérdéses helyen jövő idő áll.

10.) Mit jelent az „örökkön örökké” kifejezés?

„Soha meg nem hal”, „nem hal meg örökké”: Az örök életet megszakítja a halál! (lásd 2. kérdés)

Az „örök” kifejezés jelentése: megváltozhatatlan, amely az egyén életét kitölti. (Vö. 3Móz 25:23, 2Krón 13:5, 2Kir 5:27)

A megváltoztathatatlanra utal még Zsolt 9:7, Ésa 25:8, Ésa 34:3,10, JSir 3:6 valamint Ezék 35:9. (Fontos, hogy a Jel 14:10-11-ben az Ésa 34:10-et idézi János, ezért a Jel 20. és 21. fejezetében ebben az értelemben használja.)

11.) Mi jelent a „tűznek tava” kifejezés? Örökké tartó szenvedést?

145 (137) Biblia, Istennek a Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése (Magyar nyelvre fordította a Magyar Bibliatanács Ószövetségi és Újszövetségi Bibliafordító Szakbizottsága)

146 (138) Pusztai létél többet, Az Új Testamentum Csia Lajos fordítása szerint, Univerzális Bibliaiskola, 1978, h.n.

147 (139) Szentírás (fordította Káldi György)

148 (140) Újszövetségi Szentírás (fordította Békés Gellért és Dalos Patrik), Szent Gellért Hittudományi Főiskola, Pannonhalma – Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest, 1992

149 (141) Biblia, Szent István Társulat, Budapest, 1992

„És az angyalokat is, akik nem tartották meg fejedelemségüket, hanem elhagyták az ő lakhelyüket, a nagy nap ítélete örök bilincseken, sötétségben tartotta. Miképpen Sodoma és Gomora és a körülöttük levő városok is, amelyek azokhoz hasonlóan paráználkodtak, és más test után jártak, **például vannak előttünk örök tűznek büntetését szenvedvén.**

Júdás 6-7. v., kiemelés tőlem

„... és ha Sodoma és Gomora városait **elhamvasztotta, végromlásra kárhoztatta, például tévén** azokra nézve akik istentelenkedni fognak.”

2Pét 2:6, kiemelés tőlem

„De ezek [mármint az istentelenek] mivel oktalan természeti állatok, amelyek **megfogásra és elpusztításra valók**, azokat, amiket nem ismernek, káromolván, **azok pusztulásával fognak el is pusztulni.**”

2Pét 2:12, kiemelés tőlem

Ezek szerint az „örök tűznek tava” végleges elpusztítást jelent. („És semmi elkárhozott nem lesz többé.” Jel 22:3)

12.) Kivel, illetve mivel hozza kapcsolatba a Biblia a halhatatlanság fogalmát?

„Az igazságnak útjában van élet; és az ő ösvényének útja hallhatatlanság.”

Péld 12:27

„Azoknak, akik jó cselekedetben való állhatatossággal dicsőséget, tisztességet és halhatatlanságot keresnek, örök élettel.”

Róma 2:27

„Mert szükség, hogy ez a romlandó test romolhatatlanságot öltson magára, és e halandó test halhatatlanságot öltson magára.”

I.Kor 15:54

„Kie egyedül a halhatatlanság, aki hozzáférhetetlen világosságban lakozik, akit az emberek közül senki sem látott, sem nem láthat; akinek tisztesség és örökkévaló hatalom.”

I.Tim 6:16

„Megjelent pedig most a mi Megváltónk, Jézus Krisztusnak megjelenése által, aki eltörölte a halált, világosságra hozta pedig az örök életet és a halhatatlanságot az evangélium által.

II.Tim 1:10

„Az örökkévaló királynak pedig, a halhatatlan, láthatatlan, egyedül bölcs Istennek tisztesség és dicsőség örökkön örökké.”

I.Tim 1:17

A halhatatlanság csak és kizárólag Istenre értendő, emberrel csak a megváltott és megigazult léttel hozza a Biblia összefüggésbe.

Ezek alapján határozottan kijelenthetem: a Biblia nem tanítja a lélek halhatatlanságát, sőt éppen az ellenkezőjét nyilatkoztatja ki. Mormon Könyve a lélek halhatatlanságáról szóló kijelentéseivel összeütközésbe kerül a Biblia kinyilatkoztatásával.

Mormon Knyve az ember bűnesetét is másként mutatja be:

„Az Úristen megengedte az embernek, hogy önállóan cselekedjék; de az ember nem tudna önállóan cselekedni, ha csábítaná az egyik vagy másik erre vagy arra.”

2Ne 2:16

„Ha Ádám nem vétkezett volna, akkor nem bukott volna el és akkor az Éden kertjében maradt volna. És akkor minden teremtmény abban az állapotban maradt volna, amelyben a teremtménye után volt; igen, minden örökre úgy maradt volna. És akkor nem lettek volna gyermekeik, ártatlanok maradtak volna, és nem lett volna örömük, mivel a bánatot nem ismerték volna, és nem tehettek jót, mivel a bűnt sem ismerték volna. Minden tehát annak a bölcsessége szerint történt, aki mindent tud. Igen, Ádám azért bukott el, hogy emberek lehessenek, az emberek pedig azért vannak, hogy boldogok legyenek.”

2Ne 2:22-25

„Mert az embernek meg kell halnia, hogy a nagy Teremtő irgalmas terve megvalósulhasson, azért kell, hogy legyen feltámasztó erő is; de az ember csak akkor támadhat fel, ha elbukik. Az ember pedig azért bukik el, mert vétkezett, kítaszított lett az Úr színe elől.”

2Ne 9:6

Ezek szerint a 2Ne 2:16 mentegeti Sátánt, hiszen jót tett az ember csábítgatásával, a 2Ne 2:22-25 alapján helyesen cselekedtek őszülein az Isten ellen való lázadáskor, sőt a 2Ne 9:6 szerint így hozzásegítették Isten, hogy „irgalmas terve megvalósulhasson.”

A keresztény köztudatban szintén nem tisztázott kérdések ezek. A földi világ megteremtésekor az tökéletes volt, a teremtés-beszámoló többször ismétli: „És látta Isten, hogy jó.” (I.Móz 1:10, 12, 18, 21, 25). Az ember megteremtésével éppen nem csorbult a rend, hanem teljessé vált:

„És látá Isten, hogy minden, amit teremtett vala, íme igen jó.”

I.Móz 1:31a

Az ember korántsem volt csökkent képességű ebben az állapotban, Isten feladattal bízta meg, és felhívta a figyelmet az esetleg rá leselkedő veszélyre:

„És vevé az Úr Isten az embert és helyezé őt az Éden kertjébe, hogy művelje és **őrizzé** azt. És parancsolta az Úr Isten az embernek, mondván: A kert minden fájáról bátran egyél, de a jó és gonosz

tudásának fájáról, arról ne egyél, mert amely napon éjenedel arról, bizony meghalsz.”

1Móz 2:15-17, kiemelés tőlem

Isten azért kívánta, hogy ne ismerjék meg a gonosz tudását, mert tudta, hogy ez megkeserítené az ember életét. A jó tudásából nem zárta el az embert, hiszen az egész teremtet világ jó volt. Mormon Könyve azon állításai sem állják meg a helyüket, hogy ha nem buktak volna el, nem lettek volna emberek, és nem lettek volna gyermekeik. Isten embert teremtet (I.Móz 1:26), és azt parancsolta nekik még büntelen állapotukban, hogy szaporodjanak és sokasodjanak (I.Móz 1:28).

Az első bűneset nem csodálatos esemény, hanem az emberi történelem kisiklása. Jelen állapotunkra nem csodálattal kell tekintenünk, hanem úgy, mint akik nem illenek bele Isten világmindenségének rendjébe. Ami csodálatos, az Isten terve, amellyel megmenti az embert. Azonban ez sem lett volna szükségszerű, ha nem bukunk el.

Mormon Könyve tehát igen jelentősen és élesen eltér a bűn eredete tekintetében a bibliai kinyilatkoztatástól!

A megváltás tervével kapcsolatos egyes eltéréseket a jövőbeli prófécia vizsgálatánál már érintettem, azon túl élesen elhatárolható különbségeket nem fedeztem fel.

A fentieket összefoglalva, Mormon Könyve több jelentős területen eltér Isten Törvényétől.

5.5. Mormon Könyve prófétáinak életvitele

Mormon Könyve prófétái a legteljesebb módon igazolnák életükkel az isteni üzenetet. Semmi olyan jellegű utalás vagy eset nem található Mormon Könyvében, amely rossz gyümölcsre utalna életvitelük területén. Felmerül azonban a gyanú, hogy szándékosan ilyen módon írta le a könyv szerzője a szereplőit.

Mormon Könyve utalásokat tartalmaz Joseph Smithre, így őt is automatikusan e könyv prófétái közé sorolja:

„És József bizonysgot is tett erről, amikor ezt mondta: Látnokot támaszt a Úr, az én Istenem, nagy ivadékokat ivadékaim számára... A neve pedig az lesz, ami az enyém, és az lesz, ami az atyjáé.”

2Ne 3:6, 150

„Én [Moróni] vagyok az, aki az Úr számára ezt az írást elrejtí. Maguk a lemezek pedig, az Úr parancsolata szerint anyagi értékkel nem bírnak. Mert ő azt mondta, hogy haszonlesésből senki sem szerezheti meg azokat; a rajtuk levő írás viszont igen értékes, és azt majd napvilágra hozza, megáldja az Úr. De senki másnak nem lesz hatalmában azt napvilágra hozni, csak annak, akinek Isten megadja. Mert Isten azt akarja, hogy az egyedül csak az ő dicsőségére, vagyis az Úr ősi és sokáig

szétszórtságban élt szövetséges népe javára szolgáljon.”

Morm 8:14-15

Ezek alapján szükségessé válna Joseph Smith próféta életének tanulmányozása, de nem teszem, ugyanis a róla szóló források ellentmondásosak. A mormon történészek általában úgy mutatják be, mint aki Jézus Krisztus után a legnagyobb ezen a földön – míg a nem mormonok sokszor rágalmazásba fognak, amikor életének kérdéses részeit vizsgálják. Ezért úgy ítélem meg, legbölcsebb azt leszögezni, hogy Mormon Könyve prófétáinak életvitele a rendelkezésemre álló adatok alapján nem vizsgálható.

6. Összegzés

Vizsgálatom eredményeit a következőképpen foglalhatjuk össze:

1.) Mormon Könyve megírásának az indítéka sok esetben nem az isteni üzenet közvetítése volt.

2.) Mormon Könyve tartalmaz hamis próféciákat.

3.) Mormon Könyve nem vallja Jézust testben megjelent Krisztusnak.

4.) Mormon Könyve több jelentős kérdésben ellentmondásba keveredik Isten törvényével.

5.) Mormon Könyve prófétáinak életvitele nem vizsgálható.

Ezek alapján teljes bizonyossággal állítható: **Mormon Könyve nem ihletett, szerzője nem Isten.**

Felvetődik a kérdés: ha ennyire egyértelműen bizonyítható Mormon Könyvéről, hogy nem Isten szava, miért vannak akik mégis annak látják? A válasz szintén Mormon Könyvében található:

„Amikor tehát ezeket megkapjátok, arra kérlek benneteket, hogy kérdezzétek meg Krisztus nevében Istent, az örökkévaló Atyát, hogy mindez igaz-e. És ha ti azt akkor komolyan, Krisztusba vetett hittel, igaz szándékkal kérdezitek, a Szentlélek ereje által ki fogja nektek nyilvánítani e felől az igazságot.

Moró 10:4

Láthatjuk, hogy a hívő mormon számára egy spirituális tapasztalat hívő élete alapja – s ezt az állításomat alátámasztja jó néhány mormon hívő bizonyágtétele.¹⁵⁰ A modern keresztény vallások egyik jellemzője, hogy kevésnek ítélvén a Bibliát, a Sola Scriptura-elvtől elfordulva valami „többre” vágyakozva belezuhannak a spiritualizmus csapdájába.

A kialakult helyzetben mi a bibliaoktatók feladata?

1.) *El kell ismernünk a mormonok etikai hozzáállását, sőt követnünk kell azt.*

„A mormonok ma általában tevékeny, józan és vidám életstílust követnek. Sürgetik, hogy minden család közös imádságban, beszélgetésben töltsön hetente legalább egy estét. A szeszes italok, kávé, tea fogyasztása tilos számukra, húst mértékletesen fogyasztanak. - Alapításuktól fogva szétküldik fiataljaikat missziós munkára. Ezek a rendesen öltözött, szimpatikus fiatal emberek régebben két évet, ma általában másfél évet töltenek apostoli küldetésben: beszélnek az evangéliumról, Krisztus szentjeiről, a világ végéről...”¹⁵¹

2.) El kell tudnunk határolni az általuk hirdetett új evangéliumot

150 (142) Hersam, David: Meg kellett próbálnom, Liahona 3 (1), 1995. 41. o. - Hinckley, Gordon B.: Joseph Smith valóban próféta, Liahona 3 (2), 1995 8-11. o. - Johnston, Caroly: Minden a helyére került, Liahona 2 (2), 1994, 34. o. - Odekirk, Sally J.: Ő él, Liahona 1 (3), 1993, 32. o.

151 (143) Benkő Antal: Igaz-e, hogy ... a Mormon könyv Isten szava?, 30. o.

„Azok, akiknek nincs komolyabb képzésük a hitben, megakadnak ezeknél a külsőségeknél. Nem veszik észre, hogy itt nem egy »második«, hanem egy »új evangéliumról« van szó, amely eltér Krisztus igazi tanításától.”¹⁵²

3.) Hozzá kell segítenünk Krisztus egyházát, hogy felismerhesse: itt egy új evangélium hirdetéséről van szó, s hogyan ismerhetik fel azt.

„Úgy kell végeznünk evangelizációs, tanítási és igehirdetési, lelkigondozói szolgálatunkat, hogy a gyülekezetünkben nem »érezze« magát igazán reformátusnak az, akinek személyes hitvallásából, lelki életéből hiányzanak a bibliai kereszténységnek ezek az integráns elemei.”¹⁵³

4.) *Nem szabad elfordulnunk a mormonoktól, hanem segíteni kell őket Krisztus-keresésükben.*

„Minden vallásos tévelygés, pótvallások, pogány kölcsönzések, sőt még az új testté lett istenekben és modern krisztusokban való hit is öntudatlan vágyakozás Krisztus után. A legelképesztőbb vallási elvakultság mögött is végső fokon ott rejtőzik az igazi világosság után való szomjúság és az isteni ismeret után való éhség is.”¹⁵⁴

5.) *A legnagyobb tapintattal, a lelkiismereti szabadság teljes tiszteletben tartásával, agitációtól mentesen kell folytatnunk az értük végzett szolgálatot. A Szentlélek személyes vezetése alatt meg kell tanulnunk megkülönböztetni a félrevezetetteket, a lelki sérülteket, s azokat, akik „inkább a sötétséget” kívánják követni.*

„Valójában a szektásságnak is e három alapvető típusa van: 1. A szektások egy része lelki világosság nélkül egy jobb, igazabb »magasabbrendű« élet utáni vágytól hajtva, botorkálva keveredik valamilyen szektába. - 2. vannak, akik már valamilyen fokú »lelki ébredés« nyomán mennek – általában szubjektív okból – a szektába. (... felébredteknek nevezzük azokat, »akik közel állnak a megtérőkhöz, Isten hívása az Ige által megérintette őket, tudatába is jutottak állapotuknak, de a hívásra mégsem válaszolnak. A vágyakozás Isten, az Ige és az egyházi közösség után megvan bennük, de nincsen erejük arra, hogy döntsenek. Különösen a világias életből vagy más felekezetből lelki indíttatásra áttérni akarók között vannak ilyenek.« - 3. A szektások harmadik csoportja a fanatikus szektaalapítók, elvakult (2Kor 4,4) szektavezérek és bigott szektások. Csia Lajos ezekkel kapcsolatban felhívja a figyelmet: »Meg kell különböztetnünk ... a szektacsínálót a szektásodás áldozataitól, mint a farkast az eltévedt juhtól.« 2Tim 3,13”¹⁵⁵

Meggyőződésem, hogy a fent nevezett célok reálisan megvalósíthatók, ha a végzett, hivatástudattal rendelkező bibliaoktatókat egy országos hálózat/szervezet keretében a Főiskola tovább támogatná – immár elsősorban nem az elméleti ismeretek, képzések területén, hanem

152 (144) Benkő Antal: Igaz-e, hogy ... a Mormon könyv Isten szava?, 30. o.

153 (145) Fekete Péter: Az egyház és a szekta, 56. o.

154 (146) Blanke, Fritz: Was sind Sekten, Zwingli Verlag, Zürich, 1959; 125. o. Idézi Fekete Péter: Az egyház és a szekta, 39. o.

155 (147) Fekete Péter: Az egyház és a szekta, 60. o.

gyakorlati háttérrel (az oktatáshoz szükséges segédanyagot, tankönyvet stb.) és folyamatos motiválást biztosítva számukra.

Budapest, 1997. február 25.

Brátán János

Irodalomjegyzék

Szent Biblia, Magyar Bibliatársulat, Budapest, 1994 (ford.: Károli Gáspár)

Mormon Könyve, Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, Frankfurt/Main, é.n.

Tanok és Szövetségek – Igazgyöngy, Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, h.n., 1995

1995-1996 Church Almanach – The Church of Jesus Christ of Latter-day Saint, Deseret News, Salt Lake City, Utah, 1994

Az advent mozgalom és az advent üzenet, II. rész, Az örökkévaló evangélium, A Megváltó testtétele és győzelmes földi élete (I. rész), Az Idők Jelei 92/1-2 melléklete

Az isteni kegyelem kinyilatkoztatása Jézus Krisztus által (szerk. Egervári Oszkár, Stramszki István, Sonnleitner Károly, Wolfgang Köbel, Kökényes Zsuzsa, Reisinger János), Bibliatanulmányok, 1995. IV. negyedév

A Jelenések nagyszerű csúcspontja közel!, Watch Tower Bible and Tract Society, New York, USA, 1989

A mormon egyház – Minden dolog helyreállítása? Ébredjetek! 1995 november 8. (Magyar nyelvű kiadás), Watch Tower Bible and Tract Society, Brooklyn, New York, USA, 1995

Az örökkévaló evangélium üzenete Jézus második eljövetele előtt (szerk. Vankó Zsuzsa), Bibliatanulmányok, 1994. IV. negyedév

A papság kötelességei és áldásai, A. rész, Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, Salt Lake City, Utah, USA. 1991

A papság kötelességei és áldásai, B. rész, Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, h.n., 1979

Az alapvető bibliai tanítások kátéja, Bibliaiskolák Közössége, Budapest, 1995 (Összeáll.: Vankó Zsuzsa)

Az evangélium tanításai, Az Újkori Szentek Jézus Krisztus Egyháza, Salt Lake City, Utah, 1980

Az Utolsó Napok Szentjeinek Asszonya, B. rész, Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, h.n., 1992

Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza – Budapest, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, é.n.

Á. B.: Mormonizmus, Új Exodus 8. sz., 1992/2, 63-65. o.

Balogh Margit – Gergely Jenő: Egyházak az újkori Magyarországon. 1790-1992, História, Budapest, 1993

Baranyi József: Konkordancia a Károli Bibliához, Veritas Kiadó, Budapest, 1995

Bellinger, Gerhard J.: Nagy valláskalauz, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1993

Benestad, Öivind: Tényleg ezt hiszik?, szórólap kiadó és évszám nélkül

Benkő Antal: Igaz-e, hogy... a Mormon könyv Isten szava?, Agapé, Szeged – Vatikáni Rádió, Róma, 1994 (Hitvédelmi füzetek sorozat – Világnézeti sorozat a Vatikáni Rádióban)

Beszélgetések új egyháztagok részére (Füzetsorozat)

- Utasítások a cövek misszionáriusok részére
- Jézus Krisztus és a megváltás terve
- Felmagasztosulás Krisztus és Egyháza által
- Az Egyház missziója: A szentek tökéletesítése
- Az Egyház missziója: Az evangélium hirdetése
- Az Egyház missziója: A holtak megváltása
- Az Egyház missziója: A szűk és keskeny ösvény

Az Utolsó Napok szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, Salt Lake City, Utah, USA, 1987

Biblia (Magyar nyelvre fordította a Magyar Bibliatanács Ószövetségi és Újszövetségi Bibliafordító Szakbizottsága), Magyar Bibliatanács, Budapest, 1992

Biblia, Szent István Társulat, Budapest, 1982

Book of Mormon – Doctrine and Covenants – Pearl of Great Price, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, Salt Lake City, Utah, USA, 1981

Book of Mormon – Student Manual, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, Salt Lake City, Utah, USA, 1989

Caluyo, Alpha R.: Nem tudtam elhinni, hogy ő próféta volt, Liahona 2(4), 1994, 30-31. o.

Decker, J. Edward: Szeretettel – Moróninak, Evangéliumi Kiadó, Budapest, é.n.

Egy fiatalember válaszok után kutat, Ébredjetek! 1995. november 8. (Magyar nyelvű kiadás), Watch Tower Bible and Tract Society, Brooklyn, New York, USA, 1995

Fekete Péter: Az egyház és a szekta – Teológiai doktori értekezés (1967), A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1993

Fenichel László: Szervetlen kémiai táblázatok, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1967

Gardner, Marvin K.: Joseph Smith a helyreállítás prófétája, Liahona 2(2), 1994, 36-42. o.

Gardner, Marvin K.: Szeminárium a Dunán, Liahona 3(1), 1995, 34-39. o.

Glasenapp, Helmuth von: Az öt világvallás, Gondolat-Tálatum, h.n., 1993

Gorden, Kurt Van: Mormonism, Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, 1995
(Zondervan – Guide to Cults & Religious Movements sorozat)

Hersam, David: Meg kellett próbálnom, Liahona 3(1), 1995, 41. o.

Hinckley, Gordon B.: Joseph Smith valóban próféta, Liahona 3(2), 1995, 8-11. o.

Hinckley, Gordon B.: Truth Restored, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, h.n., 1979

Hitünk és életünk (szerk. Római Katolikus Püspöki Kar Hittankönyv Bizottsága), Szent István Társulat, 1991

Hunyadi László: A világ vallásföldrajza, Végeken kiadó, Budapest, 1995

Jézus földi élete és tanításai új megvilágításban, Liahona 3(2), 1995, 32-34. o.

Johnston, Caroly: Minden a helyére került, Liahona 2(2), 1994, 34. o.

Joseph Smith Próféta bizonyágtétele, Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, Salt Lake City, Utah, USA, 1984

Kayser, Hans: Thébában száz kapuja volt, Gondolat, Budapest, 1969

Kroll, Gerhard: Jézus nyomában, Szent István Társulat, Budapest, é.n.

Legiehn, Hans: Ez a győzelem a mi hitünk, Primo Kiadó, Budapest, é.n.

MacKintosh, C. H.: Hogyan találunk rá Isten útjára, Primo Evangéliumi Kiadó, Budapest, é.n.

McClellan, Jeffrey S.: Karácsonyi ajándék Magyarországnak, Liahona 2(4), 1994, 17-21. o.

McDowell, Joseph: Jövendőmondás, Új Exodus 4. szám, 1991/1, 52-55. o.

Mit mond a Biblia (szerk. Vankó Zsuzsa), Bibliaiskolák Közössége, Budapest, 1993

Mitológiai ABC, Gondolat, h.n., 1985

Odekirk, Sally J.: Ő él, Liahona 1(3), 1993, 32. o.

Old Testament Student Manual, Genesis – 2Samuel, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, Salt Lake City, Utah, USA, 1981

Old Testament Student Manual, 1Kings – Malachi, he Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, Salt Lake City, Utah, USA, 1982

Prince, Derek: A kereszténység hat alaptanítása, I. kötet, Polygon Kiadó, h.n., 1988

Prince, Derek: Európából támad-e az antikrisztus?, Új Exodus 6. szám, 1991/3, 2-9. o.

Protestánsok – Kis egyházak – Szekták, Ökumenikus Tanulmányi Központ, Budapest, 1991,
(Ökumenikus tanulmányi füzetek)

Pusztá létnél többet, Az Új Testamentum Csia Lajos fordítása szerint, Univerzális Bibliaiskola, 1978, h.n.

Reagan, David: A jövő kapujában, Lamb & Lions Ministries, Budapest, 1995

Richards, Legrand: A Marvelous Work and Wonder, Deseret Book Company, Salt Lake City, Utah, USA, 1990 (Missionary Reference Library sorozat)

Ridenour, Fritz: Mi a különbség?, Hit Gyülekezete, Budapest, 1994

„Senki titeket meg ne tévesszen...” - Szektajelenség Magyarországon napjainkban,

Ökumenikus Tanulmányi Központ, Budapest, 1992 (Ökumenikus tanulmányi füzetek)

Soltész Ferenc – Szinyei Endre: Ógörög-magyar szótár, Könyvértékesítő Vállalat, Budapest, 1984 (reprint)

Sproul, R. C.: A tévedhetetlenség magyarázata, Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, é.n.

Szentírás (fordította Káldi György), Szent István Társulat, Eger, 1892

Szimonidesz Lajos: A világ vallásai, Könyvértékesítő Vállalat, Budapest, 1988 (Eredeti: Dante, Budapest, 1928)

Talmage, James E.: Articles of Faith, Deseret Book Company, Salt Lake City, Utah, USA, 1990 (Missionary Reference Library sorozat)

Tanulmányi útmutató (szórólap sorozat),

- Mennyei Atyánk terve
- Jézus Krisztus evangéliuma
- Az evangélium visszaállítása
- Az örök fejlődés
- Életünkben kövessük Krisztus példáját
- Szerepünk Isten birodalmában

Tarnay Brunó: Katolicizmus és kultuszok, Bencés Kiadó, Pannonhalma, 1992

The Holy Bible, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, Salt Lake City, Utah, USA, 1990

The Life and Teachings of Jesus & his Apostles, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, Salt Lake City, Utah, USA, 1979

Urbán Erika: Énekek Éneke, Jó Hír, 1992, 190-200 o.

Újszövetségi Szentírás, (fordította Békés Gellér és Dalos Patrik), Szent Gellért Hittudományi Főiskola, Pannonhalma – Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest, 1992

Vankó Zsuzsa: A boldogság törvénye – Bibliai etika, Bibliaiskolák Közössége, é.n. (Bibliai utak sorozat)

Vankó Zsuzsa: „Jeruzsálem, Jeruzsálem...” (A zsidó nép szerepe a végidőben), Jó Hír, 1992, 3-12. o.

Vankó Zsuzsa: Jézus Krisztus apokalipszise, I. kötet, Bibliaiskolák Közössége, Budapest, é.n.

Vankó Zsuzsa: Jézus Krisztus a „testté lett” Isten, Jó Hír, 1994, 70-87. o.

Vankó Zsuzsa – Reisinger János: Bevezetés a Biblia tanulmányozásához, Bibliaiskolák Közössége, Budapest, é. n. (Bibliai utak sorozat)

Varga Sándor – Reisinger János: A világ ideje, Jó Hír, 21/1995, 2-7. o.

Zala Tamás: Az aranytáblák népe: a mormonok, Gondolat, Budapest, 1985

Mellékletek

I. A szakdolgozatban használt rövidítések a Szentírásokhoz

Ószövetség

1Móz	Mózes első könyve
2Móz	Mózes második könyve
3Móz	Mózes harmadik könyve
4Móz	Mózes negyedik könyve
5Móz	Mózes ötödik könyve
Józ	Józsué könyve
Bír	Bírák könyve
Ruth	Ruth könyve
1Sám	Sámuel első könyve
2Sám	Sámuel második könyve
1Kir	Királyok első könyve
2Kir	Királyok második könyve
1Krón	Krónikák első könyve
2Krón	Krónikák második könyve
Ezsdr	Ezsdrás első könyve
Neh	Nehémiás könyve
Eszt	Eszter könyve
Jób	Jób könyve
Zsolt	Zsoltárok könyve
Péld	Példabeszédek könyve
Préd	Prédikátorok könyve
Én	Énekek éneke
Ézs	Ézsaiás próféta könyve
Jer	Jeremiás próféta könyve
Jsir	Jeremiás siralmi
Ez	Ezékiel próféta könyve
Dán	Dániel próféta könyve
Hós	Hóseás próféta könyve
Jóel	Jóel próféta könyve
Ám	Ámós próféta könyve
Abd	Abdiás próféta könyve
Jón	Jónás próféta könyve
Mik	Mikeás próféta könyve
Náh	Náhum próféta könyve
Hab	Habakuk próféta könyve
Sof	Sofóniás próféta könyve
Agg	Aggeus próféta könyve
Zak	Zakariás próféta könyve
Mal	Malakiás próféta könyve

Újszövetség

Mt	Máté evangéliuma
Mk	Márk evangéliuma
Lk	Lukács evangéliuma
Jn	János evangéliuma
ApCsel	Apostolok cselekedetei
Rm	Rómabeliekhez írt levél
1Kor	Korinthusbeliekhez írt első levél
2Kor	Korinthusbeliekhez írt második levél

Gal	Galáciaiakhoz írt levél
Ef	Efézusbeliekhez írt levél
Fil	Filippibeliekhez írt levél
Kol	Kolossébeliekhez írt levél
1Thes	Thessalonikabeliekhez írt első levél
2Thes	Thessalonikabeliekhez írt második levél
1Tim	Timótheushoz írt első levél
2Tim	Timótheushoz írt második levél
Tit	Titushoz írt levél
Filem	Filemonhoz írt levél
Zsid	Zsidókhoz írt levél
Jak	Jakab levele
1Pt	Péter első levele
2Pt	Péter második levele
1Jn	János első levele
2Jn	János második levele
3Jn	János harmadik levele
Júd	Júdás levele
Jel	Jelenések könyve

Mormon Könyve

1Ne	Nefi első könyve
2Ne	Nefi második könyve
Jákób	Jákób könyve
Enosz	Enosz könyve
Jár	Járom könyve
Omni	Omni könyve
Morm.sz.	Mormon szavai
Mózi	Móziás könyve
Alma	Alma könyve
Hél	Hélamán könyve
3Ne	Harmadik Nefi
4Ne	Negyedik Nefi
Morm	Mormon könyve
Éter	Éter könyve
Moró	Moróni könyve

Tanok és Szövetségek

T&SZ	Tanok és Szövetségek
HNy-1	Hivatalos Nyilatkozat – 1.
HNy-2	Hivatalos Nyilatkozat – 2.

Igazgyöngy

Móz	Mózes könyve
Ábr	Ábrahám könyve
JS- Mt	Joseph Smith – Máté
JST	Joseph Smith története
Hit	Hittételek

II. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza elnökei

1.) Joseph Smith

1805. december 23-án született, Sharonban, Vermontban, az Egyesült Államokban. 1829. májusában kapta meg a melkisédeki papságot Pétertől, Jakabtól és Jánostól, 1830. április 6-án az egyház tagjai első elderré választották, 24 éves korában. 1831. július 3-án Lyman Wight főpappá avatta; egy Ohioi konferencián az Egyesült Államokban, 1832. január 25-én a főpapság elnökének választották meg; 1844. június 27-én a Carthage, Illinois-i börtönben 38 éves korában mártírhalált halt az Egyesült államokban.

2.) Brigham Young

1801. június 1-én született Whittinghamban, Vermontban, az Egyesült Államokban. 1835. február 14-én avatta apostollá a Mormon Könyvének három tanúja; 1840. április 14-én szavatták meg a Tizenkettő Tanácsának elnökévé; 1847. december 27-én, 46 éves korában szavatták meg az Egyház elnökévé; 1877. augusztus 27-én halt meg Salt Lake Cityben.

3.) John Taylor

1808. november 1-én született Milnthorpban, Angliában. 1839. december 19-én avatta apostollá Brigham Yount és Herber C. Kimball; 1877. október 6-án szavatták meg a Tizenkettő Tanácsának elnökévé; 1880. október 10-én, 71 éves korában szavatták meg az Egyház elnökének; 1887. július 25-én halt meg Kaysvilleben, Utah-ban, 78 éves korában.

4.) Wilford Woodruff

1807. március 1-én született Avonban, Coonticutban, az Egyesült Államokban. 1839. április 26-án avatta apostollá Brigham Young, 1880. október 10-én választották meg a Tizenkettő Tanácsának elnökévé; 1889. április 7-én választották meg az Egyház elnökének, 82 éves korában; 1898. április 7-én halt meg San Franciscóban, 91 éves korában.

5.) Lorenzo Snow

1814. április 3-án született Mantauban, Ohioan, az Egyesült Államokban. 1849. február 12-én avatta apostollá Herber C. Kimball; 1873. április 8-án választották meg Brigham Young elnök tanácsosának; 1874. május 9-én Brigham Young segédtanácsosának; 1899. április 7-én választották meg a Tizenkettő Tanácsának elnökévé; 1898. szeptember 13-án választották meg az Egyház elnökévé, 84 éves korában. 1901. október 10-én halt meg Salt Lake Cityben, 87 éves korában.

6.) Joseph Fielding Smith

1838. november 13-án született Far Westben, Missouriban, az Egyesült Államokban. 1866. július 1-én avatta apostollá és az Egyházelnökség tanácsadójává Brigham Young. 1867. október 8-án választották meg a Tizenkét apostol tanácsának tagjává. 1877. augusztus 29-én felmentették, mint az Egyházelnökség tanácsadóját Young elnök halálakor; 1880. október 10-én választották meg John Taylor elnök második tanácsadójának; 1877. július 25-én, az elnök halálakor felmentették; 1889. április 7-én megszavazták Wilford Woodruff elnök második tanácsadójának; 1898. szeptember 13-án megszavazták Lorenzo Snow második tanácsadójának; 1901. október 6-án megválasztották Lorenzo Snow elnök első tanácsadójának, 1901. október 6-án választották meg Lorenzo Snow elnök első tanácsadójának, Snow halála miatt felmentették tisztségeiből. 1901. október 17-én választották meg az Egyház elnökének, 62 éves korában; 1918. november 19-én halt meg Salt Lake Cityben, 80 éves korában.

7.) Herber Jeddy Grant

1856. november 22-én született Salt Lake Cityben. 1882. október 16-án avatta apostollá George Q. Cannon; 1916. november 23-án választották meg a Tizenkettő Tanácsának elnökévé; 1918. november 23-án választották meg az Egyház elnökévé, 62 éves korában. 1945. május 14-én halt meg Salt Lake Cityben, 88 éves korában.

8.) George Albert Smith

1870. április 4-én született Salt Lake Cityben. 1903. október 8-án avatta apostollá Joseph F. Smith; 1943. július 1-én választották meg a Tizenkettő Tanácsának elnökévé; 1945. május 21-én választották meg az Egyház elnökévé, 75 éves korában; 1951. április 4-én halt meg Salt Lake Cityben, 81 éves korában.

9.) David Oman McKay

1873. szeptember 8-án született Huntsvilleben, Utahban. 1906. április 6-án avatta apostollá Joseph F. Smith; 1934. október 6-án választották meg Herbert J. Grant második tanácsosának; 1945. május 21-én választották meg George Albert Smith második tanácsosának; 1950. szeptember 30-án választották meg a Tizenkettő Tanácsának az elnökévé; 1951. április 9-én választották meg az Egyház elnökének 77 éves korában; 1970. január 18-án halt meg Salt Lake Cityben, 96 éves korában.

10.) Joseph Fielding Smith

1846. július 19-én született Salt Lake Cityben. 1910. április 7-én avatta apostollá Joseph F. Smith; 1950. szeptember 30-án választották meg a Tizenkettő Tanácsának ügyvivő elnökévé; 1951. április 9-én választották meg a Tizenkettő Tanácsának elnökévé; 1965. október 29-én választották meg az Egyházelnökség első tanácsosává; 1970. január 3-án választották meg az Egyház elnökének, 93 éves korában; 1972. július 2-án halt meg Salt Lake Cityben, 95 éves korában.

11.) Harod B. Lee

1899. március 28-án Cliftonban, Idahoban, az Egyesült Államokban. 1941. április 10-én avatta apostollá Herber J. Grant; 1970. január 23-án választották a Tizenkettők Tanácsának elnökévé; 1970. január 23-án Joseph Fielding Smith első tanácsosának választották meg. 1972. július 7-én választották meg az Egyház elnökének; 73 éves korában; 1973. december 26-án halt meg Salt Lake Cityben, 74 éves korában.

12.) Spencer Wooley Kimball

1985. március 28-án született Salt Lake Cityben. 1943. október 7-én avatta apostollá Herber J. Grant; 1970. január 23-án választották meg a Tizenkettő Tanácsának ügyvivő elnökének; 1973. december 30-án választották meg az Egyház elnökévé 78 éves korában; 1985. november 5-én halt meg Salt Lake Cityben, 90 éves korában.

13.) Ezra Taft Benson

1899. augusztus 4-én született Whitney-ben, Idahoban, az Egyesült Államokban. 1973. október 7-én avatta apostollá Herber J. Grant; 1973. december 30-án választották meg a Tizenkettő Tanácsának elnökévé; 1985. november 11-én választották meg az Egyház elnökének 86 éves korában; 1994. május 30-án hunyt el, 95 éves korában.

14.) Howard William Hunter

1907. november 14-én született Boiseban, Idahoban, az Egyesült Államokban. 1959. október 15-én apostollá avatta David O. McKay, 1988. júniusában választották meg a Tizenkettő Tanácsának elnökévé; 1994. július 5-én megválasztották az Egyház elnökévé, 87 éves korában; 1995. március 3-án hunyt el Salt Lake Cityben, 88 éves korában.

Az Egyház jelenlegi elnök Gordon B. Hinckley.

III. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza szervezete és missziója

A mormon egyház páratlan szervezeti felépítéssel büszkélkedhet az egyházak között. Az egyház munkáját a Legfelsőbb Elnökség irányítja. Tagjai az egyház elnöke és prófétája, valamint annak két tanácsosa. Ők az egyház valamennyi papsági tisztségében tevékenykedhetnek. Közvetlenül alattuk munkálkodik a Tizenkét Apostol Tanácsa. Elsődleges feladatuk a Jézus Krisztusról való bizonyágtevés. Ők is ugyanazzal a papsági felhatalmazással bírnak, mint az első Elnökség, sőt annak átmeneti hiánya esetén (például elnökváltás idején) átveszik az egyház irányítását minden tekintetben.

E csúcsszervek irányítása mellett tevékenykednek a Hetvenek kvórumai. A Hetvenek feladata az evangélium terjesztése, melyet az egyházi missziómunka irányításával végeznek. Ezzel párhuzamos szerv az ároni papság elnöksége, az Elnöklő Püspökség, amely szintén a Legfelsőbb Elnökség és a Tizenkettő Tanácsa irányításával végzi munkáját. Elsősorban az egyház diakóniai szolgálatát irányítják (világi, anyagi dolgok). A fenti vezetők mellett tizenkét regionális képviselő segíti az egyház helyi problémáinak megoldását.

A felső vezetésen kívül az egyháznak nincsen teljes idejű fizetett papsága, a többi területen tevékenykedők maguk finanszírozzák szolgálatukat. Az egyház papsága két rendre osztható, a magasabb felhatalmazást jelentő melkisédeki, és az alacsonyabb ároni papságra. Az első feladata – nagy általánosságban – a lelki élet szükségleteit biztosítani, míg az utóbbi általában diakóniai szolgálatot tölt be. A papsági munkában résztvevők az ún. papsági kvóriumokat alkotnak. Az ároni papság tagjaiból kerülnek ki a diakónusok és a tanítók. A melkisédeki papság tagjai elderek (sisterek), és jó előmenetel esetén főpapokká lesznek. A helyi közösségek munkáját pedig püspökei irányítják.

Az egyház tagjait gyülekezetekbe szervezték. E gyülekezetek egyházközségeket alkotnak, az egyházközségek pedig ún. sztékeket. Ezzel párhuzamosan szerveződnek a missziók. A világot 22 területre osztották be, melyek átlagosan 400.000-500.000 hívőt számlálnak. Nem teljesen sikerült elérniük azt a határozott céljukat, hogy mind a 22 területen legyen legalább egy templomuk. (1993-ban már 46 templomuk volt használatban.) A mormonok összlétszáma mára meghaladta a 9.000.000-t. Hatalmas erejű missziójuknak köszönhetően a legutóbbi tizenöt év alatt megduplázták taglétszámukat, amely egy 150 éves egyháznál nem mindennapos teljesítmény. Ennek következtében – mérete ellenére – a világ minden táján ismert vallássá lettek, ugyanis ma már minden második hívő nem Utah államban található.

IV. Jézus földi élete és tanításai új megvilágításban

(Liahona, 3. évf. 2. sz., 1995. június, 32-48. o.)

A próféta Joseph Smithnek adott kinyilatkoztatásoknak köszönhetően az egyháztagok sok új információval rendelkeznek Jézus Krisztussal kapcsolatban.

Például, tudjuk, Jézus kiválasztására a halandóság előtti létezésben került sor; az Atya útmutatását követve alkotta meg a világokat, halandó élete előtt megjelent az Ó- és az Újvilágban élő prófétáknak, és útmutatásokat adott nekik; feltámadása után sokaknak megjelent az Újvilágban; 1820-ban az Atyával együtt megjelent Joseph Smith előtt és prófétának hívta el őt; és ha majd elérkezik az idő, újra megjelenik a nyilvánosság előtt.

Ezekon kívül sok különleges új tudással rendelkezünk a Megváltó halandó szolgálatával kapcsolatban is. A következőkben bemutatunk néhányat a új ismeretek közül, amelyekkel az Utolsó Napi Szentek rendelkeznek, a próféta Joseph Smithnek adott kinyilatkoztatásoknak, és további szentírásoknak köszönhetően. Ezen információk java a King James-féle Biblia részeinek a próféta által történő fordításából származnak; ezt a fordítást, amelyet napjainkban Joseph Smith Fordításként ismernek, úgy jellemezte, mint „elhívásom egyik ágát” (*History of the Church* 1:238), egy eszmét, melyet a nyolcadik hittétel külön hangsúlyoz: „*Hisszük, hogy a Biblia Isten szava, amennyiben a fordítása helyes*” (A kiemelések nem szerepelnek a forrásanyagban). A cikk rövidítése érdekében a *Joseph Smith Fordítása* kifejezést a JSF kezdőbetűkkel jelöljük.

A Joseph Smith alábbiakban közölt javítására és kiegészítésére vonatkozó szövegek szükségképpen rövid kivonatok. A pontok olvasásakor tanulmányozzák saját Bibliájukban az oda vonatkozó verseket, hogy a megbeszélése a megfelelő szentírási szövegösszefüggésbe kerüljenek.

1.) Az Újvilágban jelek mutatták Jézus születését. Az Óvilágban a Bölcsék látták „az ő csillagát” (Máté 2:2). Az Újvilágban más, mégis ezzel egybehangzó történetre bukkanhatunk a Mormon Könyvében lejegyezve, Joseph Smith fordításában. Öt évvel a nagyszerű Üdvözítő születése előtt, Sámuel, a lámánita próféta megjövendölte, hogy „eljövetele előtti éjszakán világol lesz az ég... születése előtti éjszakán nem lesz sötétség... Így tehát az a nappal és az az éjszaka, a rá következő nappal olyan lesz, mint egy hosszú, éjszaka nélküli nap... És akkor új csillag születik, amelyet még sohasem láttatok.” (Hélámán 14:3-5) „És történt, hogy szavai... beteljesedtek.” (3Nefi 1:15)

2.) A bölcsék kis idővel Jézus születése után jöttek. Telt-múlt az idő. Majd még mindig Heródes király idejében, a Bölcsék keletről jöttek Jeruzsálembe. A JSF tisztázza, hogy ők azt kérdezték, hol találják a *gyermeket*, amelyik megszületett – és nem a csecsemőt, ahogy azt a legtöbb fordításban olvashatjuk. A Bölcsék a gyermeket a zsidók *Messiasának* is nevezték (lásd JSF, Máté 3:12-; hasonlítsuk össze Máté 2:2-vel), nem pedig a zsidók *királyának*.

Szavaikat hallván Heródes egybegyűjtötte az összes főpapot és írástudót, és tudakolta tőlük, hogy a próféták írása szerint, hol fog Krisztus megszületni. A JSF azt is hozzáteszi, Heródes nagyon félt, és nem hitt a prófétáknak (lásd JSF, Máté 3:4; hasonlítsd össze Máté 2:4-gyel).

A papok és az írástudók azt mondták Heródesnek, hogy a próféták írásai szerint Krisztus Betlehemben, Júdeában fog megszületni. Néhány fordításban Betlehemre úgy utalnak, mint Júdea hercegére, de a JSF világosan kimondja, *Krisztus* az, aki a herceg lesz (lásd JSF, Máté 3:6; hasonlítsd össze Máté 2:6-tal).

3.) Új értelmezések Jézus fiatalságával kapcsolatban

Amikor Jézus tizenkét éves volt, Mária a templomban találta őt a jogi doktorokkal. A legtöbb bibliafordításban úgy írnak Jézusról, mint aki „hallgatja” és „kérdőgeti” a doktorokat. De a JSF szerint, a *doktorok* voltak azok, akik figyeltek, miközben *Jézust* kérdezték (lásd JSF, Lukács 2:46).

„Még Jézus Krisztusnak, az Isten Fiának is” mondja a próféta Joseph Smith, „sokszor meg kellett fékeznie érzelmeit a saját és követői biztonsága érdekében, és el kellett rejtenie szívének erényes céljait az Ő Atyjának királyságát illető számod dologban. Még gyermekként rendelkezett mindazzal a szükséges értelemmel, amely képessé tette őt akár a zsidók országának vezetésére, kormányzására, vitába szállt a jog és a hittudomány legbölcsebb és legalaposabb doktoraival, elméleteik és gyakorlatuk ostobaságnak tűnt az általa birtokolt bölcsességhez képest; de Ő csak egy fiú volt, és híján volt a fizikai erőnek, amellyel akár csak magát megvédezhette volna; és ki volt téve hidegnek, éhségnek és halálnak.” (*Teaching of the Prophet Joseph Smith*, 392).

A JSF-ből megtudjuk, hogy Jézus fivéreivel együtt nőtt fel, erős lett, és sok évig kellett az Úrra várnia, míg szolgálatának ideje el nem érkezett; hogy apja (József) mellett szolgált, és nem úgy beszélt, mint más emberek; és hogy őt nem taníthatták, mert nem volt szüksége senkire, hogy tanítsa őt (lásd JSF, Máté 3:24-26).

4.) Az esküvői lakomán Mária kérésére válaszolva, Jézus megkérdezte anyját, miképpen segíthetne. A legtöbb bibliafordításban, a válasz, amelyet Jézus ad anyjának, Máriának, amikor az segítséget kér a Kánai menyegzőn, egy kicsit hűvösnek tűnik: „Mi közön te hozzád, ó asszony? Nem jött még el az én óráim.” (János 2:4). A JSF-ban Jézus szavai sokkal tisztelettudóbbak. Azt mondta, bármit megtesz, amit anyja kér tőle, mert az ő órája még nem jött el (lásd JSF, János 2:4).

5.) Jézus azért ment a pusztába, hogy Istennel beszéljen. Inkább azért, mintsem, hogy megkísértse az ördög, mint ahogy azt a legtöbb bibliafordítás mondja. A JSF szerint Jézus azért ment a pusztába, hogy Istennel legyen (lásd JSF, Máté 4:1). Csak negyven napi böjtölés és ístennel való beszélgetés után maradt magára, hogy megkísértse az ördög (lásd JSF, Máté 4:2), bár a Sátán meg akarta *kísérteni* őt ez alatt a negyven nap alatt is (lásd JSF, Márk 1:10-11).

6. A Lélek vitte Jézust a templom tetejére.

Az Úr kinyilatkoztatta Joseph Smithnek, hogy nem a Sátán, hanem a *Lélek* volt az, aki elvitte Jézust Jeruzsálembe, a templom tetejére (lásd JSF, Máté 4:5). És akkor jött hozzá az ördög (lásd JSF, Máté 4:6; lásd még JSF, Lukács 4:9).

Hasonlóképpen az Úr kinyilatkoztatta, hogy nem Sátán vitte Jézust a magas hegyre, hanem Jézus volt a Lélekben, és a *Lélek* vitte magával őt, és mutatta meg a világ birodalmait neki. És akkor jött az ördög, és azt mondta, hogy Jézusnak adja mindezeket a dolgokat (lásd JSF, Máté 4:8-9; lásd még JSF, Lukács 4:5).

7. Jézus keresztelt. A legtöbb fordítás azt mondja, hogy maga Jézus, személyesen sohasem keresztelt, de a JSF szerint *igenis* keresztelt – csak éppen nem olyan sokszor, mint tanítványai. Jézus megengedte nekik, hogy kereszteljenek, ezzel is példát mutatva arra, miképpen hagyják érvényesülni egymást (lásd JSF, János 4:3-4).

8. Szolgálatának kezdetén, a farizeusok Jézus halálát kívánták. A legtöbb fordítás szerint, az első kísérletre, hogy megöljék Jézust, Názáretben került sor, nem sokkal nagy galileai szolgálata előtt. A JSF azonban kijelenti, hogy a farizeusok már Jézus korábbi júdeai szolgálata idején kereszteltek gonoszokat, akikkel megölettethették volna őt. Közülük sokan prófétának tartották Jánost, de nem hittek Jézusban (lásd JSF, János 4:2).

9. Jézus nem egyszerre nyerte el a teljességet, hanem „kegyelemről kegyelemre”. Keresztelő János Makareusban való bebörtönzése alatt írtatott feljegyzést munkájáról. 1833. május 6-án kelt, az ohioi Kirtlandban, az Úr kinyilatkoztatást tett Joseph Smithnek János feljegyzéseinek egy részéről. Abban a feljegyzésben, János tanúbizonyságát tette Jézus fokozatos lelki fejlődéséről.

„És én, János, láttam, hogy ő nem nyerte el egyszerre a teljességet, hanem kegyelemről kegyelemre; És... kegyelemről kegyelemre haladt, mígnem elnyerte a teljességet... És elnyert minden hatalmat, úgy a mennyben, mint a földön, és az Atya dicsősége volt vele, mert ő benne lakozott... Elnyerte az igazság teljességét, igen, minden igazságát.” (T&SZ 93:12-13, 17, 26)

10. Új szövegrész Jézus hegyi beszédének tanításából.

Galileai szolgálatának kezdetén Jézus azt tanította, ami hegyi beszéd néven vált ismertté. A JSF szerint nem *minden* embernek szólt az, hogy ne aggodalmaskodjanak életük, ételük vagy ruházatuk miatt (mint ahogy azt a legtöbb fordításban olvashatjuk), hanem Jézus a *Tizenketteknek* adott misszionáriusi útmutatásokat, majd a tanács is csak *nekik* szólt. Azt mondta tanítványainak, hogy menjenek a világba, és hirdessék az evangéliumot, de ne törődjenek a világgal, mert a világ gyűlölni, üldözni és zsinagógáikból kikergetni fogja őket. Mindemellett a tanítványoknak házról házra kellett járniuk, tanítva az embereket. Jézus megígérte nekik, hogy ő előttük fog járni, és hogy a Mennyei Atya ellátja őket mindazzal az élelemmel és ruhával, amire szükségük lesz (lásd JSF, Máté 6:25-27).

A JSF segítségünkre van abban is, hogy megértsük, mit mondott Jézus tanítványainak az evangélium titokzatosságairól. A JSF a Máté 7:6-ban található *gyöngyök* és „*ami szent*” kifejezéseket a királyság titokzatosságával azonosítja. Majd Jézus azt mondja a tanítványainak, hogy menjenek a világba, és mindenkit szólítsanak bűnbánatra. Azt is mondta nekik, hogy tartsák meg maguknak a királyság titkait, mert nem helyénvaló a szent dolgot a kutyáknak adni („azoknak, akik nem érdemesek arra”; lásd T&SZ 41:6), a gyöngyöket a disznóknak, mert lábaikkal megtapossák azokat. Jézus azt mondta tanítványainak, hogy a világ képtelen lenne elfogadni azt, amit még ők sem tudnak megérteni. Ezért a tanítványoknak nem szabad

gyöngyeiket a disznóknak adni, mert a világ ellenük fordult volna, és megtámadta volna őket (lásd JSF, Máté 7:9-11).

11. Jézus azt tanította, a keresztelest arra érdemesen és isteni felhatalmazással kell elvégezni.

A próféta Joseph Smith megismert egy történetet az Úr szolgálatáról, amelyről korábban nem készült feljegyzés: Valamikor, galileai szolgálatának első évében Jézust kérdőre vonták a farizeusok, hogy miért nem kereszteli meg őket, hiszen megtartották Mózes törvényét. Jézus azt válaszolta, ők valójában nem tartották meg Mózes törvényét. Ha megtartották volna, akkor elfogadták volna őt, mert ő volt az, aki a törvényt adta. Azt mondta nekik, elutasítja keresztelestüket, mert az nem válik hasznukra – ugyanis amikor elérkezik az új, a régít félre kell tenni (lásd JSF, Máté 9:18-21).

12. Jézus azt is tanította, hogy a Sabbath az Úr dicsőítését szolgáló nap. Galileai szolgálata során Jézus választ adott a farizeusoknak azzal kapcsolatban, hogy ő és tanítványai Sabbath napján miért ettek a mezőn tépett búzakaralásból. Ekkor mondta Jézus a tanítványainak „a szombat lőn az emberért, és nem az ember a szombatért” (Már 2:27). A JSF hozzáteszi, Jézus azt is mondta a farizeusoknak, hogy a Sabbath azért adatott az embernek, hogy pihenjen, és lehetősége legyen arra, hogy Istent dicsőítse, és nem pusztán azért, hogy megvonja magától az ételt. Jézus azt mondta, mivel az Ember Fia teremtette a Sabbathot, ezért az Ember Fia a Sabbath Ura (lásd JSF, Márk 2:26-27).

13. Jézus gyakrabban jelentette ki nyíltan, ki is ő, amint ahogy mi arról tudunk. A négy evangéliumot érintő szövegbeli eltérés, amelyről kinyilatkoztatást tett az Úr a próféta Joseph Smithnek, világosan kimondja, Jézus nyíltabban és gyakrabban jelentette ki, hogy kicsoda ő valójában, mint ahogy azt más fordítások feljegyzéseiben olvashatjuk.

Jézus azt mondta Nikodémusnak, hogy a szent próféták, akik a múltban prédikáltak, bizonyosságot tettek Róla (lásd JSF, János 3:18).

Amikor elhívta Pétert és Andrást, hogy csatlakozzanak hozzá szolgálatában, Jézus azt mondta, róla írtak a próféták (lásd JSF, Máté 4:18).

Kapernaumban egyes emberek azzal vádolták Jézust, hogy Isten Fiának mondta magát (lásd JSF, Márk 3:21).

Miután az 5000 ember megvendéglését követő napon az Úr Kapernaumban, a zsinagógában tanított, Jézus nyíltan beszélt magáról és küldetéséről. A JSF szerint, Jézus azt mondta, hogy senki sem jöhet hozzá, csak az, aki az Atya akarátát cselekszi, az Atyáét, aki küldte őt. Az atya akarata az volt, hogy fogadják be a Fiút, mert az Atya jelentést tett róla; és aki elfogadja a bizonyosságot, és az Atya akarátát teszi, azt Jézus felemeli az igaz feltámadásban (lásd JSF, János 6:44).

A JSF elmondja, hogy a Megváltó pereai szolgálata alatt, egy tömegből néhány ember odament Jézushoz. Ismervén Mózes és a próféták írásait, megkérdezték tőle, ha egy ember azoknak a tanításoknak megfelelően él, akkor örök életet nyer?

Jézus azt válaszolta, hogy ők valójában nem ismerik Mózes vagy a próféták tanításait, mert ha ismernék, akkor hinnének Benne. Az írásoknak az volt a célja, hogy bizonyosságot tegyenek Róla, mert Őt azért küldték, hogy életet nyerjenek az emberek (lásd JSF, Lukács 14:35-36).

Szintén a pereai szolgálat idején történt, hogy a farizeusok kinevették Jézust. Azt mondták, mivel van törvényük, és vannak prófétáik, nem fogadják el Jézust uralkodójuknak, azzal vádolták őt, hogy megpróbál bírójuk lenni.

Jézus azt válaszolta, a törvény és a próféták bizonyosságot tettek róla. Az igazság az, hogy minden próféta, aki valaha is írt, egészen Keresztelő Jánosig, megjövendölték az ő eljövételének napját. Miért van az, kérdezte tőlük, hogy tanítják a törvényt, és közben megtagadják az írást, és elítélik azt, akit az Atya küldött a törvény betöltésére, hogy ők mindannyian üdvözülhessenek? (lásd JSF, Lukács 16:16-17, 20).

Joseph Smith megtudta, hogy Jézus keresztre feszítése napján, amikor Pilátus megkérdezte Jézust, ő-e a zsidók királya, az Úr nem kétértelmű választ adott, mint ahogy azt a legtöbb bibliafordításban olvashatjuk, hanem világosan azt válaszolta, igen, ő a zsidók királya (lásd JSF, Márk 15:4).

14.) Jézus, a hozzá és evangéliumához való teljes elkötelezettség fontosságát tanította. Galileai szolgálata vége felé egyre világosabban kezdte hangsúlyozni, hogy annak, aki meg szeretné változtatni az életét, hűnek kell lennie hozzá és az evangéliumhoz. Jézus azt mondta, a keresztfelvétel, mint ahogy arról Máté 16:24 szól, azt jelenti, hogy valaki megtagadja istentelenségét, megtagad minden világias vágyat, és betartja parancsolatait. Felszólította tanítványait, hogy még életük megmentése érdekében se szegjék meg parancsolatait, mert aki ezen a világon megmenti életét (a parancsolatok megszegésével), az az eljövendő világban elveszti örök életét. De aki Jézusért vesztí életét ezen a világon, az örök életre talál a másvilágon. Ezért kell megtagadnunk a világot, és meg kell mentenünk a lelkünket (lásd JSF, Máté 26:26-29).

A Biblia fordításának munkája közben Joseph Smith megtudta, hogy életünket *készségesen* az Úrnak és az evangéliumnak kell szentelnünk; ha erre nem vagyunk hajlandóak, akkor elveszítjük az örök életet. De aki kész életét adni az Úrért és az evangéliumért, örökre megmentheti életét. Ezért az Úr azt tanácsolta, hogy nem szégyelljük őt (lásd JSF, Márk 8:37-39, 40).

A JSF-ban Jézus azt mondta nekünk, ha tanítványai akarunk lenni, cipelnünk kell saját kereszttünket és követnünk kell őt. A JSF világosan kimondja, a keresztfelvétel annyit jelent, hogy valaki megtagadja istentelenségét, megtagad minden világias vágyat, és betartja az ő parancsolatait (lásd JSF, Máté 16:26). A Megváltó ezért azt tanácsolja, szívünket kötelezzük el azon dolgok mellett, amelyekről tanított, s amelyeket megparancsolt nekünk (lásd JSF, Lukács 14:27-28).

A JSF-ból megtudhatjuk, Jézus pereai szolgálata során továbbra is hangsúlyozta, teljesen el kell köteleznünk magunkat az evangéliumhoz, hogy új ember váljék belőlünk. Máté könyvében találkozhatunk egy gazdag fiatal férfival, aki nem volt hajlandó eladni és odaadni a szegényeknek mindenét. Az ilyenekről mondta Jézus, „Könnyebb a tű fokán átmenni, hogynem a gazdagnak az Isten országába bejutni. A tanítványok pedig ezeket hallván, felettébb álmélkodnak vala, mondván: Kicsoda üdvözülhet tehát?” (Máté 19:24-25).

A JSF még hozzáteszi, hogy Jézus meglátta az ő gondolataikat, és azt mondta, ha az emberek mindenükről lemondanak érte, akkor Isten megtehet mindent, amiről ő beszél (lásd JSF, Máté 19:26).

15. Jézus azt tanította, hogy a kisgyermeknek nincs szükségük bűnbánatra. A JSF kimutatta, hogy Jézus egyértelműen azt tanította tanítványainak, hogy a kisgyermeknek nincs szükségük bűnbánatra.

Galileai szolgálatának vége felé, Jézus magához szólított egy kicsiny gyermeket, és azt mondta, az Ember Fia megmenteni jött az elveszetteket, és bűnbánatra hívni a bűnösöket. Azt mondta, a kisgyermeknek nincs szükségük bűnbánatra, és ő megmenti őket (lásd JSF, Máté 18:11).

A próféta Joseph Smith megtudta, hogy később, az Úr pereai szolgálata során, a tanítványok már tudták ezt a tant, amikor helytelenül megdorgálták azokat, akik kisgyermeket hoztak Jézushoz, hogy kezével megáldja őket. Akkor a tanítványok azt mondták, erre nincs szükség, mivel Jézus már korábban kijelentette nekik, hogy megmenti a kicsinyeket (lásd JSF, Máté 19:13).

16. Jézus azt mondta, ne hagyjuk, hogy barátaink eltérítsenek minket az ő tanításától. A JSF tisztázza, hogy mire gondolt az Úr, amikor azt mondta, le kell vágni a kezét, amely megtámad minket. Azokról beszélt, akik közel állnak hozzánk, s rossz irányba vezetnének minket. Ha például, fivérünk megtámadna minket, majd nem vallaná be, és tagadná bűnét, akkor el kell őt taszítanunk magunktól. Az Úr mondta, jobb ha nélküle járjuk végig az élet útját, mintsem, hogy vele együtt jussunk a pokolba.

Jézus azt mondta, ez az alapelv még azokra is vonatkozik, akiket példának, vagy mintaképnek tartunk; ha eltévelyedik, kiteszítatik. Mindenkinek saját magának kell állnia vagy buknia, és nem szabad másokra hagyatkoznia. Sokkal jobb a mennybe barátok nélkül belépni, mint velük együtt a pokolra taszítatni (lásd JSF, Márk 9:40-41, 44, 46-48).

17. Joseph Smith többet megtudott Jézus átváltozásáról. A próféta Joseph Smith mondta: „A Megváltó, Mózes és Illés átadták a kulcsokat a hegyen Péternek, Jakabnak és Jánosnak, minekutána őelőtte átváltoztak.” (*Teaching of the Prophet Joseph Smith*, 158. o.) A Próféta azt is megtudta, hogy amíg a hegyen voltak, az Úr megmutatta Péternek, Jakabnak és Jánosnak, milyen átváltozáson megy keresztül a föld:

„Azt, aki hitében kitart, és az én akaromat cselekszi... örökséget nyer el a földön, amikor eljő az átváltozás napja; amikor a föld átváltozik, annak a mintának megfelelően, amelyet apostolaimnak megmutattam a hegyen; amelyről még nem tudtok mindent.” (T&SZ 63:20-21).

Joseph Smith azt is megtudta, hogy az Úr több személyt illetően használta az Illés nevet. A hegyről lefelé vezető úton, Péter, Jakab és János megkérdezték Jézust, miért szól a jövődőlés arról, hogy Illés el fog jönni az Úrnak nagy és félelmetes napja előtt (lásd Malakiás 4:5-6), amikor valójában Jézus még azelőtt szolgálatát töltötte, hogy Illés lejött volna hozzá a hegyre.

Jézus azt mondta, Illés valóban el fog jönni, és mindent visszaállít majd, mint ahogy azt a próféták megírták, de egy Illés már eljött. Ez az Illés előkészítette számára az utat, de az emberek nem ismerték fel a hírvivőt, és azt tettek vele, amit csak akartak. A Megváltó azt mondta Illésről, hogy ő készíti elő számára az utat. Ekkor a tanítványok megértették, hogy Jézus nemcsak Keresztelő Jánosról beszél, hanem másvalakiről is, aki eljön majd, hogy mindent visszaállítson, ahogy a próféták megírták (lásd JSF, Máté 17:10-14).

18. Néhányan Jézus követői közül féltek megvallani, hogy hisznek benne. A próféta Joseph Smith megtudott valamit, ami korábban ismeretlen volt a Biblia olvasói előtt: három évig tartó szolgálata végén, néhányan tanítványai közül nyíltan Jézus ellen beszéltek, mert féltek bizonyosságot tenni róla mások előtt. Mérgesen azt mondta, ez olyan dolog, amelyet megbánhatnak (lásd JSF, Lukács 12:10-12).

19. Hitetlenségük miatt, Jézus csak keveset mondott a zsidóknak Izrael szétszórattatásáról.

Jézus azt mondta a zsidóknak, hogy más nyájból való juhainak is vannak. A zsidók válasza miatt az Atya kérte Jézust, hogy erről ne beszéljen nekik többé. Jézus mondta a nefitáknak: „Ti vagytok az én tanítványaim... ti... József házának maradékai... Az Atya csak azt mondta, hogy ezt mondjam meg nekik (a zsidóknak): Más juhaim is vannak, melyek nem ebből az akolból valók; azokat is elő kell vezetnie, és azok is hallani fogják hangomat; és akkor lesz egy akol és egy pásztor. De mivel makacsok és hitetlenek voltak, nem értették meg szavaimat, és azért az Atya azt parancsolta, hogy ne beszéljek nekik többet ezekről a dolgokról” (3Nefi 15:12, 16-18).

20. Joseph Smith sokat megtudott azokról a dolgokról, amelyeket Jézus az Olajfák hegyén mondott tanítványainak. A Megváltó, életének utolsó hetében visszatért a templomhoz, miután előző nap megtisztult. Ezen a napon, Jézus sok fontos dologról beszélt, ezek között szólt Jeruzsálem templomának elkövetkező pusztulásáról. Szavai kérdéseket csaltak elő tanítványaiból, és az Úr válasza az, amit napjainkban „beszéd az olajfák hegyén” néven ismerünk.

E beszéd legtöbb fordításában, Máté, Márk és Lukács könyve fontos tanításokat és jövendöléseket tartalmaz. De az Úr beszédében fellelhető sorrend, évszázadokon át arra készítette az evangélium tanulmányozóit, hogy kérdéseket tegyenek föl. Így aztán nem meglepő, hogy az Úr új és világos információkat nyújtott az olajfák hegyén adott tanításaival kapcsolatban Joseph Smithnek, a nagyszerű újkori prófétának.

Ez, a próféta Joseph Smithnek adott új információ olyan nagy mennyiségű, olyan mértékben javítja a Biblia meglévő változatait, hogy itt nincs elegendő hely ezek mindegyikének megtárgyalására. Mégis, amit talán meg lehetne jegyezni az az, hogy 1831. március 7-én, a próféta Joseph Smith megkapta a Tanok és Szövetségek 45. fejezetét. A 15. versről az 59-ig az Úr ismerteti az olajfa beszédet, „ahogy azt tanítványaimnak megmutattam” (16. vers). Ezen áttekintés után az Úr azt mondta, „nem adatik nektek több tudás ezzel a fejezettel kapcsolatban, amíg az Újszövetséget le nem fordítják, s amíg meg nem ismeritek mindazt, ami ebben található” (60. vers). Következésképpen, később, az év során, a próféta Joseph Smith megkapta a Joseph Smith-Máté szöveget, amely Máté 23:39-ből és 24. fejezetből áll, úgy, ahogy most a Nagyértékű Gyöngyben olvashatjuk. Később, Lukács könyvének fordításakor a próféta megkapta a 12., 17. és 21. fejezet helyes fordításait, amelyek kapcsolatban állnak Máté 24. tartalmával.

Ezekből az új szövegekből kirajzolódik Jézus beszédének tiszta szerkezete, és ez a szerkezet, amely új megvilágításba helyezi az Úr tanításait. Az alábbiakban felsorolunk néhány olyan dolgot, amit megtudunk:

Jézus nyíltan mondta a tanítványainak, hogy „ez a nép porba hull, és szétszóratik valamennyi nemzet között” (T&SZ 45:19), és mindegyik még „e nemzedék” (21. vers) idejében kerül sor, és „mindez... csak az elkövetkezendő bajok kezdetét jelenti számukra (Joseph Smith – Máté 1:19).

Jézus azt mondta az utolsó napokban „amikor elérkezik a hitetlenek ideje, egy sötétségben szunnyadó fény fog előtörni közülük, és ez lesz az evangéliumom teljessége, De ők ezt nem fogadják be; ... és szívüket elfordítják tőlem, az emberek tanácsai miatt” (T&SZ 45:28-29).

Az Úr tisztázza a sorrendet azáltal, hogy azt mondja, „Újra az elhagyatottság förtelme” tör Jeruzsálemre (Joseph Smith – Máté 1:32; a kiemelés nem szerepel a forrásanyagban), és akkor „a mennyek hatalma megrázódik” (36. vers), az erényes felemeltetik. A JSF-ban Jézus alászálló angyalokról beszél, akik összegyűjtik a megmaradt erényeseket, bárhol is legyenek (lásd JSF, Lukács 17:38).

Mégis, „mielőtt az Úr kardja lesújtana, egy angyal fúj kürtjébe, és a szentek, akik már nyugovóra tértek, eljönnek, hogy találkozzanak velem a felhőben” (T&SZ 45:45). Aztán „az Úr lábát helyezi erre a hegyre, és ez kettéhasad” (48. vers), és a zsidók majd „rám néznek és mondják: Mik ezek a sebek kezeiden és lábaidon,” (51. vers).

Miután Jézus megtisztította a földet, „a sátán megkötöztetik, és nem lesz helyez az emberek gyermekei szívében” (T&SZ 45:55).

21. Az első úrvacsorakor Jézus azt tanította, hogy emlékezzünk rá. Jézus szavainak visszaállított szövege, amely a Tizenkettek Kvróiumával való utolsó vacsoráján hangzott el, nagyszerűen megvilágítja, és új szemszögből megérteti a Megváltó útmutatásait az úrvacsorai szertartást illetően. A szövegben olvashatjuk, hogy miközben ettek, Jézus fogta a kenyeret, megáldotta, aztán megtörte, tanítványainak adta, kérve őket, hogy vegyék és egyék azt. A JSF rávilágít arra, hogy a kenyér nem az ő teste valójában, hanem csak annak *szimbóluma*. Jézus azt mondta tanítványainak, hogy a kenyeret az ő testének *emlékezetére* egyék; valahányszor ezt teszik, *emlékezniük kell erre az időre, amikor együtt voltak vele*.

A Megváltó ugyanezt tette a pohárral. Miután köszönetet mondott, tanítványainak adta a poharat, és ők mindannyian ittak belőle. Aztán azt mondta, hogy a pohár emlékezetére szolgál az ő vérének, amely sokakért ontatik. Azt is tudjuk, a szertartás, amelyet apostolainak adott, egy új szövetséget jelent, és az apostoloknak az egész világ előtt jelentést kell tenniük róla. Valahányszor részt vettek a szertartásban, *őrá kellett emlékezniük*, arra, hogy földi szolgálata során ez volt az utolsó alkalom, amikor együtt ivott velük a pohárból (lásd JSF, Márk 14:20-24).

22. A Gecsemáné kertben nem Jézus volt az, aki „rettegett és gyötrődött”, hanem a tanítványok. A próféta Joseph Smith megtudta, hogy ahelyett, hogy Jézus „rettegett és gyötrődött” volna a Gecsemáné kertben, mint ahogy azt a legtöbb fordításban olvashatjuk, a tanítványok voltak azok, akik rettegetek. Nehéz lett a szívük, és kételkedni kezdtek abban, hogy Jézus a Messiás. Jézus tudta, mi lakozik a szívükben, és kérte tanítványait, várjanak, amíg ő imádkozik (lásd JSF, Márk 14:46-47). Majd fogta Pétert, Jakabot és Jánost és megdorgálta őket. Azt mondta nekik, szíve tele szomorúsággal, sőt halálos szomorúsággal (lásd JSF, Márk 14:39).

Jézusnak, a nagyszerű engesztelő áldozat megvalósításával együtt járó szenvedésének nagyságáról az Úr a következőket hozta Joseph Smith tudomására: „Íme, én, az Isten szenvedtem ezeket a dolgokat mindenkiért, azért, hogy ők ne szenvedjenek, ha bűnbánatot tartanak; De ha nem bánják meg bűneiket, ugyanúgy kell szenvedniük, mint nekem; Mely szenvedéstől, én, az Isten, mindenek között is a leghatalmasabb, remegtem a fájdalomtól, és vért izzadtam minden pórusomból, és a lelkem ugyanúgy szenvedett, mint a testem – és ez lett volna-e ha nem iszom ki a keserű poharat – Mégis, dicsőség az Atyának, részese és befejezője voltam az emberek gyermekeinek felkészítésének.” (T&SZ 19:16-19).

23. A katonák, akik keresztre feszítették Jézust, nem jöttek rá, hogy Isten Fiát feszítik meg. A próféta Joseph Smith fordítása utal arra, hogy Jézus szavai „nem tudják mit cselekszenek” (Lukács 23:34) azokra a katonákra vonatkozik, akik megfeszítették őt (JSF, Lukács 23:35), s e kijelentés nem rendelkezik tágabb értelemmel, mint ahogyan arra a legtöbb fordítás utal.

24. Jézus utolsó szavaival azt mondta, az Atya akarata beteljesedett. A JSF tudomásunkra hozta, hogy Jézus utolsó szavai a kereszten, melyeket nem jegyeztek föl a bibliafordításokban, engedelmességet fejeztek ki, engedelmességet mindahhoz, amiért az Atya elküldte őt. Szenvedésének végén, éppen halála előtt, a Megváltó hangos szóval kiáltott, kijelentve Atyjának, hogy a munkát befejezte, és hogy az Atya akarata betöltetett (lásd JSF, Máté 27,54).

25. Nagy földindulás és három napig tartó sötétség vette kezdetét az Újvilágban a Megváltó halálakor. Az Óvilágban, Lukács írása szerint, amíg Jézus a kereszten függött, „Vala pedig mintegy hat óra, és sötétség lőn az egész tartományban mind kilenc órakorig. És elhomályosodék a nap, és a templom kárpitja közepén hasada” (Lukács 23:44-45).

A Mormon Könyvét olvasva megtudhatjuk, hogy hasonló események mentek végbe az Újvilágban is, viharok, szélvész, mennydörgés, villámlások és földrengések támadtak. Majd „sötétség borult az országra... És történt, hogy három napig nem lehetett semmiféle világosságot látni”, mialatt az Úr halandó élete véget ért.” (3Nefi 8:5-7, 19, 23).

Sok áldásban részesülünk a próféta Joseph Smith szolgálata által. Még napjainkban is, sok egyháztag nem tud az ő kinyilatkoztató munkájának teljes nagyságáról. Kinyilatkoztatásai között egyáltalán nem hanyagolhatók el azok, amelyeket az Úr Jézus Krisztus és az Ő földi küldetéséről és tanításairól kapott.

V. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza

Hittételei

1. Hiszünk Istenben, az Örökkévaló Atyában, és az ő Fiában, Jézus Krisztusban és a Szentlélekben.
2. Hiszük, hogy az emberek saját bűneik, nem pedig Ádám vétke miatt bűnhődnek.
3. Hiszük, hogy Krisztus engesztelő áldozata révén minden ember üdvözülhet, ha az evangélium törvényeinek engedelmeskedik.
4. Hiszük, hogy az evangélium alapvető tételei és szertartásai a következők: 1. hit az Úr Jézus Krisztusban, 2. bűnbánat, 3. keresztség alámerítéssel a bűnbocsánatért, 4. kézrátétel a Szentlélek adományozásáért.
5. Hiszük, hogy Isten hatalmazza fel az embereket az evangélium hirdetésére és szertartásainak elvégzésére kinyilatkozás és olyan személyek kézrátétele által, akiknek erre felhatalmazásuk van.
6. Hiszük ugyanabban az egyházi rendben, amely az őskeresztény egyházban is megvolt: apostolokból, prófétákból, lelkipásztorokból, tanítókból, evangélistákból és egyéb tisztségekből álló rendben.
7. Hiszünk a nyelveken szólásban, a prófétálásban, a kinyilatkoztatásban, a látomásokban, a gyógyításban, a tolmácsolásban és más adományokban.
8. Hiszük, hogy a Biblia Isten szava, amennyiben fordítása helyes; és hiszük, hogy Mormon Könyve is Isten szava.
9. Hiszük mindazt, amit Isten a múltban kinyilatkoztatott, mindazt, amit most nyilatkoztat ki, és hiszük, hogy ezután is sok nagyszerű és fontos dolgot fog kinyilatkoztatni Isten országáról.
10. Hiszünk Izrael népének valóságos összegyűjtésében és a Tíz Törzs helyreállításában; hiszük, hogy Sion (Az Új-Jeruzsálem), az amerikai földrészen fog felépülni, hogy Krisztus személyesen fog a földön uralkodni, és hogy a föld megújul, és visszakapja paradicsomi dicsőségét.
11. Igényt tartunk arra a kiváltságra, hogy a Mindenható Istent saját lelkiismeretünk parancsai szerint imádjuk, és minden embernek megadjuk ugyanezt a kiváltságot, hogy bármit, bárhol és bárhogyan tiszteljen és imádjon.
12. Hiszük, hogy királyoknak, elnököknek, uralkodóknak és előjáróknak alá kell rendelnünk magunkat, és a törvénynek engedelmeskednünk kell, azt tisztelnünk kell és fenn kell tartanunk.
13. Hiszük, hogy becsületesnek, igaznak, erkölcsösnek, jóakarátúnak és erényesnek kell lennünk, és minden emberrel szemben jól kell cselekednünk; mondhatnánk, hogy Pál intelmeit követve – mindenben hiszünk, mindent remélünk, sok mindent elviseltünk már, és reméljük, hogy mindent el tudunk majd viselni. Ha van bármi, ami erényes, szép, jónak mondott vagy dicséretre méltó, akkor törekszünk azokra a dolgokra.

VI. A Mormon Könyve és a Biblia közös részei

Mormon Könyve	Biblia
1Ne 20	Ésa 48
1Ne 21	Ésa 49
2Ne 7	Ésa 50
2Ne 8	Ésa 51-52:2
2Ne 12	Ésa 2
2Ne 13	Ésa 3
2Ne 14	Ésa 4
2Ne 15	Ésa 5
2Ne 16	Ésa 6
2Ne 17	Ésa 7
2Ne 18	Ésa 8
2Ne 19	Ésa 9
2Ne 20	Ésa 10
2Ne 21	Ésa 11
2Ne 22	Ésa 12
2Ne 23	Ésa 13
2Ne 24	Ésa 14
2Ne 27	Ésa 29
Mózi 13:12-24	II.Móz 20:4-17
Mózi 14	Ésa 53
3Ne 12	Máté 5
3Ne 13	Máté 6
3Ne 14	Máté 7
3Ne 24	Mal 3:1-8
3Ne 25	Mal 3:19-24

VII. Charles Anthon levele

New York, N.Y., 1834. febr. 17.

Mr. E. D. Howe részére

Painesville, Ohio

Kedves Uram!

Ma reggel kaptam 9-i keltezésű nagybecsű levelét, amelyre sietve válaszolok. Nem felel meg a valóságnak, hogy a mormonita írást én „reformált egyiptomi hieroglifákból” állóknak ítéltém. Néhány éve egy egyszerű, látszólag őszinte farmer felkeresett az azóta megboldogult, városunkbeli Dr. Mitchell írásbeli kérésével, hogy ha lehetséges, fejtssem meg a farmer által hozott papírra írt szöveget, melyet Dr. Mitchell képtelen volt kihámozni. Miután szemügyre vettem a kérdéses papírt, arra a következtetésre jutottam, hogy csalás az egész, és készítői jó heccnek szánták.

Megkérdeztem az illetőt, hogyan jutott az írásokhoz, mire ő emlékezetem szerint a következőket mondta: New York állam északi részén kiástak egy számos aranytáblából álló, és aranykapcsokkal egybefűzött könyvet, és vele együtt egy hatalmas „arany szemüveget”. Ez a szemüveg akkora volt, hogy annak, aki keresztül akart nézni rajta, mindkét szemét az egyik lencsére kellett irányítania, mivel az egész túl nagy volt az emberi arc számára. Aki ezen a szemüvegen keresztül vizsgálta a táblákat, nemcsak olvasni tudta azokat, hanem teljesen meg is értette üzenetüket. E tudomány kizárólagos birtokosa a fiatalember volt, aki magának vallotta a könyvet és a szemüveget rejtő bőröndöt. Ez a fiatalember egy padlásszobában, a kíváncsi tekintetektől függönnyel védve dolgozott: időnként felvette a szemüvegeket, illetve keresztül nézett az egyik lencsén, megfejtett néhány írásjelet, majd papírra vetve átadta ezeket az odakint várakozóknak. A táblákról azonban – amelyeket „Isten ajándéka” által fejtett meg – egy szót sem ejtett. Mindent így, a nagy szemüveg segítségével „hívott elő”. A farmer elmondta még, hogy megkérdezték, járuljon hozzá pénzzel az „aranykönyv” kiadásához, melynek tartalma forradalmi változást hoz: megmenti a világot a pusztítástól. Annyira sürgetőek voltak ezek a kérdések, hogy farmja eladását tervezte, hogy a kapott összeget átadhassa a táblák tartalmát megjelentetni szándékozó személyeknek. Elővigyázatosságból azonban úgy döntött: eljön New York-ba, hogy kikérje a tudós emberek véleményét a papírra írt szöveggel kapcsolatban, melyet a könyv részeként adtak oda neki, bár a „szemüveges” fiatalember ezúttal nem mellékelte fordítását. E különös história hallatára megváltoztattam a papírral kapcsolatos véleményemet: immár nem a tudósok ugratásának, hanem a farmer pénzének megszerzésére irányuló cselszövés részének véltem. Gyanúmnak hangot is adtam, és figyelmeztettem: óvakodjon a szélhámosoktól. Hamis írásbeli véleményt kért tőlem, de ezt természetesen visszautasítottam, mire ő papírjával együtt távozott. Ez az „írás” valóban ügyetlen irkafirka volt. Oszlopokba írt tekervények betűkből állt, és nyilvánvalóan olyasvalaki csinálta, aki előtt egy különböző ábécét bemutató könyv hevert. Görög és héber betűk, keresztek és cikornyák, fordított vagy oldala döntött római betűk egyvelege függőleges oszlopokba írásjellel díszítve. Nyilvánvaló, hogy a Humboldt-féle Mexikói kalendáriumból másolták, de úgy, hogy a forrás titokban maradjon. Ennyire részletesen tudok írni a papír tartalmáról, minthogy a témáról gyakran értekeztem a barátaimmal, mióta ez a mormonita örület elkezdődött. Jól emlékszem, minden volt azon a papíron, csak egyiptomi hieroglifák nem.

Így tehát mindent, amit a mormonizmus eredetéről tudok, elmondtam önnek, és esedezve kérem: azonnal tegye közzé ezt a levelet, amint a nevemet említik ezek a szerencsétlen fanatikusok.

Őszinte üdvözléssel:

Charles Anthon, a jogtudományok doktora
Columbia Egyetem